

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Облікове-контрольне забезпечення готової продукції на ТОВ
«ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0712-2-оа-1
спеціальності 071 облік і оподаткування
освітньої програми облік і аудит

С.В. Потапов

Керівник: к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.

Рецензент к.е.н., доцент Гринь В.П.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Н.М. Проскуріна
« ____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Потапову Євгенію Володимировичу

1. Тема роботи: Облікове-контрольне забезпечення готової продукції на ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ»
керівник роботи Сейсебаєва Наталія Григорівна, к.е.н., доцент,
затверджені наказами ЗНУ від 01.05.2023 р. № 650-с, від 18.09.2023 №1446-с.
- 2 Строк подання студентом роботи 01 грудня 2023р.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та аналізу ефективності використання основних засобів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розкрити економічну сутність готової продукції як окремої облікової категорії; визначити концептуальні засади побудови систем обліку готової продукції; ознайомитися з організаційно-економічною структурою досліджуваного виробничого підприємства ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ»; вивчити процедурне забезпечення контролю готової продукції в та методи його здійснення на підприємстві; удосконалити обліковий процес та його документальне супроводження щодо готової продукції підприємства ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 56 табл., 26 рис. і 3 формули.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.	19.08.2023	19.08.2023
2	к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.	16.09.2023	16.09.2023
3	к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.	07.10.2023	07.10.2023

7. Дата видачі завдання: 01.06.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2023	виконано
2.	Написання вступу	липень 2023	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2023	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2023	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2023	виконано
6.	Написання висновків	листопад 2023	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2023	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2023	виконано

Студент _____
(підпис)Є.В. ПотаповКерівник роботи _____
(підпис)Н.Г. Сейсебаєва**Нормоконтроль пройдено**

Нормоконтролер _____

В.В. Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 118 с., 3 розділи, 56 табл., 26 рис., 16 додатків, 76 джерел.

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ, ОБЛІК, КОНТРОЛЬ, ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ

Об'єктом дослідження є процес облікового відображення та внутрішнього контролю готової продукції на підприємствах лакофарбового виробництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та практичних питань бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю готової продукції на ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ».

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка рекомендацій щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення готової продукції на підприємстві.

Методи дослідження – діалектичний, аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукове абстрагування, аналогія, метод системного підходу, спостереження, анкетування, спектрального аналізу, графічний метод, узагальнення, групування.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- уточнено визначення дефініції «готова продукція» як виріб, який пройшов усі стадії виробництва, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам, придатний до реалізації та споживання;

- обґрунтовано понятійний апарат, що використовується при здійсненні контролю та запропоновано класифікаційну ознаку за видом контролю готової продукції, виділивши такі види: контроль за відповідністю

якості готової продукції еталону та контроль готової продукції;

– запропоновано внутрішній документ, що регламентує калькуляційну процедуру в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» – це робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, в якій зазначено описано калькулювання собівартості, суть попередільного методу витрат та особливості його використання на підприємстві;

– удосконалено автоматизацію виробничого процесу та документообігу шляхом доопрацювання програмного продукту, в якому ведеться облік, додавши до нього підсистему «POS-Виробництво»;

– удосконалено систему оплати праці робітників виробництва ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» введенням відрядно-преміальної системи оплати праці та розроблено відповідні параметри нарахування та розцінки;

– удосконалено облікову політику ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» в частині витрат підприємства, запропонувавши формулювання розділу «Витрати» головного документу підприємства;

– удосконалено систему внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» введенням додаткового контролю за виробництвом напівпродуктів шляхом створення еталону на кожен напівпродукт;

– запропоновано створити службу внутрішнього аудиту для оцінки системи внутрішнього контролю обліку готової продукції та розроблено робочі документи аудитора з метою проведення аудиторської перевірки готової продукції.

SUMMARY

Qualifying work contains: 118 pp., 3 sections, 56 tab., 26 fig., 16 annex, 76 references.

FINISHED PRODUCTS, OUTLINE, CONTROL, INTERNAL CONTROL, OBJECT-CONTROL SAFETY, QUALITY CONTROL

The object of investigation is the process of cloud fermentation and internal control of finished products at varnish production plants.

The subject of investigation is the totality of theoretical, organizational, methodological and practical nutrition of accounting and internal control of finished products at LEADER GROUP INTERNATIONAL LLC.

The method of qualified work is the development of theoretical principles and the development of recommendations for improving the quality control of finished products at the enterprise.

Research methods – dialectical, analysis, synthesis, induction, deduction, scientific abstraction, analogy, systematic approach method, caution, questionnaire, spectral analysis, graphical method, formalization, grouping.

The research process yielded the following scientific results, such as the inherent scientific novelty:

- the meaning of the definition «finished product» has been clarified as a virus that has passed all stages of production and meets all the clear and technical characteristics given before implementation and subsequent implementation;

- a conceptual apparatus has been established that is used in this type of control and assigned a classification mark for the type of control of finished products, including the following types: control over the type of quality of finished products Alon and control of finished products;

– an internal document has been registered that regulates the calculation procedure in LEADER GROUP INTERNATIONAL LLC – this is a working instruction in the form of costs for production and calculation of the cost of products, in which The calculation of the cost of production is described, the essence of the transfer method and the peculiarities of its contribution to the enterprise;

– the automation of the digital process and document management has been improved by further processing the software product in which it is operated, adding the «POS-Vyrobnitstvo» subsystem to a new one;

– the payment system for workers of the production company LEADER GROUP INTERNATIONAL LLC has been strengthened by introducing a premium payment system and separate parameters for pricing and pricing have been broken down;

– the regional policy of LEADER GROUP INTERNATIONAL LLC regarding corporate expenses was strengthened, introducing the formulation to the «Vitrates» section of the main document of the enterprise;

– the system of internal control of finished products at the enterprise of LEADER GROUP INTERNATIONAL LLC has been strengthened by introducing additional control over the production of beverage products in the field based on the standard for leather products;

– it was ordered to create an internal audit service to evaluate the internal control system for the finished product and divided the auditor's working documents for the purpose of conducting an audit review of the finished product.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ	
РЕФЕРАТ	
SUMMARY	
ВСТУП.....	11
РОЗДІЛ 1 КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	
1.1 Економічна сутність готової продукції як об'єкту обліку та контролю.....	16
1.2 Нормативно-правове регулювання та методичні аспекти обліку готової продукції.....	26
1.3 Організація та методика контролю за випуском і рухом готової продукції.....	39
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІВЛ»	
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	52
2.2 Особливості аналітичного та синтетичного обліку готової продукції лакофарбного виробництва.....	58
2.3 Вдосконалення методичного забезпечення обліку готової продукції	70
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІВЛ»	
3.1 Процес побудови внутрішнього контролю готової продукції.....	81
3.2 Процедурне забезпечення контролю готової продукції підприємства та методи його здійснення	91
3.3 Удосконалення системи внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві.....	101

ВИСНОВКИ.....	114
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	119
ДОДАТОК А Нормативна база, що регулює облік і контроль готової продукції	127
ДОДАТОК Б Види калькуляції	129
ДОДАТОК В Витрати, що включаються до собівартості	130
ДОДАТОК Д Методи організації обліку використання запасів	132
ДОДАТОК Е Методи оцінки запасів.....	134
ДОДАТОК Ж Формування прямих витрат на оплату праці	136
ДОДАТОК И Класифікація загальновиробничих витрат.....	137
ДОДАТОК К Бухгалтерський облік загальновиробничих витрат.....	141
ДОДАТОК Л Класифікація видів контролю.....	142
ДОДАТОК М Характерні помилки, які зустрічаються під час перевірки готової продукції.....	144
ДОДАТОК Н Робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ».....	145
ДОДАТОК П Операційний лист.....	149
ДОДАТОК Р Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів.....	150
ДОДАТОК С Накладна на передачу готової продукції.....	151
ДОДАТОК Т Бланк цехового завдання з підсистеми «POS-Виробництво».....	152
ДОДАТОК У Бланк операційного листа з підсистеми «POS-Виробництво».....	153

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

- П(С)БО – положення (стандарт) бухгалтерського обліку
- НТП – науково-технічний прогрес
- ТУ – технічні умови
- МФУ – Міністерство фінансів України
- ЗВВ – загальновиробничі витрати
- МСУ – Міністерство статистики України
- НЗВ – незавершене виробництво
- ГП – готова продукція
- СЯ – сертифікат якості
- ДСТУ – державні стандарти України
- ДСанПіН – Державні санітарні правила і норми застосування лакофарбових та допоміжних матеріалів на транспорті
- ISO – міжнародні нормативи якості
- ПІБ – прізвище ім'я по батькові
- ОЗ – основні засоби
- РД – робочий документ
- ВМД – вантажно-митна декларація
- ТТН – товарно-транспортна накладна
- ПДВ – податок на додану вартість
- ПН – податкова накладна
- ЗУ – Закон України
- КМУ – Кабінет Міністрів України
- ВК – внутрішній контроль
- СВК – служба внутрішнього контролю
- КР – курсова різниця
- ОСВ – оборотно-сальдова відомість
- ІН – інвентарний номер

ВСТУП

Важливим показником економічного розвитку держави є валовий внутрішній продукт, який є грошовою вартістю кінцевої продукції (товарів, послуг) вироблених в середині країни за певний проміжок часу і призначених для продажу. А, отже, і основним фактором суспільного розвитку є функціонування виробничих підприємств всередині країни. Особливої уваги потребують підприємства лакофарбової промисловості України, на долю яких в період воєнного стану випало багато випробувань. Зокрема, недостатня кількість робочих рук, ускладнена логістика, відсутність можливості в оперативній закупівлі сировини, пакувальних матеріалів тощо. Однак, незважаючи на складнощі сьогодення, виробничі підприємства продовжують виконувати свою місію – виготовляти готову продукцію з подальшою реалізацією з метою отримання прибутку.

Ефективна діяльність виробничого підприємства забезпечується у виготовленні продукції, яка за своїми якостями та ціною здатна задовольнити потреби споживача. Досягнення якісних характеристик готової продукції залежить від системи контролю якості, яка функціонує на підприємстві. Окрім цього, випуск та реалізація готової продукції на виробничих підприємствах є важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Організація облікових процесів впливає на собівартість готової продукції, яка формує кінцеву ціну виробу, визначає попит на продукт, впливає на прибуток підприємства.

Практика розвинених країн світу показує, що успіх промислових підприємств залежить від кількості впроваджених наукових розробок в частині обліку та контролю готової продукції. Найбільш обґрунтовано до проблем бухгалтерського обліку та контролю готової продукції в Україні у своїх працях підійшли Ф.Ф. Бутинець, О.П. Буцан, С.Ф. Голов, В.Г. Линник, М.В. Кужельний, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, Н.С. Петришина, Писаренко Т.М., Н.М. Ткаченко, Н.М. Проскуріна, В.П. Гринь, І.В. Пушкар та

інші. Широке коло питань, пов'язаних із методикою обліку та контролю готової продукції, розглянули вчені, які здійснювали свою діяльність за межами нашої країни, а саме: А.Ш. Маргуліс, М.Г Бейгельзімер., В.І. Цуркану, І. Л. Грунфест та інші.

Відзначаючи цінність результатів досліджень названих авторів та досягнення сучасної обліково-контрольної думки в частині готової продукції, слід зауважити, що залишаються невирішеними низка суттєвих теоретико-методичних питань, які не набули належного висвітлення і потребують більш докладного дослідження.

Важливість зазначених проблем та необхідність їх теоретичного дослідження і практичного обґрунтування з урахуванням змін у розвитку економічних відносин зумовили актуальність і вибір теми кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка рекомендацій щодо удосконалення обліково-контрольного забезпечення готової продукції на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

- розкрити економічну сутність готової продукції як окремої облікової категорії;
- визначити концептуальні засади побудови систем обліку готової продукції;
- ознайомитися з організаційно-економічною структурою досліджуваного виробничого підприємства;
- визначити організаційну модель обліку і внутрішнього контролю готової продукції підприємства на базі сучасних інформаційних технологій;
- дослідити місце і роль внутрішнього контролю готової продукції в системі управління підприємством;
- вивчити процедурне забезпечення контролю готової продукції в та методи його здійснення на підприємстві;

- удосконалити обліковий процес та його документальне супроводження щодо готової продукції підприємства;

- розробити пропозиції щодо удосконалення системи внутрішнього контролю готової продукції з метою уникнення відхилень під час її виробництва.

Об'єктом дослідження є процес облікового відображення та внутрішнього контролю готової продукції на підприємствах лакофарбового виробництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних та практичних питань бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю готової продукції на ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ».

Теоретичну і методологічну основу виконаного дослідження складають наукові положення, які обґрунтовані у працях класиків економічної науки, провідних сучасних вітчизняних і зарубіжних учених із проблем обліку і контролю готової продукції, внутрішнього контролю, обліково-контрольного забезпечення. У роботі використано метод історичного аналізу – для вивчення еволюції поняття «готова продукція»; загальнонаукові методи (діалектичний аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукове абстрагування, аналогія) – під час обґрунтування теоретичних положень до організації обліку і внутрішнього контролю готової продукції; системного підходу – для уточнення визначення поняття «готова продукція»; безпосереднього спостереження й анкетування – під час вивчення чинної практики організації системи внутрішнього контролю на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ»; графічний – для зображення графіків та малюнків в роботі; узагальнення – для узагальнення визначень, термінів; групування – при розподілі певних понять на окремі види, групи тощо.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

- уточнено визначення дефініції «готова продукція» як виріб, який пройшов усі стадії виробництва, відповідає усім поставленим якісним і

технічним характеристикам, придатний до реалізації та споживання;

– обґрунтовано понятійний апарат, що використовується при здійсненні контролю та запропоновано класифікаційну ознаку за видом контролю готової продукції, виділивши такі види: контроль за відповідністю якості готової продукції еталону та контроль готової продукції;

– запропоновано внутрішній документ, що регламентує калькуляційну процедуру в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» – це робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, в якій зазначено описано калькулювання собівартості, суть попередільного методу витрат та особливості його використання на підприємстві;

– удосконалено автоматизацію виробничого процесу та документообігу шляхом доопрацювання програмного продукту, в якому ведеться облік, додавши до нього підсистему «POS-Виробництво»;

– удосконалено систему оплати праці робітників виробництва ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» введенням відрядно-преміальної системи оплати праці та розроблено відповідні параметри нарахування та розцінки;

– удосконалено облікову політику ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» в частині витрат підприємства, запропонувавши формулювання розділу «Витрати» головного документу підприємства;

– удосконалено систему внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» введенням додаткового контролю за виробництвом напівпродуктів шляхом створення еталону на кожен напівпродукт;

– запропоновано створити службу внутрішнього аудиту для оцінки системи внутрішнього контролю обліку готової продукції та розроблено робочі документи аудитора з метою проведення аудиторської перевірки готової продукції.

Теоретичною основою дослідження є законодавчі, нормативні та інструктивні документи, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних економістів з питань організації та впровадження обліково-контрольного

забезпечення готової продукції на виробничому підприємстві; матеріали конференцій і семінарів з питань обліку та контролю готової продукції, зібрана інформація з внутрішньої та корпоративної звітності досліджуваного суб'єкту.

Наукові здобутки одержаних результатів дослідження полягають в обґрунтуванні теоретичних положень та методичних підходів до організації і методики обліку та внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві, сприятиме підвищенню ефективності внутрішнього контролю і зростанню обсягів виробництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості застосування на практиці запропонованих і науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення внутрішнього контролю витрат виробництва готової продукції на підприємстві.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію: шляхом обговорення на XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 р.), на II Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Питання відбудови економіки України в контексті міжнародних інвестиційних стратегій відновлення» (м. Київ, 09 листопада 2023 р.). А також шляхом публікації двох наукових статей, з них: одна у «Filling a financial gap in SDG3 achievement: Investments vs. budget funds» в журналі «Public and Municipal Finance», Випуск 12(2), 2023 р. (SCOPUS), одну в монографії «Інтеграція освіти, науки і бізнесу». Том 12 (Запоріжжя: ЗНУ, 2023 рік), одну у збірнику наукових статей молодих вчених «Обліково-аналітичне забезпечення управління розвитком підприємства» Випуск 8. (Запоріжжя: ЗНУ, 2023).

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань і додатків. Основний зміст викладено на 118 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

1.1 Економічна сутність готової продукції як об'єкту обліку та контролю

Процес створення матеріальних і суспільних благ, необхідних для існування і розвитку, в економічній теорії називається виробництвом. Результатом господарської діяльності виробничого підприємства є випущена готова продукція, виконані роботи чи надані послуги.

Готова продукція є уречевленим результатом діяльності підприємства, а відповідно і об'єктом ведення бухгалтерського обліку та здійснення внутрішнього контролю. Від кількості виготовленої і реалізованої готової продукції залежить фінансовий результат суб'єкта господарювання. Підприємство має насичувати ринок продукцією, яка користується попитом. Зокрема, задовольняє споживача якісними та вартісними характеристиками.

В працях економістів поняття «готова продукція» з'явилося не відразу, історично йому передувало поняття «товар» і цьому поняттю присвячено безліч досліджень вчених різних епох і економічних течій. Досліджуючи питання вартості товару, видатний мислитель Древньої Греції Арістотель дійшов до геніального для свого часу висновку: «якщо один товар обмінюється на інший, то це означає лише єдине – вони рівні» [1, с.134]. Проте Арістотель не зміг пояснити, що лежить в основі такої рівності товарів і перед економічною наукою постало завдання дати відповідь на це запитання.

В середньовічній епосі рівність товарів трактувалася з теолого-етичної точки зору, і тільки в результаті класової боротьби з феодалізмом, удосконалюючи економічну науку з позиції аналізу виробництва, теорія

«товару» поступово отримала свій подальший розвиток. Меркантилістські вчення не змогли дати правильного вирішення проблеми, бо їх прихильники вважали, що джерелом капіталу є не виробництво, а лише процес обігу, гроші. Основоположником таких суджень вважається Вільям Петі, який висловив думку, що вартість товарів визначається порівняною кількістю витраченої на них праці. При цьому автор помилково стверджував, що вартість утворюється лише за рахунок праці, витраченої на виробництво грошового товару (срібла), а інші види трудової діяльності створюють вартість лише в результаті обміну їх продукту на гроші [2].

На відміну від меркантилістів, фізіократи стверджували, що джерелом капіталу є сільськогосподарська праця, в результаті якої створюється «чистий продукт». Ця теорія була протрактована у працях Адама Сміта і Рікардо. А. Сміт висунув припущення, що в якій завгодно галузі виробництва будь-яка праця створює вартість. Поряд з трудовою теорією вартості зустрічається у А. Сміта визначення вартості – як вартості праці, яка купується за цей товар, і як суми доходів робітників [3]. Однак, філософи-дослідники не врахували історичного процесу розвитку обміну, бо вважали капіталізм вічним, природним явищем. У результаті обмін товарів трактувався як позаісторичне явище, обумовлене природою людини. І тільки Маркс зумів наблизити науковий підхід до економічної теорії довівши, що для пізнання законів товарного виробництва треба аналізувати умови матеріального життя суспільства та умови виробництва матеріальних благ [4].

Стрижневим поняттям теорії товарного виробництва є «товар», якому історично та логічно передував термін «благо». Благо – це все те, що містить в собі певний позитивний сенс, предмет, явище, продукт праці, що задовольняє певну людську потребу і відповідає інтересам людей. Своєрідною формою економічного блага є товар, тобто товар – це особливе економічне благо, яке виготовлено для обміну. За визначенням К. Маркса, «товар є перш за все зовнішнім предметом, річчю, яка своїми властивостями задовольняє якісь людські потреби. Природа цих потреб – ... нічого не змінює» [4]. Фрідріх

Енгельс також відзначав, що «для того, щоб стати товаром, продукт повинен бути переданий до рук того, кому він служить як споживча вартість, за допомогою обміну» [4]. Звідси слідує, що товар – це не що інше, як продукт праці, призначений для обміну.

В наш час дослідженню сутності поняття «готова продукція» приділена увага багатьох вітчизняних вчених, серед яких варто виділити праці Ф. Ф. Бутинця, С.Ф. Легенчука, Н.М. Малюги, М.Д. Корінько, В. М. Глібко, О. П. Бушан, Л. К. Сук, Н.М. Проскуріної, І.В. Пушкар, В.П. Гринь, Л. І. Шваб та інших. Однак серед них відсутня єдина позиція щодо визначення цієї дефініції.

Так, на думку професора Ф. Ф. Бутинця, готовою вважається продукція, повністю завершена обробкою, укомплектована, яка пройшла необхідні випробування (перевірки). Це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з діючим порядком прийняття продукції [5, с. 83].

В. М. Глібко і О. П. Бушан вважають, що готова продукція – це матеріальний результат виробничої діяльності підприємства, коли запаси набувають нової якості. Крім випуску речової продукції, підприємство може виконувати роботи для інших підприємств або надавати послуги. На відміну від тієї, яка в обліку зазначається як готова продукція, цей вид продукції називають «виконані роботи і послуги». Отже, продукція підприємства складається з готової продукції та виконаних робіт і послуг [6, с. 96].

Т. В. Гончарова зазначає, що готова продукція – це продукція (виріб, напівфабрикат, робота, послуга), повністю закінчена обробкою на даному підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування (якщо вимагають відповідні її особливості), відповідає технічним умовам і стандартам не вимагає подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад [7].

Л. К. Сук розглядає готову продукцію як продукцію, яка завершена

виробництвом, укомплектована, відповідає вимогам стандартів і технічних умов, має документ, що засвідчує її якість та призначена для збуту за межі підприємства [8, с. 235].

Н. М. Ткаченко розглядає готову продукцію як матеріальний результат виробничої діяльності підприємства. Крім випуску речовинної продукції (машин, взуття, одягу, хліба, цукерок тощо), підприємство може виконувати певні роботи для інших підприємств або надавати їм послуги. Наприклад, перевезення вантажів своїм транспортом для інших підприємств, ремонтні роботи, будівництво та інше [9, с. 525].

Л. І. Шваб вважає, що готова продукція – це запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками й відповідають технічним умовам і стандартам [10, с. 182].

Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. тримаються думки, що готова продукція – це продукт, який пройшов усі виробничі стадії, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам та може бути зданий для зберігання на склад або одразу ж реалізований замовнику або покупцю [11, с. 158].

З точки зору Верхоглядової Н. І., готова продукція – це результат виробничої діяльності в господарстві, в якому прийнята нова якість виробничого фонду. Окрім фактичного виробництва фізичної продукції, товариства, підприємства чи організації можуть виконувати певну роботу чи надавати послуги іншим підприємствам або обслуговувати їх. На відміну від промислової продукції цей вид обліку називається наданням послуг і виконанням робіт. Тому автор розрізняє такі види продукції, як готова продукція та виконання робіт і послуг [12, с. 224].

Сопко В. В. в своїй роботі зазначає, що готова продукція – це виробнича послуга певного підприємства, яка за нормативами кінцевого договору проходить технологічний цикл виробництва і готова до реалізації споживачеві та відвантаження на склад [13, с. 320].

Д.О. Жернова, визначила, що готова продукція – це продукція, яка виготовлена за певними стандартами, з використанням необхідної сировини, має повністю завершену форму, яка пройшла всі норми контролю в середині підприємства, відповідає всім стандартам та нормам, яка пройшла перевірку в усіх відділах і відповідає всім стандартам. Повністю завершений продукт, який готовий до передачі на склад або до вибуття на сторону [14].

Поняття «готова продукція» у різних науковців має різні тлумачення (таблиця 1.1), тому можна зробити висновок, що це складна економічна категорія, яку можна розглядати з двох позицій:

- як виріб (напівфабрикат), продукт, різновид запасів, який є матеріальним результатом виробничої діяльності;
- як послуга, яка є результатом виробничої діяльності.

Таблиця 1.1 – Узагальнення результатів дослідження економічної суті поняття «готова продукція»

Автор	Характерні особливості										
	виріб (або напівфабрикат)	послуга	матеріальний результат виробничої діяльності	запаси виробів на складі	результат виробничої діяльності	продукт	пройшла всі стадії технологічної обробки	відповідність затвердженим стандартам	прийняті технічним контролем підприємства	здані на склад або замовникові	відповідність технічним умовам і стандартам
Ф. Ф. Бутинець [5]	+	+					+	+	+	+	
В. М. Глібко, О. П. Бушан [6]			+								
Т. В. Гончарова [7]	+						+			+	+
Н. М. Ткаченко [9]			+								
Л. І. Шваб [10]				+			+				+
Баланюк І.Ф. [11]						+				+	+
Л. К. Сук [8]						+		+	+		+
Н. І. Верхоглядова [12]	+	+	+		+						
В. В. Сопко [13]		+								+	
Д.О. Жернова [14]						+		+			+

[згруповано автором за джерелами 5-14]

Подібний погляд зумовлює необхідність стандартизації ключових

понять. В НП(С)БО 9 «Запаси», зазначено, що готовою вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [15].

В ДСТУ 2960-94 «Організація промислового виробництва» написано, що готова продукція – промислова продукція, яка закінчена виробництвом, укомплектована, відповідає вимогам стандартів і технічних умов, має документ, що засвідчує її якість, та призначена для збуту за межі підприємства [16].

Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій до готової належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам і стандартам [17].

Проведений огляд наукових поглядів та нормативних документів дозволяє зробити висновок, що «готова продукція» є уречевленим результатом діяльності підприємства, на відміну від послуги, має матеріальну форму, відповідає поставленим стандартам та технічним умовам. Готова продукція може бути тільки виготовлена підприємством. На відміну від інших видів запасів, готову продукцію не можна придбати за грошові кошти або в обмін на інші активи, отримати як вклад до статутного капіталу або безоплатно.

Таким чином, провівши аналіз наведених вище тверджень, пропонуємо уточнене визначення дефініції «готова продукція» як виріб, який пройшов усі стадії виробництва, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам, придатний до реалізації та споживання.

З метою кращого уявлення про сутність готової продукції доцільно дослідити її класифікацію. При організації обліку готової продукції основним моментом є визначення її характеру. Згідно з цією ознакою найпоширенішу систематизацію у своїх підручниках висвітлюють представники житомирської бухгалтерської школи, зокрема Замула І.В., здійснюючи групування готової

продукції за формою, ступенем готовності та технологічною складністю.

Рисунок 1.1 – Класифікація готової продукції [18, с. 895].

За формою продукцію поділяють на таку, яка має матеріально-речову форму, тобто представляє собою виріб (наприклад, автомобіль, двері, борошно тощо) і таку, яка має форму результату роботи (ремонт) або форму послуги (перевезення вантажу).

За рівнем готовності продукція поділяється на такі види: продукцію, яка пройшла всі виробничі процеси і обробка її повністю завершена (готова продукція); продукцію, яка пройшла усі технологічні стадії виробництва, проте потребує подальшої обробки (напівфабрикати); продукцію, що не пройшла всі виробничі стадії за технологічним процесом, та не було здійснено її технічного приймання (незавершене виробництво).

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту та складну. При випуску простої продукції з виробництва надходить тільки основна продукція.

Основна продукція – це продукція, що представляє собою результат комплексного виробництва та одержання якої є основною метою підприємства. При виробництві складної продукції, окрім основної, утворюється супутня та побічна продукція.

Супутня продукція – це продукція, що була отримана в одному виробничому циклі з основною та може бути в подальшому оброблена та відпущена споживачеві.

Побічна продукція – утворюється паралельно з основною та, на відміну від супутньої, не потребує подальших затрат. Виробництво побічної продукції не є основним завданням підприємств та має другорядне значення, тому прибуток від її використання зазвичай має невеликі обсяги [19, с. 56].

Єремян О. М. та Белехова І. М. запропоновано розширити дану класифікацію групуванням за матеріальним складом, суб'єктом використання, за відповідністю до технічної документації, ступенем реалізації та фактом попереднього випуску [20, с. 17].

Таблиця 1.2 – Класифікація готової продукції за Єремян О.М. та Белеховою І.М.

№ п/п	Класифікаційна ознака	Різновиди
1	За відповідністю до технічної документації	- готова продукція - брак (виправний, остаточний)
2	За суб'єктом використання	- для відпуску на сторону - для споживання на підприємстві
3	За матеріальним складом	- з власних матеріальних ресурсів - з давальницької сировини
4	За ступенем реалізації	- валова - реалізована (продана)
5	За фактом попереднього випуску	- порівняна - незрівнянна

[згруповано автором за джерелом 20]

Маркова Т.Д. зазначає, що готова продукція на промисловому підприємстві проходить такі операції: випуск з виробництва і здача її на

склади; зберігання на складах підприємства; реалізація вітчизняним та іноземним покупцям; відпуск для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту (наприклад, тара власного виробництва) [21, с. 75]. Вважаємо за доцільне розширити даний перелік, додавши до нього операції з контролю.

Кожна з вищезазначених операцій фіксується на підприємстві завдяки налагодженій системі обліково-контрольного забезпечення. Тут же виникає нагальне питання щодо сутності обліково-контрольної системи та обліково-контрольної інформації.

Більшість економічних джерел вказують на дві складові цієї системи – підсистеми обліку та контролю. Проте на межі між цими двома підсистемами потрібно знайти місце для підсистеми аналізу, оскільки саме аналіз покликаний забезпечити необхідний рівень якості облікової інформації для її подальшої аналітичної обробки.

Обліково-контрольна система об'єднує на підприємстві облікові операції та операції, що здійснюються для забезпечення достовірності даних, які формуються в рамках бухгалтерського та податкового обліку. Слово «система» походить від грецького слова *systema*, що означає «ціле, складене з частин» [22, с. 1402]. Таким чином, система являє собою безліч елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, й утворює певну цілісність, єдність.

Обліково-контрольний процес більшою мірою відповідає параметрам моделі частково децентралізованої системи. Окремі її елементи на підприємстві є самостійними одиницями. Кожен має свій предмет, методи дослідження, практичне застосування, але так чи інакше всі елементи взаємопов'язані.

Таким чином, обліково-контрольне забезпечення – це частково децентралізована система, елементарні підсистеми якої здійснюють збір, обробку, систематизацію всіх видів інформації, яка споживається для забезпечення своєчасного погашення податкових зобов'язань та прийняття управлінських рішень із метою підвищення ефективності діяльності

господарюючого суб'єкта [23, с. 188].

Термін «обліково-контрольна інформація» в сучасних умовах набуває більш широкого змісту, ніж поєднання інформації, яку продукує бухгалтерський облік, та тієї, що є результатом методів внутрішнього контролю. До обліково-контрольної інформації слід віднести дані стратегічного обліку та внутрішнього контролю, що містять показники стратегічного розвитку, індикатори внутрішнього та зовнішнього бізнес-середовища [24, с. 32].

Отже, облікове-контрольне забезпечення готової продукції – це процес підготовки облікової та контрольної інформації про готову продукцію, забезпечення її кількості та якості з метою надання релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Задля віднесення новоствореного зразку до «готової продукції», він має пройти процес контролю за відповідністю якості готової продукції певним параметрам еталону. Не варто плутати контроль за відповідністю якості готової продукції еталону та контроль готової продукції. Адже перший полягає у визначенні відповідності зразку його еталону, а другий – має на меті перевірку документування, обліку, відображення в звітності вже готової продукції.

Всі облікові і контрольні операції готової продукції фіксуються на підприємстві завдяки налагодженій системі обліково-контрольного забезпечення. Вважаємо, що облікове-контрольне забезпечення готової продукції на підприємстві – це процес підготовки облікової та контрольної інформації про готову продукцію, забезпечення її кількості та якості з метою надання релевантної інформації для прийняття управлінських рішень. Однією з умов, яка забезпечує належне ведення обліку та контролю готової продукції, а отже і ключовим фактором, який впливає на процес обліково-контрольного забезпечення готової продукції виробничого підприємства, є знання відповідальними особами нормативної бази, яка регламентує її облік та контроль. Повний перелік нормативних документів щодо обліку і контролю

готової продукції наведено в Додатку А.

Таким чином, дослідження сутності категорії «готова продукція» є вагомим, оскільки основна ціль діяльності виробничого підприємства полягає у її виготовленні та подальшій реалізації з метою отримання прибутку.

1.2 Нормативно-правове регулювання та методичні аспекти обліку готової продукції

Для кожного суб'єкта господарювання готова продукція відіграє важливу роль у складі його оборотних активів та займає домінуючу позицію у здійсненні його діяльності. Готова продукція є уречевленим результатом діяльності підприємства, а відповідно і об'єктом ведення бухгалтерського обліку та здійснення внутрішнього контролю. У зв'язку з цим, особливої уваги потребує організація обліку готової продукції на виробничих підприємствах з дотриманням норм законодавства.

Вивченням питань, пов'язаних з обліком готової продукції, займалися провідні вітчизняні та зарубіжні вчені. Найбільш обґрунтовано до проблем бухгалтерського обліку готової продукції в Україні у своїх працях підійшли Ф.Ф. Бутинець, О.П. Бущан, С.Ф. Голов, В.Г. Линник, М.В. Кужельний, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, Н.С. Петришина, Писаренко Т.М., Н.М. Ткаченко та інші.

Давидюк Т.В. виділено основні завдання обліку виробництва:

- розрахунок фактичної виробничої собівартості виготовленої продукції;
- розрахунок фактичної собівартості незавершеного виробництва;
- розрахунок фактичної собівартості одиниці продукції [25, с. 129].

На думку Г.В. Лебедик та І.Л. Максимович, основними завданнями обліку готової продукції та її реалізації є:

- своєчасне оформлення відповідними документами готової продукції, відпущеної з виробництва;
- забезпечення контролю за її зберіганням на складах підприємства;
- вчасне відображення операцій з відвантаження і реалізації продукції та розрахунків з покупцями;
- дотримання строків поставок готової продукції, а також термінів оплати зі сторони споживачів;
- визначення заборгованості покупців перед підприємством за відвантаженою їм продукцією згідно договорів;
- забезпечення контролю за виконанням плану випуску і реалізації продукції;
- визначення фінансового результату від реалізації продукції як в цілому, так і у розрізі конкретних номенклатурних груп [26, с. 132].

Писаренко Т.М. зазначає, що основними завданнями обліку готової продукції є:

- систематичний контроль за випуском готової продукції, станом її запасів і збереженням на складах, обсягом виконаних робіт та послуг;
- вчасне та правильне документування оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг);
- контроль за виконанням плану договорів поставок за обсягом та асортиментом реалізованої продукції;
- вчасне і достовірне визначення результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік [27, с. 231].

Таким чином, можна зробити висновок, що серед науковців відсутня єдина позиція стосовно того, що відноситься до основних завдань обліку готової продукції, при цьому, одна група дослідників вважає за доцільне приділяти увагу витратній частині – собівартості, а інша наголошує на важливості оперативної фіксації руху готової продукції в бухгалтерському обліку. Беручи до уваги позиції обох груп, вважаємо, що в основі вартості готової продукції лежить її собівартість, вона відображає індивідуальні

витрати виробництва, виступає вихідною базою для формування ціни, дозволяє здійснювати контроль над витратами та оцінювати результати господарської діяльності підприємства, а отже і одним із актуальних завдань в обліку готової продукції на виробничому підприємстві є зосередження уваги на розрахунку її виробничої собівартості. Нормативним документом, який регламентує питання про витрати, які що формують собівартість продукції (робіт, послуг), є НП(С)БО 16 «Витрати», а витрати, які формують собівартість реалізованих товарів – НП(С)БО 9 «Запаси» [15].

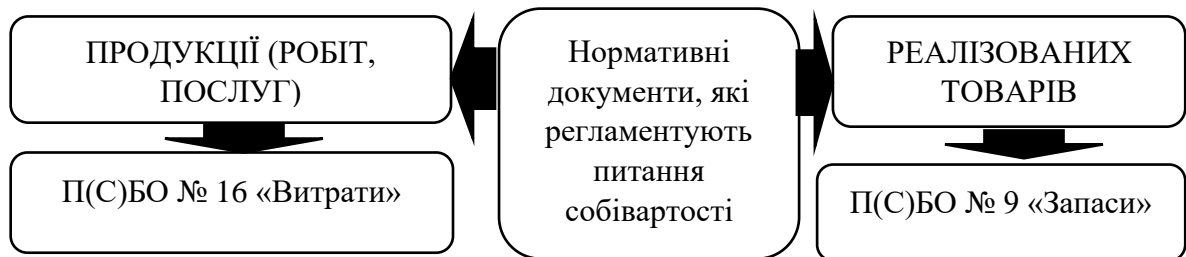

Рисунок 1.2 – Нормативні документи, які регламентують питання собівартості

Отже, виробничі підприємства при визначенні витрат, що формують собівартість продукції (робіт, послуг), керуються вимогами п.11 НП(С)БО16 «Витрати», яким визначається два види собівартості: виробничу собівартість продукції (робіт, послуг) та собівартість реалізованої продукції [28].

Таблиця 1.3 – Собівартість готової продукції за НП(С)БО 16 «Витрати»

№ п/п	Вид собівартості	Рахунок бухгалтерського обліку	Складові
1	2	3	4
1.	виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) – виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на виробництво ГП (робіт, послуг).	23 «Виробництво»	- прямі матеріальні витрати; - прямі витрати на оплату праці; - інші прямі витрати; - змінні та постійні розподілені ЗВВ. Виробнича собівартість ГП зменшується на: - справедливую вартість супутньої продукції, що реалізується; - вартість продукції, що використовується на підприємстві, в оцінці її можливого використання

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
2.	собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»; 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»	- виробнича собівартість готової продукції (робіт, послуг), реалізованої протягом звітного періоду; - нерозподілені постійні ЗВВ; - наднормативні виробничі витрати;

[згруповано автором за джерелом 28]

У плануванні, обліку та аналізі собівартості окремих видів продукції виокремлюють такі показники, як планова, нормативна і фактична (звітна) собівартість [29, с. 16]. Суть кожного із цих понять розкрито в таблиці.

Таблиця 1.4 – Види собівартості окремих видів продукції

№ п/п	Вид собівартості	Характеристика
1	Планова	це прогнозне значення граничної величини витрат на виробництво окремих видів продукції (робіт, послуг), розраховане на основі прогресивних, економічно обґрунтованих норм та нормативів на запланований період (квартал або рік). Різновидом планової собівартості є кошторисна собівартість, яку складають на разові (індивідуальні) вироби або роботи.
2	Нормативна	є величиною витрат на виріб у розрізі встановлених на підприємстві статей за діючими поточними нормами, нормативами та кошторисами (нормами витрат сировини, матеріалів, напівфабрикатів, палива, енергії, нормами та розцінками заробітної плати)
3	Фактична (звітна)	розраховується на основі даних бухгалтерського обліку після закінчення звітного періоду. Вона свідчить про розмір фактичних витрат, які здійснило підприємство при виготовленні продукції, виконанні робіт, наданні послуг

[згруповано автором за джерелом 29]

Для управління собівартістю продукції, контролю над її рівнем, виявлення резервів зниження матеріальних, трудових і фінансових ресурсів та встановлення цін на вироби здійснюють калькулювання собівартості. Воно являє собою сукупність прийомів та способів, що забезпечують обчислення собівартості одиниці окремих видів виробленої продукції (робіт, послуг) у

розрізі статей витрат. За результатами калькулювання на підприємстві складають калькуляції собівартості.

Згідно з п. 597 Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, калькуляція – це представлений у табличній формі бухгалтерський розрахунок витрат у грошовому виразі на виготовлення одиниці виробу або партії виробів, а також на виконання робіт та послуг [30].

У калькуляціях показують, якого виду витрати та в якому обсязі включаються до собівартості одиниці того чи іншого виробу. Калькуляцію використовують для визначення середніх витрат виробництва та собівартості виробленої та реалізованої продукції, виконаних робіт, наданих послуг. Калькуляція собівартості продукції за своїм призначенням не відповідає ознакам первинного документа, оскільки нею не фіксуються відомості про будь-яку господарську операцію [31].

При калькулюванні собівартості вкрай важливо здійснити економічно обґрунтований розподіл витрат звітного періоду між готовою продукцією і незавершеним виробництвом, між окремими виробами та видами робіт. Адже від правильного вирішення цього завдання залежить точність калькуляційних розрахунків.

Для того, щоб здійснити калькуляційні розрахунки, потрібні два показники:

- 1) величина виробничих витрат протягом певного періоду часу;
- 2) обсяг продукції або виконаної роботи в цьому ж періоді.

Можна виокремити 3 види калькуляції: планову, нормативну і фактичну (звітну) [32 с. 58], характеристика яких наведена в Додатку Б. Всі зазначені калькуляції відображають витрати на виробництво одиниці конкретного виду продукції (робіт, послуг) у розрізі відповідних статей витрат.

В цілях порівнянності фактичних показників із плановими при плануванні та обліку необхідно застосовувати одні й ті ж об'єкти та одиниці калькулювання, єдині методи групування витрат та їх розподілу, а також єдину

систему техніко-економічних нормативів матеріальних, трудових і грошових витрат за всією номенклатурою виробів, що виготовляються.

Таким чином, виробнича собівартість продукції включає тільки витрати, безпосередньо пов'язані з її виробництвом, а в частині витрат на управління – тільки розподілені загальновиробничі витрати. Ті види непрямих (накладних) витрат, які не пов'язані безпосередньо з виготовленням продукції (адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати операційної діяльності підприємства), не включають до складу виробничої собівартості і, отже, не розподіляють на кожну одиницю об'єкта калькулювання.

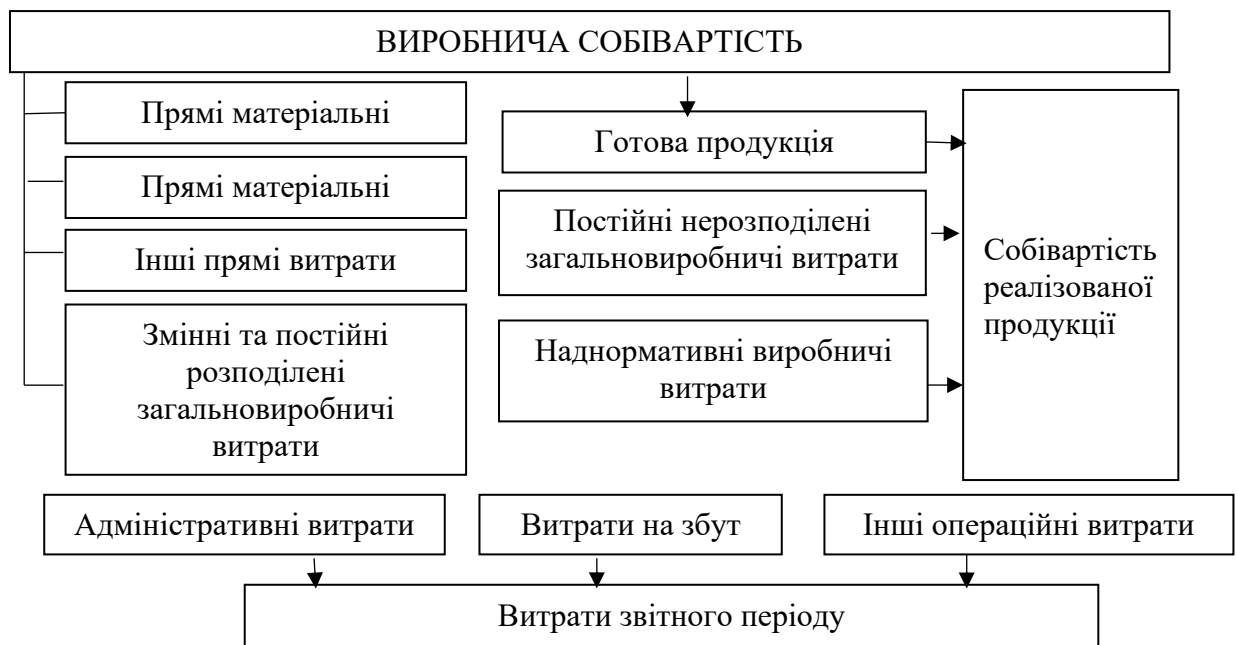

Рисунок 1.3 – Схема розподілу операційних витрат підприємства

Для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства Інструкцією № 291 передбачено рахунок 26 «Готова продукція» [17]. Облік готової продукції підприємства ведуть у кількісному та вартісному вираженні.

Готову продукцію оцінюють за виробничою собівартістю. Відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати», виробнича собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) є частиною собівартості реалізації, яка включає також нерозподілені постійні загальновиробничі витрати та наднормативні виробничі витрати.

Таблиця 1.5 – Відображення господарських операцій по рахунку 26 «Готова продукція»

За дебетом рахунку 26 «Готова продукція» відображають:	За кредитом рахунку 26 «Готова продукція» відображають списання фактичної виробничої собівартості готової продукції при:
надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю (оцінку продукції за нормативними витратами коригують за вимогами п. 21 П(С)БО 9 до фактичної виробничої собівартості);	переведенні до складу запасів іншого виду (наприклад, відпуск як комплектуючого виробу для виробництва іншого виду продукції); уцінці до чистої вартості реалізації відповідно до пп. 24 - 27 П(С)БО 9.
повернення покупцями;	продажу готової продукції за грошові кошти;
оприбуткування надлишків, виявлених у результаті інвентаризації;	обміні в межах бартерних (товарообмінних) операцій на інші види необоротних та оборотних активів;
дооцінку (у межах попередньої уцінки)	безоплатній передачі (в рекламних або благодійних цілях);
	списанні внаслідок нестач, розкрадань, надзвичайних подій тощо;

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

Детальна «анатомія» витрат, що входять до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), представлена в Додатку В, з якого можна зробити висновок, що виробнича собівартість складається з прямих та загальновиробничих витрат, а тому зосередимось на основних із них.

До прямих матеріальних витрат відносять витрати на сировину, основні та допоміжні матеріали, покупні напівфабрикати, енергію та інші матеріальні ресурси, використані безпосередньо у процесі виробництва продукції, якщо вони можуть бути безпосередньо віднесені на конкретний об'єкт витрат.

Для контролю за використанням сировини, матеріалів, покупних комплектуючих виробів, напівфабрикатів і палива у виробництві та виявлення відхилень від норм застосовують такі методи:

- документування відхилень від норм;
- обліку розкрою за партіями;
- інвентарний (Додаток Д).

Підприємство самостійно обирає один із зазначених методів організації

обліку використання запасів залежно від характеру виробництва, видів виробничого обладнання, змінності роботи, порядку подання матеріальних цінностей на робочі місця тощо. Для оформлення відпуску матеріальних цінностей у виробництво найчастіше використовують документи, затвержені наказом МСУ № 193 [33]. Виходячи з конкретних умов діяльності, підприємства може застосовувати самостійно розроблені форми первинних облікових документів з руху виробничих запасів, але форми повинні містити обов'язкові реквізити, передбачені ч. 2 ст. 9 Закону України № 996-XIV [34] і п. 2.4 Положення МФУ № 88 [35].

Відповідно до п. 16 НП(С)БО 9 «Запаси», при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат, ціни продажу [15]. Характеристика зазначених методів наведена в Додатку Е.

У регістрах бухгалтерського обліку передання матеріальних цінностей у виробництво відображають кореспонденцією рахунків, наведеною в таблиці.

Таблиця 1.6 – Передання матеріальних цінностей у виробництво

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	80 «Матеріальні витрати» (відповідні субрахунки)	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» (відповідні субрахунки)
2	23 «Виробництво»	80 «Матеріальні витрати» (відповідні субрахунки)
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» (відповідні субрахунки)

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

Незалежно від того, чи застосовує підприємство рахунки класу 8, напівфабрикати, передані у виробництво, списують проводкою: Дт 23 «Виробництво» – Кт 25 «Напівфабрикати».

Істотним елементом виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) та елементом прямих витрат на будь-якому підприємстві є заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим виготовленням продукції, виконанням робіт або наданням послуг, якщо вони можуть бути безпосередньо (на підставі первинних документів) віднесені до конкретного об'єкта витрат (Додаток Ж).

При нарахуванні заробітної плати, яку можна безпосередньо віднести до конкретного об'єкта обліку, використовують проведення, наведені в таблиці 1.7, а якщо не можна – в таблиці 1.8. Залежно від особливостей роботи підприємства в цехах (на дільницях) для обліку виробітку продукції та витрат на заробітну плату застосовують різні варіанти обліку та форми первинних документів. Основними з них є: рапорт про виробіток та приймання робіт, маршрутний лист (маршрутна карта), рапорти про виробіток продукції за зміну, відомість про виробіток, наряд. При почасовій формі оплати праці виробіток ведеться в таблиці обліку використання робочого часу.

Таблиця 1.7 – Нарахування зарплати, яку можливо прямо віднести до конкретного об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	81 «Витрати на оплату праці» (відповідні субрахунки)	661 «Розрахунки за заробітною платою»,
2	23 «Виробництво»	81 «Витрати на оплату праці» (відповідні субрахунки)
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	23 «Виробництво»	661 «Розрахунки за заробітною платою»,

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

При розрахунку та виплаті доплат до заробітної плати застосовують такі документи: лист на доплату, наряди на відрядну роботу з відмітним знаком (наприклад, з червоною смугою по діагоналі бланка наряду).

Таблиця 1.8 – Нарахування зарплати, яку неможливо прямо віднести до конкретного об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	81 «Витрати на оплату праці» (відповідні субрахунки)	661 «Розрахунки за заробітною платою»,
2	91 «Загальновиробничі витрати»	81 «Витрати на оплату праці» (відповідні субрахунки)
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	91 «Загальновиробничі витрати»	661 «Розрахунки за заробітною платою»

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

«Асортимент» інших прямих витрат досить великий, основні з них зазначені в Додатку В. До них відносять усі виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. В магістерській роботі зосередимо увагу на двох основних елементах таких витрат – відрахування на соціальні заходи та амортизаційні нарахування.

Між заробітною платою і нарахованим на неї ЄСВ існує тісний зв'язок. У бухгалтерському обліку зазначені нарахування на заробітну плату робітників, зайнятих у виробництві, відносять на ті самі рахунки обліку витрат, на яких відображають нарахування самої заробітної плати. Кореспонденції, які включають до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) наведені в таблиці 1.9.

Таблиця 1.9 – Нарахування ЄСВ на зарплату, яку можливо прямо віднести до конкретного об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»
2	23 «Виробництво»	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	23 «Виробництво»	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

У разі неможливості прямого віднесення до об'єкта витрат – в табл. 1.10.

Таблиця 1.10 – Нарахування ЄСВ на зарплату, яку неможливо прямо віднести до конкретного об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»
2	91 «Загальновиробничі витрати»	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	91 «Загальновиробничі витрати»	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

До складу виробничої собівартості включають також амортизацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про амортизацію основних засобів та інших необоротних матеріальних активів регулює НП(С)БО 7 «Основні засоби» [36], а нематеріальних активів – НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи» [37].

Якщо щодо активу, на який нараховують амортизацію, можна визначити фактичний обсяг виробленої продукції, то доцільно застосовувати виробничий метод нарахування амортизації. Для промислових підприємств доступні всі п'ять методів нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів: прямолінійний; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий [36]. Головне – зазначити обрані методи нарахування амортизації виробничих основних засобів і нематеріальних активів у наказі про облікову політику підприємств.

Суму амортизації необоротних активів, які безпосередньо беруть участь у виробництві певного виду продукції (робіт, послуг), прямо включають до складу витрат на виробництво. Проте частіше необоротні активи використовують для виробництва різних видів продукції. У цьому випадку

суму амортизаційних відрахувань відносять на загальновиробничі витрати відповідного цеху з подальшим розподілом за видами продукції пропорційно обраній базі. Нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів за кожен звітний період здійснюють у відомості розрахунку амортизації в пооб'єктному розрізі. Так, у разі прямого віднесення до об'єкта витрат роблять проводки, відображені в таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Нарахування амортизації на виробничі необоротні активи у разі прямого віднесення до об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	83 «Амортизація»	13 «Знос необоротних активів»
2	23 «Виробництво»	83 «Амортизація»
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	23 «Виробництво»	13 «Знос необоротних активів»

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

В разі неможливості прямого віднесення до об'єкта витрат роблять проводки, відображені в таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Нарахування амортизації на виробничі необоротні активи у разі неможливості прямого віднесення до об'єкта витрат

Якщо підприємство використовує рахунки класу 8:		
№	Дебет рахунку	Кредит рахунку
1	83 «Амортизація»	13 «Знос необоротних активів»
2	91 «Загальновиробничі витрати»	83 «Амортизація»
Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8:		
1	91 «Загальновиробничі витрати»	13 «Знос необоротних активів»

[згруповано автором за джерелами 15, 17]

Загальновиробничі витрати – це витрати, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом (витрати на утримання, організацію виробництва та управління ним), які неможливо прямо (на підставі первинних документів) віднести до складу собівартості продукції (робіт, послуг).

Перелік загальновиробничих витрат наведено в п. 15 НП(С)БО 16 «Витрати» [28]. Для наочності класифікацію і склад загальновиробничих

витрат у бухгалтерському обліку представлено в Додатку Ж.

Перелік і склад змінних та постійних загальновиробничих витрат підприємство установлює самостійно, виходячи зі специфіки його діяльності, та фіксує у наказі про облікову політику (п. 16 НП(С)БО 16 «Витрати»).

Для наочності класифікація загальновиробничих витрат і порядок їх уключення до собівартості продукції (робіт, послуг) наведена на рисунку 1.4.

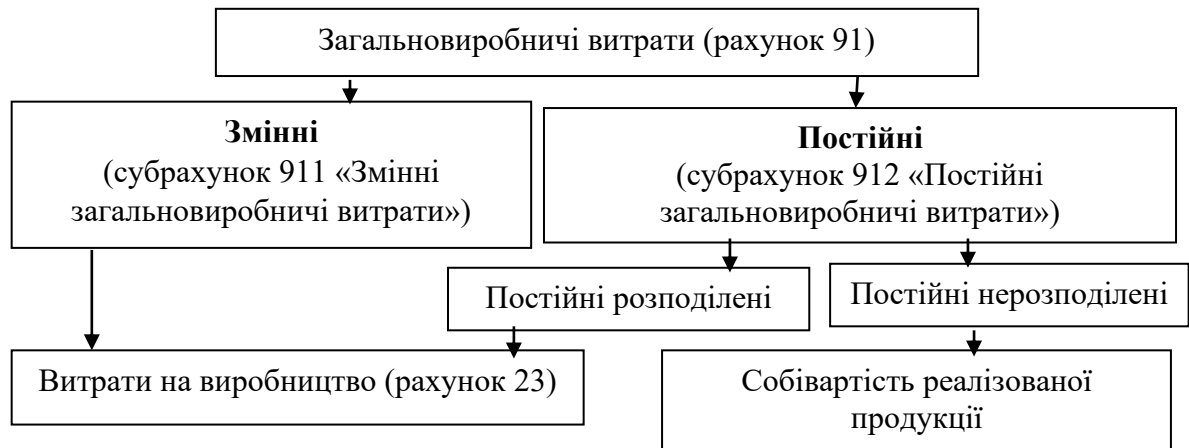

Рисунок 1.4 – Схема розподілу загальновиробничих витрат

У бухгалтерському обліку сума визнаних загальновиробничих витрат відображається за дебетом рахунка 91 «Загальновиробничі витрати». Для окремого обліку постійних і змінних загальновиробничих витрат до рахунка 91 «Загальновиробничі витрати» рекомендується відкривати рахунки другого порядку. Наприклад:

- 911 «Змінні загальновиробничі витрати»;
- 912 «Постійні загальновиробничі витрати».

Аналітичний облік загальновиробничих витрат ведуть за місцями їх виникнення (цехами, дільницями та іншими підрозділами), а всередині підрозділів – за статтями (видами) витрат. Промислові підприємства з цеховою структурою управління обліковують загальновиробничі витрати за цехами.

Для аналітичного обліку цих витрат використовують відомості обліку витрат, які відкривають на кожен цех окремо. Записи в цих відомостях ведуть

на підставі первинних документів і розробницьких таблиць розподілу матеріалів, заробітної плати, послуг допоміжних виробництв, розрахунку амортизації необоротних активів та листків-розшифровок за іншими грошовими витратами. Надалі суму постійних розподілених загальновиробничих витрат (відповідну нормальній потужності) і загальну суму змінних загальновиробничих витрат звітного періоду включають в порядку розподілу до складу виробничої собівартості об'єктів калькулювання [17].

Формування та розподіл загальновиробничих витрат у бухгалтерському обліку показують кореспонденцією рахунків, наведених у Додатку К.

Таким чином, достовірність даних фінансової звітності залежить від налагодженої роботи всіх підрозділів бухгалтерії підприємства, при цьому вагоме місце належить організації обліку готової продукції, в основі якої – виробнича собівартість, яка включає прями та розподілені загальновиробничі витрати.

1.3 Організація та методика контролю за випуском і рухом готової продукції

Найважливішим фундаментальним елементом управління виробничим підприємством виступає контроль. Саме він надає користувачам реальну та своєчасну оцінку стану справ, перспектив і дозволяє досягти суб'єктам господарювання поставлених цілей.

Значний внесок у наукові дослідження з питань контролю внесли вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Н.І.Дорош, М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, В.А.Дерій, А.М.Кузьмінський, З.В.Гуцайлук, Є.В.Мних, Л.В.Нападовська, В.О.Шевчук, М.С.Пушкар, В.С.Рудницький, Е.А.Аренс, А. Файоль та інші. Проте залишаються дискусійними і невирішеними питання організації

контролю за випуском і рухом готової продукції на виробничих підприємствах.

М.Т. Білуха вважає, що «контроль – це система спостережень та перевірки відповідності функціонування управлінського об'єкта прийнятним рішенням, які визначають результати управлінських дій на управлінський об'єкт та відхилення, допущені в процесі виконання рішень» [38, с. 4].

Термін «контроль» в словнику української мови визначено як перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось [39].

А. Файоль писав: «На підприємстві контроль полягає в тому, щоб перевірити чи все виконується відповідно до утверджених планів, розроблених інструкцій і встановлених принципів. Його ціль – виявити слабкі місця та помилки, своєчасно виправити їх і не допускати повторення. Контролюється все: предмети, люди, дії» [40].

Контроль – важлива складова будь-якої діяльності, тому вчені постійно звертають увагу не лише на порядок його організації, але й на особливі відмінності в трактуванні. Так, Н. Г. Виговська у своїй монографії особливу увагу приділила внутрішньогосподарському контролю, дослідивши сутність поняття внутрішньогосподарський контроль, розмежувавши його з внутрішнім аудитом [41, с. 22].

На сьогоднішній день є досить велика кількість публікацій на тему внутрішньогосподарського та внутрішнього контролю, але не існує єдності в поглядах науковців. Автори одну й ту ж економічну категорію називають різними поняттями, такими як внутрішньогосподарський, внутрішній та внутрішньосистемний контроль. Проведене нами дослідження в цьому напрямку дозволило згрупувати погляди авторів в таблицю 1.13.

З таблиці 1.13 можна зробити висновок, що більшість авторів розглядають внутрішньогосподарський контроль, як систему, але багато авторів вважають, що він являє собою і процес, і незалежну оцінку відповідності діяльності підприємства поставленим завданням. Ми підтримуємо думку вчених Проскуріна Н.М. та Гороховець Ю.А. [50, с. 35], які під

внутрішньогосподарським контролем розуміють систему спостереження та незалежної оцінки відповідності діяльності підприємства поставленим завданням, яка здійснюється власниками підприємств та службами внутрішнього контролю.

Таблиця 1.13 – Підходи до трактування сутності внутрішньогосподарського контролю

Автори	Трактування поняття
Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький [42]	Спостереження
М. Т. Білуха [38], Л. В. Дікань [43]	Контрольні функції
А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Паргін [44], Нападовська Л. В. [45]	Процес
В. О. Шевчук [46]	Адміністративний і економічний (бухгалтерський)
Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, Н. М. Малюга [41]	Незалежна оцінка відповідності діяльності підприємства поставленим завданням
З. П. Дереза [47], Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький [42],	Система
М. В. Кужельний [48]	Контроль за діяльністю
Т. П. Остапчук [49]	Методи та процедури

[згруповано автором за джерелами 38, 42-49]

Результати дослідження загальної думки авторів щодо розуміння сутності внутрішнього контролю згруповано нами в таблицю 1.2.

Таблиця 1.14 – Підходи до трактування сутності ВК

Автори	Трактування поняття
М. Д. Корінько [51]	Система
Д.К. Робертсон [52]	Процедура
А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Паргін [44]	Процес перевірки

[згруповано автором за джерелами 44, 51, 52]

Також в літературі можна зустріти не лише поняття внутрішньогосподарського контролю або внутрішнього контролю, а й внутрішньосистемного контролю.

Досліджуючи трактування господарського контролю Н. Г. Виговська зазначала, що, смислове навантаження та економічний зміст

внутрішньосистемного та внутрішньогосподарського контролю є різними. Адже внутрішньосистемний контроль здійснюють міністерства, державні комітети, концерни, асоціації тощо.

Ми вважаємо, що незважаючи на те, що поняття внутрішнього контролю є більш ширшим від поняття внутрішньогосподарський контроль, доречніше вживати саме внутрішній контроль підприємства в розумінні системи заходів та процесу перевірки виконання всіх управлінських рішень господарської діяльності з метою ефективного проведення бізнесу, захисту активів, попередження помилок, охайності облікових перевірок, своєчасного надання фінансової інформації та запобігання кризовим ситуаціям, які можуть призвести до банкрутства підприємства.

Н.П. Кузик зазначає, що у системі управління підприємством внутрішній контроль відіграє подвійну роль: виступає функцією управління, є елементом та засобом управлінської діяльності. Тут же автор пропонує схему місця внутрішнього контролю в структурі управління підприємством, зображену на рисунку 1.9.

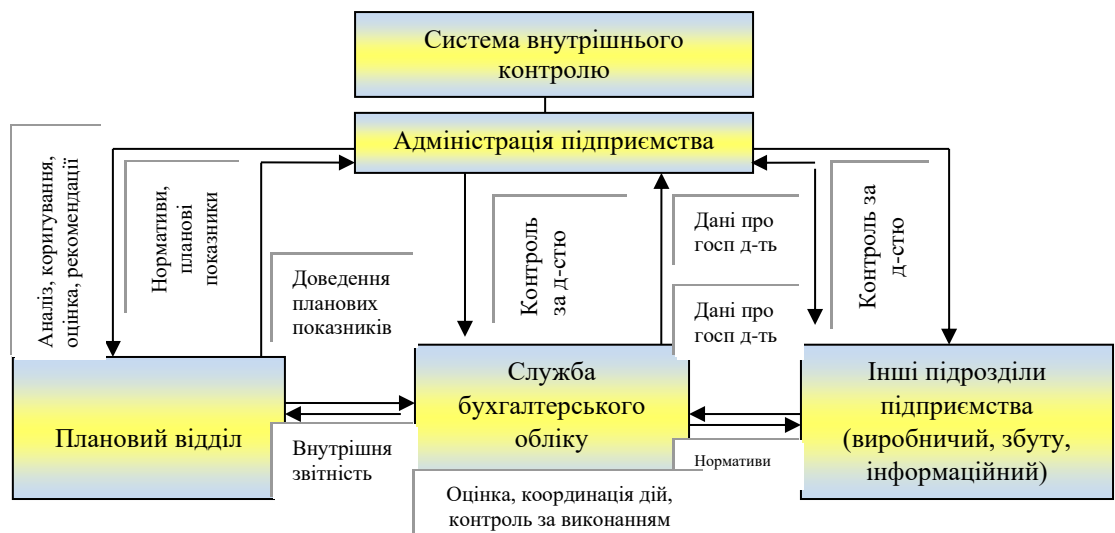

Рисунок 1.5 – Місце внутрішнього контролю в структурі управління підприємством [53]

Як видно зі схеми, на підприємстві реально існує система: Планування – Облік – Контроль – Управління.

Одна з головних функцій управління підприємством – контроль – тісно переплітається з іншими його функціями (обліком, плануванням, регулюванням, аналізом). Вони є найважливішими ланками структури управління підприємства.

На нашу думку, успішне здійснення процесу управління неможливе без тісної їх взаємодії, про що свідчать не лише теоретичні докази, але і практична діяльність підприємств та досвід спеціалістів. Крім того, важливим фактором ефективного управління є наявність зворотнього зв'язку між суб'єктом і об'єктом управління, який реалізується лише за допомогою контролю, інформування про стан керованого об'єкта та результати виконання управлінських рішень.

Сутність контролю проявляється у його функціях. Ми погоджуємося з професором Яценко В. М., який виділяє такі функції внутрішнього контролю: контроль повноважень, контроль документального оформлення, контроль збереження, які зображено на рисунку 1.3.

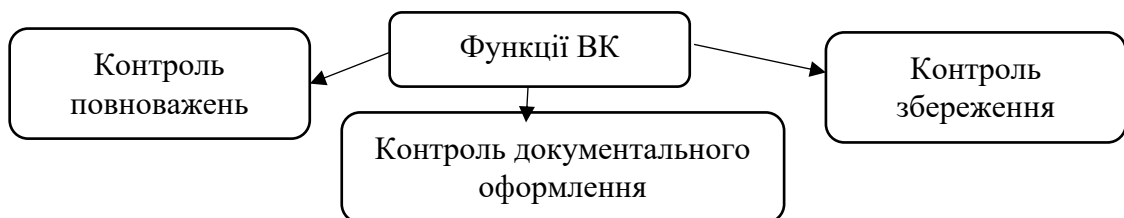

Рисунок 1.6 – Функції ВК [згруповано автором за джерелом 54]

Контроль повноважень – це контроль, що забезпечує виконання лише тих операцій, які дійсно сприяють розвитку організації. Такий контроль повинен запобігати зловживанням і попереджувати проведення операцій, в яких відсутня доцільність. При цьому відслідковуються зміни та виправлення облікових записів на предмет обов'язкової наявності необхідних дозволів.

Контроль документального оформлення – контроль, що забезпечує відображення всіх дозволених операцій в облікових регістрах. Цей вид

контролю створює умови, при яких операції правильно оформляють обліковими записами і не виправляються без відповідного дозволу.

Контроль збереження – контроль, що сприяє тому, щоб прийняте до обліку майно не могло бути неправильно використане (наприклад, незаконно привласнене, украдене, залишене без догляду тощо) [55, с. 118].

По-різному в науковій літературі формулюються завдання внутрішньогосподарського контролю, деякі з них наведено в таблиці.

Таблиця 1.15 – Визначення завдань внутрішньогосподарського контролю

Автор	Визначення завдань внутрішньогосподарського контролю
Білуха М.Т. [56]	Завданням внутрішньогосподарського контролю є перевірка господарських операцій у виробничих одиницях із метою недопущення перевитрат матеріальних і фінансових ресурсів, виконання виробничих і фінансових планів, раціонального використання робочої сили, впровадження нових методів праці і прогресивної технології в бригадах, дільницях, цехах та інших виробничих підрозділах, забезпечення збереження коштів і товарно-матеріальних цінностей, економного витрачання сировини і паливно-енергетичних ресурсів, випуску продукції високої якості, яка має попит на ринку.
Мурашко В.М., Сторожук Т.М., Мурашко О.В. [57]	Особливо великі завдання покладено на внутрішньогосподарський контроль у забезпеченні збереження цінностей на об'єктах підприємства. Це пояснюється тим, що на цих підприємствах обертається і зберігається велика кількість цінностей і сировини. У зв'язку з цим важливо підвищити ефективність контролю у боротьбі з безгосподарністю і марнотратством, нестачами і крадіжками.
Дікань Л.В., Шульга Н.М. [58]	Основні завдання внутрішньогосподарського контролю можна згрупувати у вигляді декількох основних напрямків: виконання виробничих і фінансових планів; забезпечення збереження і раціонального використання ресурсів; забезпечення випуску продукції високої якості; дотримання законності операцій, що здійснюються на підприємстві
Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., Петренко Н.І. [59]	Завдання внутрішньогосподарського контролю: надання інформації про процеси, що відбуваються, надання допомоги в прийнятті найбільш доцільних управлінських рішень, оцінка правильності прийнятих рішень, своєчасності і результативності їх виконання, своєчасне виявлення та усунення умов і факторів, які заважають ефективному веденню виробництва, коригування діяльності суб'єкта господарювання та його структурних підрозділів

[згруповано автором за джерелам 56-59]

Також при дослідженні сутності контролю доцільно звернути увагу на

його класифікаційні ознаки. Розгорнуту класифікацію видів контролю згруповано В.М. Рожелюк [60], вона наведена в Додатку Л.

Актуальним питанням системи внутрішнього контролю на виробничому підприємстві є контроль за випуском і рухом готової продукції.

Методиці контролю готової продукції підприємства приділила увагу Канюк Ю.В. [61], яка серед основних завдань контролю виділяє перевірку правильності та своєчасності оформлення документації на видачу готової продукції відповідальним особам, контроль відвантаження продукції та розрахунків з покупцями згідно укладених договорів, перевірку правильності ведення бухгалтерського та податкового обліку операцій з готовою продукцією.

До джерел контролю для готової продукції дослідник відносить: договір, підписаний постачальником і покупцем; оригінали первинних документів з обліку матеріальних цінностей; інвентаризаційний опис; складська книга; облікові реєстри; головна книга; фінансовий та статистичний звіт; наказ про облікову політику [61]. Науковцем розглянуто найпоширеніші помилки в обліку запасів та оформленні їх документально, що відображено в Додатку М.

Ознайомившись з існуючими класифікаційними ознаками та видами контролю, вважаємо доцільним запропонувати класифікаційну ознаку за видом контролю готової продукції та виділити такі види: контроль за відповідністю якості готової продукції еталону та контроль готової продукції. Адже перший полягає у визначенні відповідності зразку його еталону, а другий – має на меті перевірку документування, обліку, відображення в звітності вже готової продукції. Якщо зразок в частині якісних характеристик не відповідає еталону – він не відповідає визначенню терміну «готова продукція», не обліковується на рахунку 26 «Готова продукція» та потребує доробці. Якщо ж зразок успішно пройшов процедури з контролю за відповідністю якості готової продукції, має відповідний сертифікат, то це – готовий продукт та в подальшому підлягає контрольним процедурам готової продукції. Отже, задля віднесення новоствореного зразку до «готової

продукції» та його обліку на рахунку 26 «Готова продукція», він має пройти процес контролю за відповідністю якості готової продукції певним параметрам еталону.

Рисунок 1.7 – Види контролю готової продукції [запропоновано автором]

Під час проведення внутрішнього контролю на підприємстві застосовують методи, найпоширеніші з яких згруповано в таблиці [62].

Таблиця 1.16 – Основні методи внутрішнього контролю на підприємстві

№ п/п	Найменування методу	Характеристика
1	Інвентаризація	Виявити всі можливі помилки при обліку та обігу товарів, витрати через несправність технічного обладнання, псування харчових продуктів або розкрадання майна.
2	Лабораторний аналіз	Визначення значень показників (фактичних) якості, установлених нормативними документами з використанням стандартизованих або атестованих методів випробувань (вимірювань).
3	Експертна оцінка	Оцінка майна – процес визначення вартості на дату оцінки за процедурою, встановлено нормативно правовими актами і є результатом практичної діяльності суб'єкта оціночної діяльності.
4	Контрольні перевірки	Обстеження і вивчення окремих ділянок фінансово-господарської діяльності підприємства, установи, організації або їх підрозділів.
5	Усне опитування	Опитування можна розглядати як один із найпоширеніших методів отримання інформації про суб'єктів – респондентів. Опитування полягає в задаванні людям спеціальних запитань, відповіді на які дозволяють дослідникові отримати необхідні відомості залежно від завдань дослідження
6	Економічний аналіз	Вивчення господарської діяльності та економіки підприємства.
7	Перевірка документів	Основна підготовка та перевірка документів на підприємстві

[згруповано автором за джерелом 62]

Отже, з таблиці можна зробити висновок, що для контролю за випуском і рухом готової продукції на промисловому підприємстві традиційним методом є інвентаризація.

Інвентаризація – це методичний прийом бухгалтерського обліку, що полягає у встановленні фактичної наявності, стану й оцінки майна і фінансових зобов'язань організації [63, с. 6]. Сутність інвентаризації проявляється у її видах, основі з яких згруповано в таблиці.

Таблиця 1.17 – Види інвентаризації

Класифікаційна ознака	Вид інвентаризації
За обсягом охоплення перевіркою об'єктів	Повна – передбачає суцільну перевірку всіх засобів та джерел підприємства. Досить трудомістка.
	Часткова – охоплює визначену частину засобів і джерел (наявність грошей у касі, ГП на складі, незавершеного виробництва тощо).
За характером організації	Планова – проводиться за попередньо складеним планом у заздалегідь визначені строки.
	Позапланова (раптова) – проводиться за розпорядженням керівника підприємства, за вимогою слідчих або контролюючих органів, ревізії і при зміні матеріально-відповідальних осіб.
За способом проведення	Суцільна – проводиться перевірка фактичної наявності усіх без винятку цінностей.
	Вибіркова – перевіряється фактична наявність окремих видів цінностей.
За періодом проведення	Місячна
	Квартальна
	Піврічна
	Річна

[згруповано автором за джерелом 63]

На думку Полленової С.Н., основною причиною необхідності проведення інвентаризації є виникнення господарських процесів, які з певних причин не можуть бути одразу відображені у бухгалтерських документах. До таких процесів відносять: природній убуток цінностей у процесі зберігання (усушка, відтік, розлив, утруска, випарювання, подрібнення, розпилювання, вивітрювання тощо); неточне зважування, вимірювання під час надходження або відпуску цінностей; пересортиця взаємозамінних матеріалів, продуктів, виробів, яка виникає під час вибуття активів (передачі у виробництво або на

господарські потреби, продажу та ін.); помилки у первинних документах на надходження і витрачання ресурсів; помилкові записи в регістрах синтетичного й аналітичного обліку; зловживання матеріально відповідальних осіб (обмірювання, обважування, розкрадання тощо) [64, с. 12].

З нормативної документації проведення інвентаризації активів та зобов'язань підприємства є обов'язковим перед складанням річної фінзвітності, це передбачено п. 12 Порядку № 419 [65]. Також проводити інвентаризацію обов'язково в разі зміни матеріально відповідальних осіб (на день приймання-передачі справ), встановлення фактів крадіжок або зловживань, зіпсуття цінностей, ліквідації підприємства тощо [66]. Частота проведення інвентаризацій регулюється внутрішніми нормативними документами підприємства [34].

Для проведення інвентаризації на підприємстві розпорядчим документом керівника підприємства створюється інвентаризаційна комісія з представників апарату управління підприємства, бухгалтерської служби, та досвідчених працівників підприємства, які знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік (інженери, технологи, механіки, виконавці робіт, товарознавці, економісти, бухгалтери). Інвентаризаційну комісію очолює керівник підприємства (його заступник) або керівник структурного підрозділу підприємства, уповноважений керівником підприємства.

Готова продукція є різновидом запасів. Інвентаризацію готової продукції проводять за місцями її зберігання й окремо за матеріально відповідальними особами. На початку інвентаризації матеріально відповідальні особи дають розписки в тому, що до початку інвентаризації всі прибуткові та видаткові документи на готову продукцію здані до бухгалтерії, готова продукція, яка надійшла з виробництва на склад - оприбуткована, а та, що реалізована, списана.

Інвентаризаційна комісія в присутності матеріально відповідальних осіб перевіряє фактичну наявність готової продукції шляхом їх перерахунку, переважування або перемірювання. При цьому, переважування, обмір,

підрахунок проводять у порядку розміщення цінностей у приміщенні, в якому вони зберігаються.

Якщо готова продукція зберігається в різних ізольованих приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи, інвентаризацію проводять послідовно за місцями зберігання. Після перевірки цінностей комісія опечатує вхід до одного приміщення пломбінатором і переходить до наступного. Не дозволяється вносити до інвентаризаційних описів дані про залишки активів зі слів матеріально відповідальних осіб або за даними обліку без перевірки їх фактичної наявності.

При інвентаризації відвантаженої готової продукції, не оплаченої в строк покупцями, і такої, що перебуває на складах інших підприємств (на відповідальному зберіганні, на комісії, у переробці), перевіряють обґрунтованість сум, що обліковуються на відповідних рахунках. Зазначені суми визнають, якщо вони підтверджені належним чином оформленими документами. Такими документами, зокрема, можуть бути рахунки постачальників, копії платіжних вимог (рахунків-фактур), пред'явлених покупцям, охоронні розписки, переоформлені на дату проведення інвентаризації або близьку до неї.

У прибуткових документах на продукцію, яка надійшла на склад під час інвентаризації, матеріально відповідальна особа в присутності членів інвентаризаційної комісії проставляє позначку «після інвентаризації».

У видаткових документах на готову продукцію, яка з дозволу керівника підприємства відпущена зі складу під час інвентаризації, матеріально відповідальна особа в присутності членів інвентаризаційної комісії (робочої інвентаризаційної комісії) проставляє позначку «після інвентаризації» з зазначенням дати інвентаризаційного опису, в якому записано цю продукцію.

Виявлені в процесі інвентаризації лишки готової продукції оприбутковуються: за чистою вартістю реалізації (якщо підприємство планує їх продати) або в оцінці можливого використання (якщо підприємство буде саме їх використовувати) [67].

Результати інвентаризації готової продукції оформлюється такими документами: розписки матеріально-відповідальних осіб, інвентаризаційний опис, звіряльна відомість (відображає надлишок, нестачу, пересортицю по кожному виду продукції, містить загальні суми за обліковою вартістю), протокол інвентаризаційної комісії (містить загальні результати інвентаризації (надлишок, нестача, відповідність факту та облікових даних), пропозиції з урегулювання пересортиці, причини виникнення нестач і надлишків.

На оформлення протоколу відводиться 5 робочих днів після завершення інвентаризації). Форми таких документів затверджені Положенням № 879 [66], Наказом № 572 [68]. Підприємство може розробити такі документи самостійно, враховуючи правила, встановлені Законом № 996 [34] і Положення № 88 [35].

Інвентаризація за випуском і рухом готової продукції має свої особливості. Це пов'язано з тим, що підприємство обліковує готову продукцію на рахунку 26 «Готова продукція» за плановою собівартістю протягом місяця, а наприкінці місяця коригує її до фактичної собівартості, при цьому на дату інвентаризації відсутня можливість в перевірці реальної вартості готової продукції. У такому випадку на дату інвентаризації рекомендуємо таку послідовність дій:

- 1) під час проведення інвентаризації перевірити фактичну наявність і стан готової продукції, умови її зберігання;

- 2) за підсумками виконання п. 1 скласти інвентаризаційну відомість за формою М-21 або будь-якою іншою формою, що відповідає вимогам до документального оформлення господарських операцій. При цьому в графі «ціна» зазначити планову собівартість одиниці продукції;

- 3) переглянути планову собівартість одиниці продукції: встановити актуальність початкових даних на дату інвентаризації та перевірити правильність розрахунку планової собівартості.

Потім, наприкінці звітнього місяця (або наприкінці виробничого циклу),

визначити фактичну собівартість виготовленої продукції та зробити коригування на суми відхилень фактичної собівартості від планової.

Зазначимо, що відхилення фактичної собівартості від оцінки за нормативними витратами (за плановою собівартістю) має бути порівняно невеликою. Якщо відхилення значні, то це свідчить про те, що методика розрахунку планової собівартості готової продукції не враховує якихось чинників, що впливають на фактичну собівартість, або ж витрати оцінюються за застарілими нормативами (неактуальними цінами на ресурси, розцінками оплати праці тощо).

Отже, внутрішній контроль за випуском і рухом готової продукції є невід'ємним елементом системи управління підприємством, який зменшує ризики корумпованості та змов між робітниками підприємства. Найпоширенішим методом контролю за готовою продукцією на підприємстві є метод інвентаризації, який дозволяє встановити її фактичну наявність, стан, вартість для достовірного відображення в обліку.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Підприємство ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» (код 41305435) зареєстроване 27.04.2017 р. в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. З 01.06.2017 – має статус платника податку на додану вартість (далі – ПДВ).

Підприємство створено в 2017 р., його засновником є ТОВ "КОМПАНІЯ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ «ІНВЕСТГРУП».

Статутний фонд сформовано повністю у сумі 10 000,00 (десять тисяч гривень), що відповідає Стату. Відповідно до Статуту, метою діяльності товариства є отримання прибутку.

Основними видами господарської діяльності ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» є:

- виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик (Код 20.30 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);
- діяльність посередників у торгівлі паливом, рудами, металами та промисловими хімічними речовинами (Код 46.12 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);
- надання в оренду інших машин, устаткування та товарів, н.в.і.у. (Код 77.39 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);
- діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту (Код 46.19 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);
- оптова торгівля відходами та брухтом (Код 46.77 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);
- виготовлення друкарських форм і надання інших поліграфічних послуг

(Код 18.13 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);

– діяльність посередників у торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами (Код 46.13 згідно з КВЕД ДК 009: 2010);

– неспеціалізована оптова торгівля (Код 46.90 згідно з КВЕД ДК 009: 2010).

Вказані види діяльності підприємства зазначені в пункті 5 Статуту товариства.

Основна діяльність підприємства зосереджена на виробництві фарб, лаків і подібної продукції за КВЕД 20.30.

Лакофарбове виробництво в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» має два напрямки: виробництво автомобільних фарб та супутніх їм матеріалів (затверджувачі, розріджувачі, лаки, ґрунти) та виробництво промислових фарб та супутніх їм матеріалів (затверджувачі, розріджувачі, ґрунти).

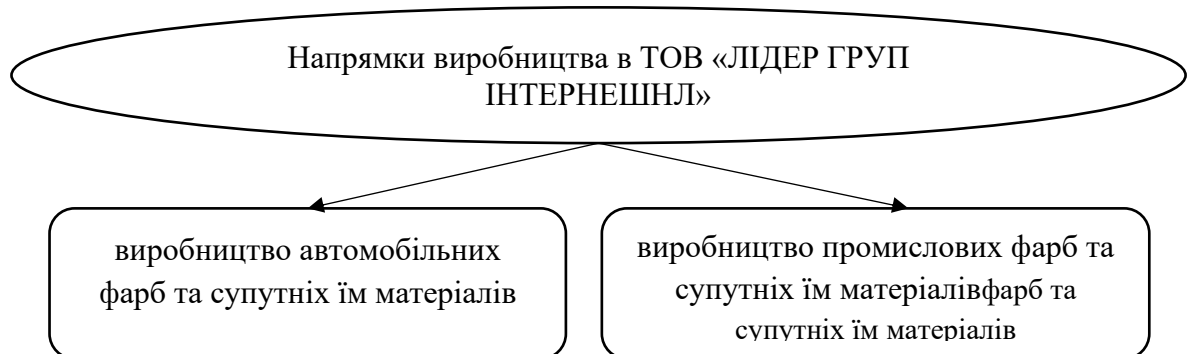

Рисунок 2.1 – Напрямки виробництва в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»

Керівником Товариства є Моцак Юрій Валентинович з 01.03.2023р. (відповідно до наказу №01/03/1-к/тр ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» від 01.03.2023р.) по теперішній час.

Підприємство свою діяльність проводить на орендованих виробничих та офісних приміщеннях, які розташовані за адресою: 69050, Запорізька обл., м.

Запоріжжя, вул. Східна буд. 1.

Підприємство має лінійну побудову організаційної структури.

Рисунок 2.2 – Організаційна структура ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ»

Значна частина виготовленої продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ» реалізовується на внутрішньому ринку України.

Таблиця 2.1 – Обсяг реалізованих фарб в 2022 р. ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ»

Країна	Обсяг реалізації, (тис. грн.)	Обсяг реалізації, (%)
1	2	3
внутрішній ринок України	18500	44,97%
Польща	3600	8,75%
Молдова	1200	2,92%

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
Турція	1569	3,81%
Болгарія	1436	3,49%
Німеччина	9874	24,00%
Італія	896	2,18%
інші країни світу	4064,43	9,88%
Всього	41139,43	100,00%

[згруповано автором]

Також підприємство експортує продукцію в такі країни, як Польща, Молдова, Турція, Болгарія, Німеччина, Італія тощо.

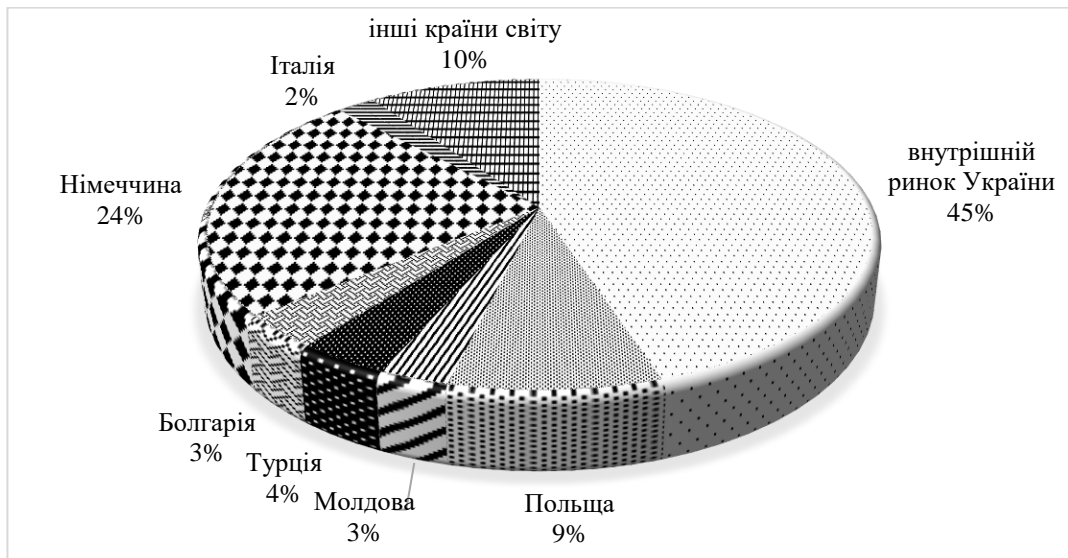

Рисунок 2.3 – Обсяг реалізованих фарб в 2022 р. ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ»

В сировинному асортименті підприємства присутні позиції, які відповідно до статті 215 ПКУ відносяться до підакцизних, тому їх використання здійснюється за наявності ліцензії на право зберігання пального (виключно для потреб власного споживання чи промислової переробки), виданої ГУ ДПС в Запорізькій області.

Виробництво автомобільних та промислових фарб здійснюється на імпортованій сировині з Індії, Китаю, країн ЄС та США. Обсяг закупленої

сировини за 2022 р. ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ» наведено на рисунку.

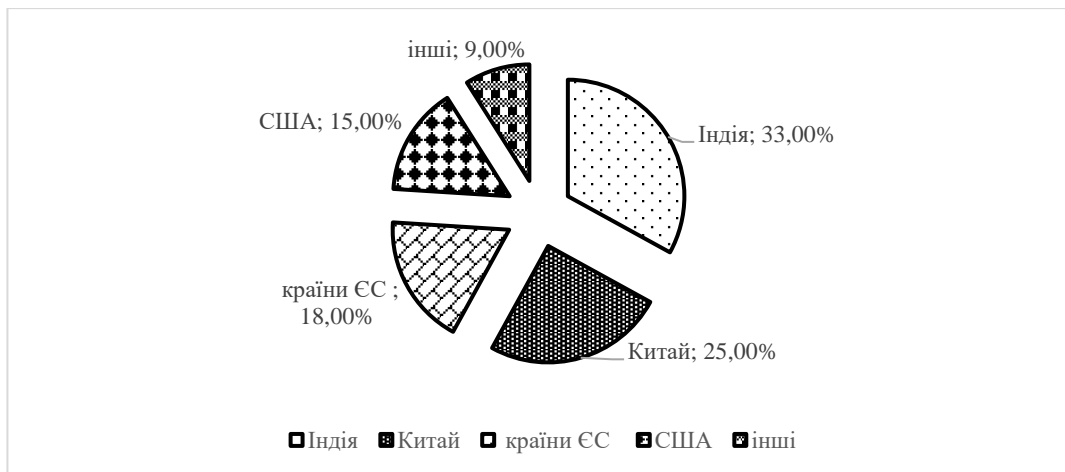

Рисунок 2.4 – Обсяг закупленої сировини за 2022 р. ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ»

Автомобільна фарба в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ» виготовляється під знаком торгової марки Carmen. Частка панування торгової марки Carmen на внутрішньому ринку України складає 15%. Промислове виробництво розвивається, обсяг виробництва на сьогодні незначний.

ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ» знаходиться на загальній системі оподаткування та є платником податку на прибуток (далі – ПП).

Таблиця 2.2 – Обсяг нарахованих та сплачених податків в 2022 р. ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІНЛ»

Податок	Нараховано	Сплачено
1	2	3
Єдиний соціальний внесок (ЄСВ)	770 000	770 000
Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	630000	630000
Військовий збір (ВЗ)	52500	52500
Екологічний податок (ЕП)	28000	28000
Податок на додану вартість (ПДВ)	850000	850000
Податок на прибуток (ПП)	420000	420000
Всього	2 750 500	2 750 500

[згруповано автором]

Важливою складовою діяльності підприємства ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» є структурний підрозділ бухгалтерія. В штаті бухгалтерії присутні три працівники: головний бухгалтер, бухгалтер та економіст.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

В своїй роботі бухгалтерія керується обліковою політикою, яка базується на вимогах НСПБО, Законами України, ПКУ, інструкціями, методичними рекомендаціями, постановами тощо та внутрішніми наказами, розпорядженнями тощо.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» ґрунтуються на принципах, відображених на рисунку 2.5.

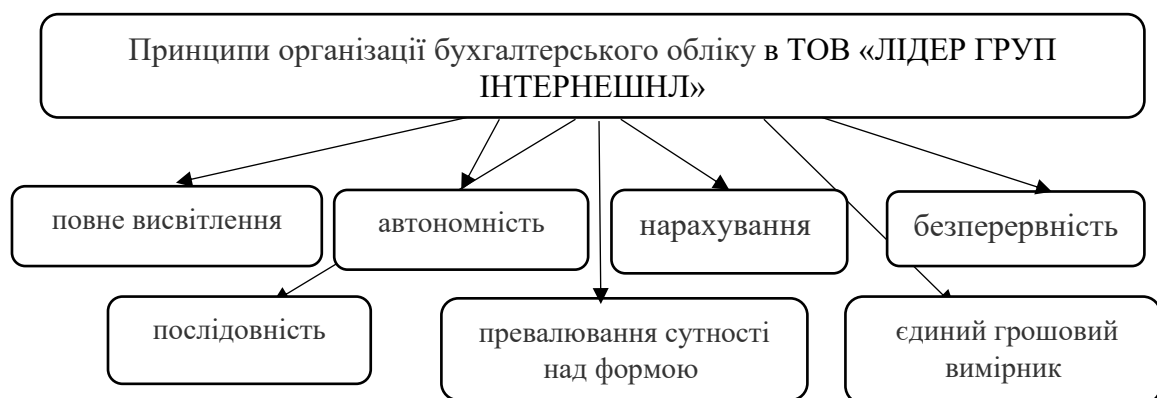

Рисунок 2.5 – Принципи організації бухгалтерського обліку ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ»

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [34]. Документом, який регламентує організацію роботи бухгалтерії та ведення обліку в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ», є Наказ «Про організацію бухгалтерського обліку та

облікову політику» № 1 від 05.08.2017 р., а також зміни до нього: Наказ «Про внесення змін «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику» від 05.08.2017 р.» від 04.01.2021 р.

ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» відноситься до категорії малих підприємств, а тому за результатами 2022 року подавало фінансову звітність за формою №1-м, №2-м.

Таким чином, ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» є провідним виробничим підприємством хімічної промисловості України в індустрії фарб і покриттів. Підприємство насичує своєю автомобільною та промисловою продукцією вітчизняний та іноземний ринки. Першочерговим завданням ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» є якість продукції, яку воно виготовляє. Для розробки та контролю якості продукції на підприємстві працює відділ контролю якості, оснащена сучасним обладнанням та висококваліфікованими фахівцями, що підтверджується європейським сертифікатом системи управління якістю ISO 10012:2005 [69]. Системи промислових покриттів ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» пройшли тестування згідно з ISO1944 в камерах сольового туману, які провів Інститут хімії поверхні ім. О.О.Чуйко НАН України, що підтверджується відповідним сертифікатом.

Такі заходи сприяють розвитку підприємства, створенню нових робочих місць, отриманню прибутку власниками та наповнення податками державного бюджету України.

2.2 Особливості аналітичного та синтетичного обліку готової продукції лакофарбного виробництва

В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» бухгалтерський облік витрат ведеться за загальним Планом рахунків одночасно на рахунках восьмого і дев'ятого класу, відповідно, з використанням загального Плану рахунків

бухгалтерського обліку.

Аналітичний облік готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» ведеться за статтями витрат і номенклатурними групами (з метою точного розрахунку сировинної та повної собівартості на кожен вид готової продукції відкривається окрема номенклатурна група).

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) призначений рахунок 23 «Виробництво».

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за кредитом – вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунку 26 «Готова продукція»), вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90 «Собівартість реалізації»).

Склад прямих витрат в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»:

– вартість сировини та пакувальних матеріалів).

Склад загальновиробничих витрат в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»:

– витрати на управління виробництвом (витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи працівників виробництва);

– витрати на утримання та експлуатацію обладнання;

– витрати на обслуговування виробничого процесу (технологічний контроль за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг);

– витрати на охорону праці та техніку безпеки;

– податки, збори (обов'язкові платежі) – екологічний податок;

– інші загальновиробничі витрати (витрати, пов'язані з підготовкою та перепідготовкою кадрів; оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності працівників виробництва та ін.).

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» ведеться за статтями витрат і номенклатурними групами

продукції, що виробляється.

Для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух напівфабрикатів власного виробництва призначений рахунок 25 – «Напівфабрикати».

За дебетом рахунку 25 «Напівфабрикати» відображається надходження (створених) напівфабрикатів, за кредитом – вибуття напівфабрикатів унаслідок передачі в подальшу переробку.

Аналітичний облік в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» ведеться за статтями витрат і номенклатурними групами продукції, що виробляється.

Для управління собівартістю продукції, встановлення цін на вироби в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» здійснюють калькулювання собівартості.

Процес калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» включає 3 етапи, відображені на рисунку 2.6.

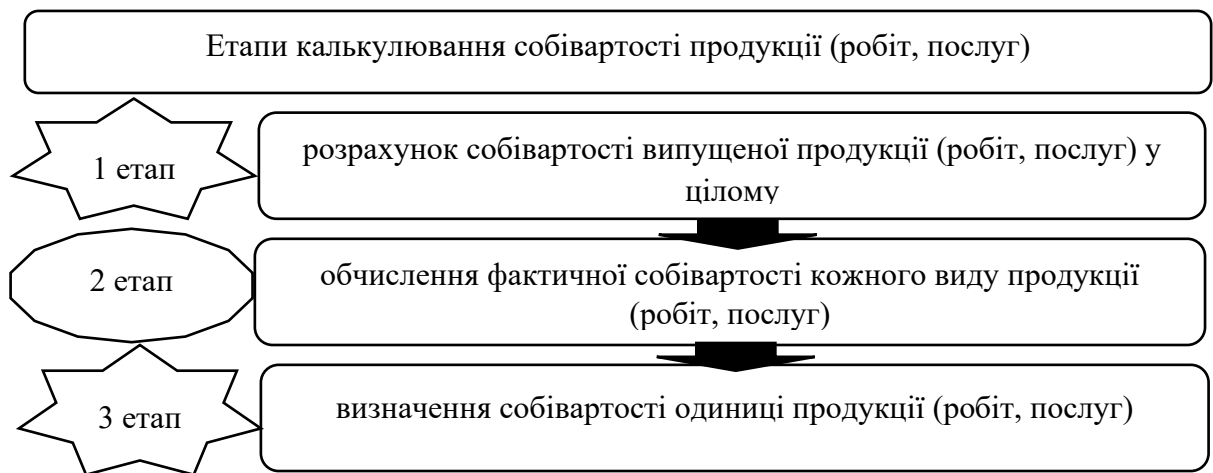

Рисунок 2.6 – Етапи калькулювання собівартості продукції

Крім калькулювання фактичної собівартості одиниці виробленої продукції, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» визначають собівартість:

- проміжних продуктів (напівфабрикатів) підрозділів основного виробництва, що використовуються на наступних стадіях виробництва;
- продукції, робіт і послуг допоміжних виробництв, що споживаються

основним виробництвом;

- продукції підрозділів підприємства для виявлення результатів їх діяльності;
- усього товарного випуску продукції підприємства;
- випуску за видами продукції та напівфабрикатів власного виробництва, що реалізуються на сторону;
- одиниці виду готової продукції, напівфабрикатів власного виробництва, що реалізуються на сторону, виконаних робіт і наданих послуг.

Під час написання кваліфікаційної роботи нами розроблено спеціальний внутрішній документ, що регламентує «калькуляційну» процедуру в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» – це робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, в якій описано суть попередільного методу витрат та особливості його використання в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ», описано процес калькулювання собівартості продукції на підприємстві (Додаток Н).

У поточному (аналітичному) обліку готову продукцію показують у натуральному і вартісному вираженні. У місцях зберігання готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» ведуть облік за окремими її видами та номенклатурними групами в прийнятих одиницях виміру (готова продукція автомобільного напрямку – в штуках, готова продукція промислового напрямку – в кілограмах).

В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» для відображення руху готової продукції протягом місяця застосовують облікові ціни за показниками планової (нормативної) собівартості. Для відображення в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами використовується рахунок 26 «Готова продукція», без відкриття рахунків другого порядку.

Надходження імпортової сировини, яка використовується у виробництві готової продукції та напівпродуктів в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ», відображається в обліку бухгалтерськими проведеннями, які відображено в

таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Надходження імпортової сировини (передоплата)

№ п/п	Дата	Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн	Сума, долар США	Документ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	16.03.2021	Розміщена заявка на купівлю валюти, курс НБУ 27,6434 грн/дол. США, курс міжбанку 27,7 грн/долар США.	334	333	66344,16	2400	Заявка на купівлю валюти, документ «купівля валюти»
		Списана комісія банку 0,4% за послуги з купівлі валюти.	84 92	333 84	265,92	-	
		Відображено втрати від операційної КР: (27,6434-27,7)*2400=135,84	84 945	333 84	135,84	-	
2	16.03.2021	Перераховано кошти на купівлю валюти	333	311	67500,00	-	Платіжне доручення
3	16.03.2021	Зараховано кошти від купівлі валюти	312	334	66344,16	2400	Платіжне доручення
4	16.03.2021	Зараховані кошти, які залишилися після купівлі валюти	311	333	754,08	-	Платіжне доручення
5	16.03.2021	Перерахована передоплата постачальнику	3712	334	66344,16	2400	Платіжне доручення
6	16.03.2021	Перерахована комісія банку за проведення платежу	84	311	552,87	-	Платіжне доручення
			92	84			
7	15.05.2021	Перераховано грошові кошти на таможню	3771	311	20000,00	-	Платіжне доручення
8	17.05.2021	Оприбутковано сировину	632	371 2	66344,16	-	Накладна, сертифікати якості, інвойс, СМР
			201	632			
9	17.05.2021	Проведено ВМД (збільшено вартість сировини на суму державного мита, відображено податковий кредит)	201	642	3550,42	-	Вантажно-митна декларація
			642	377 1			
			6412	377 1	14911,75		

[згруповано автором]

Вибуття або списання готових виробів власного виробництва в

бухгалтерському обліку ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» відображають за фактичною виробничою собівартістю.

В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» собівартість реалізованої продукції в бухгалтерському обліку відображають у момент здійснення кожної операції з відвантаження (відпуску) продукції, про що належним чином описано в Наказі «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику» № 1 від 05.08.2017 р. Підприємство застосовує попередільний метод обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції.

Виробничий процес ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» відображено на рисунку 2.7.

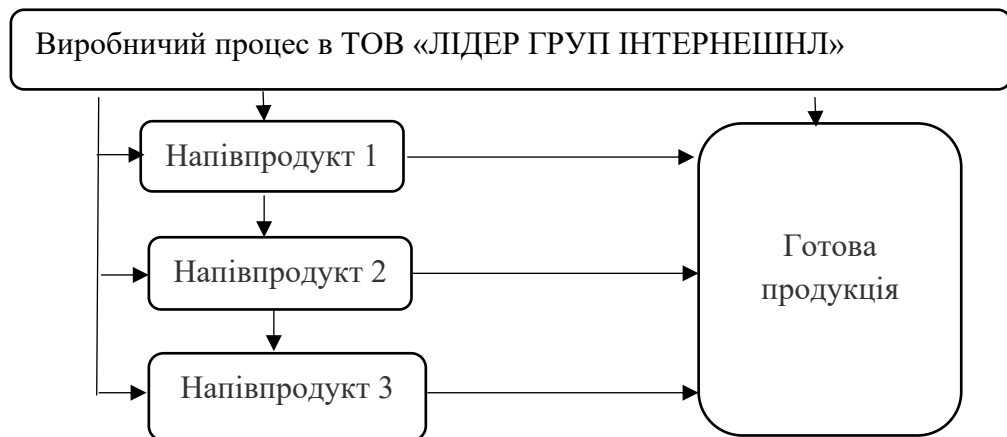

Рисунок 2.7 – Виробничий процес ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ»

Він полягає у виготовленні окремих компонентів (напівпродуктів), які входять в готовий продукт або з таких компонентів виготовляються інші компоненти (напівпродукти). Наприклад, в «напівпродукт 1» входить тільки сировина, в «напівпродукт 2» – сировина та «напівпродукт 1», в «напівпродукт 3» – сировина та «напівпродукт 1», «напівпродукт 2» або лише «напівпродукт 2».

В основі бухгалтерського обліку лежить метод документування. Виробничий процес автоматизований, здійснюється на сучасному виробничому обладнанні (горизонтальний бісерний млин, дисольвери,

дозатори, рукавний фільтр, установки для перемішування фарби, лабораторний млин, ручний етикетувальний пристрій, та інше).

Перед виробництвом фарб, лаків та іншої продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» розробником розробляється рецептура, яка перед використанням проходить лабораторні випробування, а після її затвердження передається у виробництво. Оформляється дана операція документом «Калькуляція» на кожен окремий вид готової продукції або напівпродукту. Для виготовлення напівпродуктів (автомобільного та промислового напрямків) «Калькуляція» створюється: з розрахунку виходу кінцевого продукту на 1 кілограм, для виготовлення готової продукції автомобільного напрямку – на 1 літр, для виготовлення готової продукції промислового напрямку – на 1 кілограм.

Таблиця 2.4 – Структура документу «Калькуляція»

Назва напівпродукту або готової продукції			
№ п/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру
1	2	3	4
1	...	...	...

[сформовано автором]

На початку виробництва апаратник змішування отримує від начальника цеху завдання, в якому зазначено вид готової продукції або напівпродукту, який потрібно виготовити та кількість сировини, необхідної для виготовлення певної партії, а від завідуючої складом – сировину та матеріали. В процесі виробництва лакофарбової продукції робітники цеху здійснюють перетирання, змішування сировини; робітники відділу контролю якості – контроль якості продукту певним параметрам та оформлюють результат «Протоколом випробувань зразка готової продукції». Після отримання «Протоколу випробувань зразка готової продукції», робітники цеху здійснюють розливання готової продукції в тару.

В бухгалтерському обліку передача сировини у виробництво оформлюється документом «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє

переміщення) матеріалів» (Додаток Р) на основі «Калькуляції» (рецепту) та «Операційного листа», належним чином оформленого апаратником змішування.

Операційний лист є первинним документом, в якому розписано вид і кількість сировини, витраченої на виробництво кожної партії та виду готової продукції, його бланк затверджено Наказом по підприємству №02/12 від 02.12.2020р. (Додаток П). Також в процесі виготовлення лакофарбних матеріалів, апаратники змішування фіксують в операційному листі операції (перемішування) та час, витрачений на їх здійснення.

В бухгалтерському обліку виготовлення готової продукції відображається проведеннями, наведеними в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Кореспонденції з виготовлення готової продукції

№ п/п	Господарська операція	Дт	Кт	Сума	Документ
1	2	3	4	5	6
1	Передано напівпродукт «Біндер А» у виробництво ГП «Базова емаль (для автомобіля Lada 690) (1 л)»	231	25	8354,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, операційний лист
2	Передано сировину у виробництво ГП «Базова емаль (для автомобіля Lada 690) (1 л)»	801	201	35630,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, операційний лист
		231	801	35630,00	
3	Передано тару, гофоровані ящики для пакування ГП «Базова емаль (для автомобіля Lada 690) (1 л)»	801	204	3650,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, операційний лист
		231	801	3650,00	
4	Передано рибони, етикетки для пакування ГП «Базова емаль (для автомобіля Lada 690) (1 л)»	801	209	526,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, операційний лист
		231	801	526,00	
5	Здійснено забір проб на проведення випробувань з контролю якості	231	25	155,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів
6	Видано протокол, який засвідчує якість ГП	25	231	155,00	Накладна на передачу готової продукції
7	Виготовлено партію ГП «Базова емаль (для автомобіля Lada 690) (1 л)»	26	231	48315,00	Накладна на передачу готової продукції

[сформовано автором]

Виготовлення готової продукції та напівпродуктів оформлюється документом «Накладна на передачу готової продукції» (Додаток С).

Кореспонденції з виготовлення напівпродуктів, які мають місце в обліку, наведені в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Кореспонденції з виготовлення напівпродуктів

№ п/п	Господарська операція	Дт	Кт	Сума	Документ
1	2	3	4	5	6
1	Передано сировину у виробництво напівпродукту «Біндер А»	801	201	5624,00	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, операційний лист
		231	801	5624,00	
2	Виготовлено напівпродукт «Біндер А»	25	231	8354,00	Накладна на передачу ГП

[сформовано автором]

Відпуск запасів у виробництво в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» здійснюється методом собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) відповідно до п. 16 НП(С)БО 9 та Наказу «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику» № 1 від 05.08.2017 р.

Реалізація ГП в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» здійснюється на вітчизняний ринок України та експортується в інші країни, дані операції відображаються в обліку кореспонденціями, які відображено в таблиці.

Таблиця 2.7 – Реалізація готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» на вітчизняний ринок України (перша подія – відвантаження)

№ п/п	Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн	Документ
1	2	3	4	5	6
1	Відвантажено ГП покупцеві, 06.12.2023	901	26	660,00	Видаткова накладна
		361	701	11210,76	
		701	6432	1868,46	
2	Складена та зареєстрована ПН, 06.12.2023	6432	6412	1868,46	Податкова накладна
3	Отримана оплата від покупця, 08.12.2023	311	361	11210,76	Платіжне доручення

[сформовано автором]

В разі відвантаження готової продукції на умовах передоплати, в обліку мають місце кореспонденції, наведені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Реалізація готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» на вітчизняний ринок України (перша подія – передоплата)

№ п/п	Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн	Документ
1	2	3	4	5	6
1	Отримана передоплата від покупця, 06.12.2023	311	361	18313,63	Платіжне доручення
		6431	6432	3052,27	
3	Складена та зареєстрована ПН, 06.12.2023	6432	6412	3052,27	Податкова накладна
2	Відвантажено ГП покупцеві, 07.12.2023	901	26	8360,23	Видаткова накладна
		361	701	18313,63	
		701	6431	3052,27	

[сформовано автором]

ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» експортує виготовлену лакофарбову продукцію за межі країни. В разі, коли за умовами контракту реалізація здійснюється на умовах відстрочення платежу, в обліку господарські операції відображаються в послідовності, наведеній в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Експорт готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» (перша подія – відвантаження продукції)

№ п/п	Дата	Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн	Сума, євро	Документ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	04.11.2020	Відвантажено ГП покупцеві (курс НБУ на дату відвантаження 33,4806 грн/євро)	901	26	122960,77	-	Видаткова накладна, Інвойс, СЯ, ВМД, СМР
			362	701	143966,58	4300,00	
2	04.11.2020	Складена та зареєстрована ПН	-	-	143966,58	4300,00	Податкова накладна
3	31.12.2020	Відображено КР за монетарною дебіторською заборгованістю на дату балансу (курс НБУ 34,7396 грн/євро)	84	714	5413,70	4300,00	Закриття місяця
			362	84			

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
4	25.01.2021	Зарахована оплата від покупця на спецрахунок (курс НБУ 34,2526 грн/євро). Відображено КР.	84	362	2094,10	4300,00	Платіжне доручення, Гарантійний лист
			945	84			
			316	362	147286,18		
4	26.01.2021	Перерахована валюта на продаж, курс НБУ 34,2265 грн/євро, курс продажу на міжбанку 34,0955	334	316	147286,18	4300,00	Заявка на продаж валюти, документ «Купівля-продаж валюти», платіжне доручення
			333	334	146610,65		
		Відображено витрати на продаж валюти	84	334	563,30		
		942	84	563,30			
Відображено втрати від операційної КР: (34,2526-34,2265)*4300=112,23	84	334	112,23				
	945	84	112,23				
5	26.01.2021	Зараховані кошти від продажу валюти, курс банку, який здійснював продаж 34,0955 грн/євро)	311	333	146 610,65	-	Платіжне доручення
6	26.01.2021	Списано комісію банку за продаж валюти, 0,4%.	84	311	586,44	-	Платіжне доручення
			92	84			

[сформовано автором]

В разі, коли за умовами контракту реалізація готової продукції здійснюється на умовах передоплати, то кореспонденції, якими буде відображена така експортна поставка ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ», наведена в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Експорт готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» (перша подія – передоплата)

№ п/п	Дата	Господарська операція	Дт	Кт	Сума, грн	Сума, євро	Документ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	17.02.2023	Зарахована передоплата на спецрахунок (курс НБУ 39,1046 грн/євро)	316	6812	2971002,21	76 154,78	Платіжне доручення, Гарантійний лист

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8
2	20.02.2023	Зарахована передоплата на поточний рахунок (Курс НБУ 38,8377 грн/євро)	84	316	20325,71	76 154,78	Платіжне доручення, Гарантійний лист
			945	84			
			312	316	2957676,50		
3	20.02.2023	Перерахована валюта на продаж	84	312	4043,81	76 154,78	Платіжне доручення
			945	84			
			334	312	2957676,50		
4	20.02.2023	Здійснено продаж валюти банком за курсом 38,83грн/євро); відображену КР	333	334	2957090,11	76 154,78	Заявка на продаж валюти, документ «Купівля-продаж валюти»
			84	334	586,39		
			942	84			
5	20.02.2023	Зараховані кошти від продажу валюти	311	333	2 957 090,11	-	Платіжне доручення
6	20.02.2023	Складена та зареєстрована ПН	-	-	2957676,50		Податкова накладна
7	02.03.2023	Відвантажено ГП покупцеві, складено ВМД	901	26	1536003,11	76 154,78	Видаткова накладна, Інвойс, Сертифікати якості, ВМД, СМР
			362	701	2971002,21		
			6812	362	2978002,21		

[сформовано автором]

Отже, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» бухгалтерський облік витрат ведеться одночасно на рахунках восьмого і дев'ятого класу з використанням загального Плану рахунків бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік готової продукції ведеться на рахунку 26 «Готова продукція», аналітичний – за статтями витрат і номенклатурними групами. Собівартість реалізованої продукції в бухгалтерському обліку відображають у момент здійснення кожної операції з відвантаження (відпуску) продукції, про що належним чином описано в обліковій політиці. Підприємство застосовує попередільний метод обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції.

2.3 Вдосконалення методичного забезпечення обліку готової продукції

Місія діяльності сучасного виробничого підприємства полягає в отриманні прибутку. Задля досягнення цієї мети виробничі підприємства прагнуть підвищити ефективність господарювання різними способами: модернізацією обладнання, оптимізацією праці на робочих місцях, введенням додаткових стимулюючих виплат працівникам, покращенням якості з одночасним здешевленням продукції, що виробляється тощо. Введення подібних заходів на виробничому підприємстві пов'язане з фіксацією господарських операцій в обліку та вдосконаленні його методичного забезпечення.

Ознайомившись з особливостями системи внутрішнього контролю підприємства, аналітичного та синтетичного обліку готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТШНЛ», в першу чергу, вбачаємо необхідним вдосконалити автоматизацію виробничого процесу та документообігу. Задля цього, необхідно доопрацювати програмний продукт, в якому ведеться облік, додавши до нього підсистему «POS-Виробництво». Під підсистемою «POS-Виробництво» розуміємо допрацьоване програмістами програмне забезпечення, в якому має вестися фіксація всіх господарських операцій, в тому числі з виробництва готової продукції як традиційним способом через комп'ютер (бухгалтерія, економісти, виробничий персонал), так і з використанням елементів POS-системи (працівники виробництва та відділу контролю якості) та мобільного додатку. Вбачається, що при прийомі на роботу співробітника виробництва чи відділу контролю якості такому працівникові видається персональна магнітна картка, яка дозволяє авторизуватися в системі та провести певні господарські операції через POS-термінал, встановлений у виробничому приміщенні та у відділі контролю якості.

Традиційно, перед початком виробництва, начальник цеху на основі

затвердженого виробничого плану та затверджених розробником специфікацій, видає надруковані (написані від руки) на папері цехові завдання апаратникам змішування, в яких міститься рецепт та технологія приготування.

Вбачається, що при використанні підсистеми «POS-Виробництво», начальник цеху автоматично формує цехові завдання в програмі та встановлює в кожному з них послідовність їх виконання. Для того, щоб отримати та виконати цехове завдання, апаратник змішування підходить в цеху до POS-терміналу, проводить магнітну картку, отримує цехове завдання і друкує його на чековому принтері. Отримавши завдання, апаратник змішування розпочинає готувати зазначену продукцію.

Вбачається, що цехові завдання містять орієнтовний термін їх виконання, а тому після того, як підсистема «POS-Виробництво» зафіксує, що завдання видане до виконання, вона через мобільний додаток інформує працівників відділу контролю якості про те, в який час вони мають підійти на виробництво та взяти зразок для перевірки якості.

Працівник відділу контролю якості, при отриманні зразка, авторизується через магнітну картку в підсистемі «POS-Виробництво», вводить інформацію про отримання проби, система автоматично присвоює та роздруковує штрих-код, який співробітник відділу контролю якості наклеює на ємність, в яку взята проба.

Після проведення процедур з контролю за відповідністю якості зразка, співробітник відділу контролю якості зчитує сканером штрих-код на ємності, в яку взята проба та вводить отримані параметри в підсистему «POS-Виробництво». Якщо результати випробувань з контролю якості задовільні – після проведення відповідного протоколу система шляхом розсилки смс-повідомлень, інформує працівника з виробництва, який виготовляв даний продукт про відповідність зразка еталону. При проведенні протоколу з вихідного контролю (перевірка готової продукції) підсистеми «POS-Виробництво» відправляє смс-повідомлення й пакувальнику та дає можливість друку в цеху маркувальних етикеток.

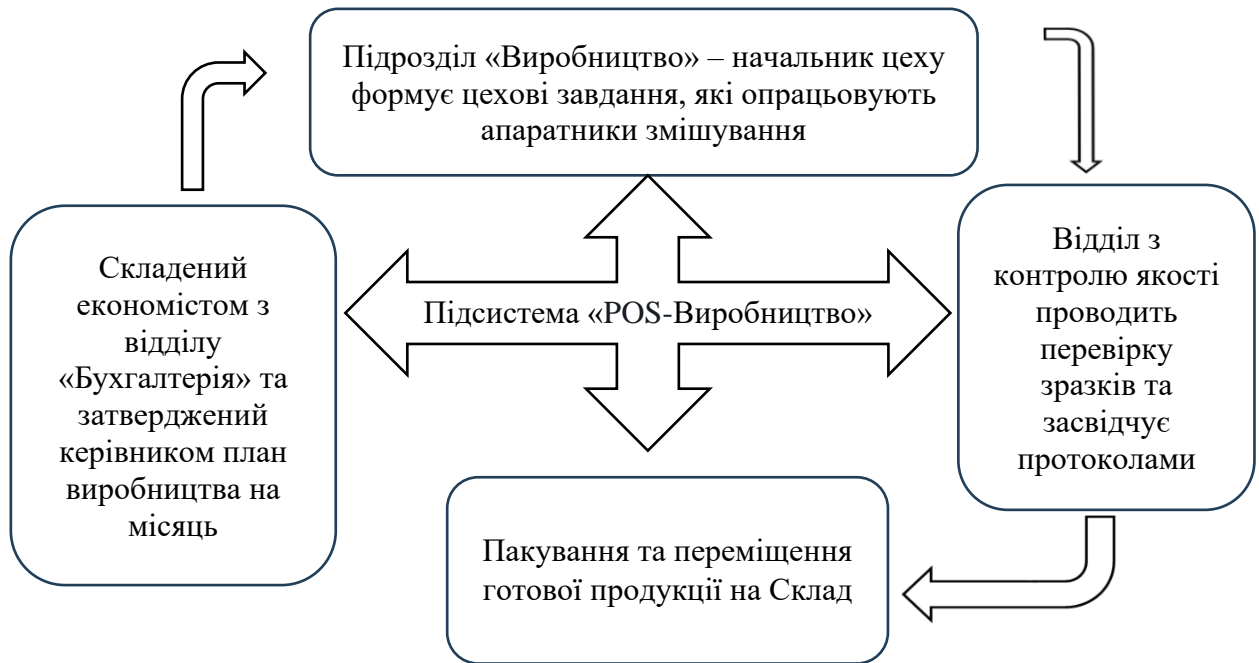

Рисунок 2.8 – Алгоритм дій в підсистемі «POS-Виробництво»

Окрім автоматизації виробничого процесу в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ», запропонована підсистема «POS-Виробництво» дозволяє вдосконалити документообіг.

Існуючий, ручний документообіг, пропонуємо замінити автоматизованим через підсистему «POS-Виробництво». Виробництво полупродукту чи готового продукту розпочинається зі створення начальником цеху цехового завдання в підсистемі «POS-Виробництво». Створення цехового завдання відбувається на основі затвердженої розробником специфікації. Основна відмінність цехового завдання, створеного в підсистемі «POS-Виробництво» від існуючої форми полягає в тому, що:

- надає чітку послідовність дій в додаванні компонентів;
- встановлює орієнтовний часовий інтервал на промивку обладнання, завантаження компонентів та їх перемішування;
- автоматично розподіляє, на якому виді обладнання буде здійснене виробництво полупродукту чи готового продукту.

Бланк цехового завдання, який передбачається в підсистемі «POS-

Виробництво», відображений в Додатку Т.

Також впровадження підсистеми «POS-Виробництво» передбачає доопрацювання форми операційного листа, в якому відобразатиметься не тільки кількість переданих матеріалів у виробництво та ПІБ виконавця, а й інформація про проведення вхідного контролю сировини перед використанням її у виробництві; фактичну кількість витрачених на виробництво інгредієнтів; послідовність виробничих процесів; кількість часу, витраченого на виробництво; кількість перевірок з контролю якості на певних етапах виробництва, фіксація часу, витраченого на виконання завдання працівниками підрозділу «Виробництво» та «Відділ контролю якості». Бланк операційного листа, який передбачається в підсистемі «POS-Виробництво», відображений в Додатку У.

Впровадження підсистеми «POS-Виробництво» дозволяє автоматично визначати загальну кількість виготовленої готової продукції та напівпродуктів, а також в розрізі кожного працівника. У зв'язку з цим вважаємо необхідним змінити систему оплати праці робітників виробництва, ввівши відрядно-преміальну систему оплати праці, яка передбачає, що зарплата складається із:

- заробітку, розрахованого за фактичний виробіток і за відрядними розцінками,
- премії за виконання і перевиконання завдання.

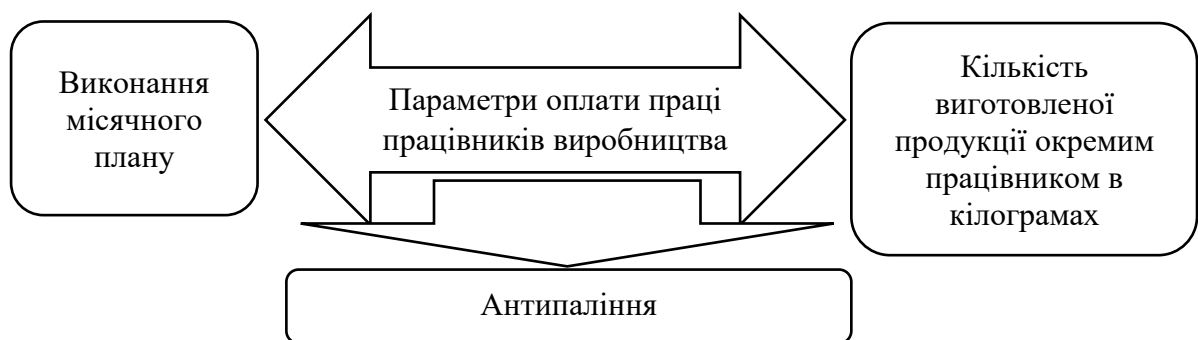

Рисунок 2.9 – Система оплати праці робітників виробництва

Наприклад, відповідно до затвердженого керівником плану виробництва на місяць, апаратники змішування мають виготовити 66 тон готової продукції. Запропоновані розцінки до запропонованої системи оплати праці робітників виробництва наведені в таблиці.

Таблиця 2.11 – Розцінки до запропонованої системи оплати праці (кількість виготовленої продукції окремим працівником)

Об'єм виготовленої продукції, тонна	Вартість, грн / кг	Сума нарахованої зарплати, грн
1	2	3
До 1	1,2	1200,00
1 - 2	1,5	1500,00
3-5,5	2,1	7350,00
5,5-9	2,5	8750,00
Всього	-	18800,00

[сформовано автором]

Припустимо, що в цеху працює 12 робітників, за місяць вони виконали місячний план і виготовили 72 тони готової продукції, а деякі апаратники змішування зробили 9 тон і більше. В такому випадку є місце виконання робочого плану і додатковий бонус.

Таблиця 2.12 – Розцінки до запропонованої системи оплати праці (бонус місячного плану)

Плановий об'єм готової продукції, тони	Вартість бонусу (на всіх), грн/кг
1	2
66	0,35
Всього	23100,00

[сформовано автором]

Отже, додатковий бонус за виконання робочого плану складе 23100,00 грн. на всіх робітників, кожен з 12 апаратників змішування отримає по 1925,00 грн.

Ще один запропонований бонус в частині оплати праці робітників виробництва – раціональне використання робочого часу. Зазначимо, що

паління на території лакофарбового підприємства є небезпечним, а отже і суворо забороненим, шкодить здоров'ю людини. Підприємство працює за восьмигодинним графіком п'ять днів на тиждень з перервою на обід 1 годину. Якщо хтось з робітників має таку шкідливу звичку, як паління – виходить далеко за межі підприємства, а отже і знаходиться на території менше 7 годин на день. Кожен працівник має електронний браслет, який зчитується при вході на підприємство і виході за межі. Ведення таблицю обліку робочого часу на підприємстві здійснюється автоматично, на основі даних електронного браслету працівника.

Таблиця 2.13 – Розцінки до запропонованої системи оплати праці (бонус антипаління)

Середня кількість годин знаходження на робочому місці	Вартість заохочення (грн)	Кількість виготовленої продукції (по кожному окремому працівнику), тони	Сума доплати кожному працівнику (грн)
1	2	3	4
7	0,30	9	2700,00
...	...	...	...
Всього	-	9	2700,00

[сформовано автором]

Отже, якщо апаратник змішування виготовив 9 тон готової продукції за місяць, не палить, то отримає доплату в розмірі 2700,00 грн. За умовою прикладу, йому буде нарахована зарплата в розмірі 23425,00 грн.

Запропонована система оплати праці апаратників змішування, зайнятих безпосередньо виготовленням готової продукції чи полупродуктів дозволяє скоригувати склад прямих витрат в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ», додавши до них статті:

- витрати на оплату праці апаратників змішування;
- витрати на відрахування на соціальні заходи з зарплати апаратників змішування.

Такі заходи змінять на кореспонденції в обліку нарахування зарплати

апаратників змішування, які відображено в таблиці.

Таблиця 2.14 – Нарахування зарплати апаратників змішування

№ п/п	Господарська операція	Дт	Кт	Сума	Документ
1	2	3	4	5	6
Було:					
1	Нарахована зарплата апаратнику змішування	811	661	23425,00	Табель обліку робочого часу, операційний лист, відомість з нарахування заробітної плати
		91	811		
2	Нараховано ЄСВ на зарплату апаратника змішування	821	651	5153,50	
		91	821		
Стало:					
1	2	3	4	5	6
1	Нарахована зарплата апаратнику змішування (яку можна віднести на виготовлення конкретних одиниць продукції)	811	661	18800,00	Табель обліку робочого часу, операційний лист, відомість з нарахування заробітної плати
		231	811		
2	Нарахована зарплата апаратнику змішування	811	661	4625,00	
		91	811		
3	Нараховано ЄСВ на зарплату апаратника змішування (яку можна віднести на виготовлення конкретних одиниць продукції)	821	651	4136,00	
		231	821		
4	Нараховано ЄСВ на зарплату апаратника змішування	821	651	1017,50	
		91	821		

[сформовано автором]

Отже, у зв'язку з тим, що кожен вид готової продукції чи напівпродукту виготовляється в окремій номенклатурній групі, то витрати на зарплату апаратників змішування та відрахування з неї на соціальні заходи можна віднести до конкретного виду продукту. Такі заходи сприятимуть формуванню точнішої сировинної собівартості.

Вдосконалення методичного забезпечення обліку готової продукції вбачаємо в оформленні графіку документообороту у вигляді переліку робіт із створення, перевірки та обробки документів, що виконуються кожним підрозділом підприємства, а також усіма виконавцями із зазначенням послідовності, взаємозв'язку і термінів виконання робіт.

З метою оперативного відображення господарських операцій в обліку по

виготовленню готової продукції та напівпродуктів, вважаємо доцільним розробити графік роботи з цеховим завданнями.

Таблиця 2.15 – Графік документообігу з виготовлення готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» (цехове завдання)

Цехове завдання		
1	2	3
Створення	Обробка	Передача до бухгалтерії
Кількість примірників - 1	Апаратник змішування	Начальник цеху
Начальник цеху	Строки виконання - 1 день	Строки виконання - 1 день

[сформовано автором]

Також вважаємо доцільним розробити графік роботи з операційними листами.

Таблиця 2.16 – Графік документообігу з виготовлення готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» (операційний лист)

Операційний лист				
1	2	3	4	5
Створення	Перевірка	Обробка	Передача до бухгалтерії	Передача до архіву
Кількість примірників – 1	Начальник цеху	Апаратник змішування	Начальник цеху	Головний бухгалтер
Апаратник змішування	Начальник цеху, розробник	1 день	1 день	20-число місяця, наступного за звітним
Термін виконання – 1 день	Апаратник змішування здає начальнику цеху	Апаратник змішування	-	-

[сформовано автором]

Наведені графіки необхідно затвердити наказом по підприємству. Працівники підприємства мають дотримуватися графіку документообороту. Кожному виконавцю має видаватися витяг із графіка, який містить перелік первинних документів, що відносяться до функціональних обов'язків виконавця, терміни їх подання та підрозділи підприємства, до яких

передаються ці документи. Первинні документи поточного місяця, що пройшли обробку і внесені до відповідного облікового реєстру, комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються і передаються до архіву.

Відвантаження готової продукції здійснюється на основі укладених Договорів на поставку, в одних із яких прописана можливість відвантаження на умовах передоплати, в інших передбачена післяплата. При відвантаженні клієнту видається рахунок на оплату покупцю, видаткова накладна, сертифікат якості.

Вважаємо доцільним в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ» ввести графік документообігу на реалізацію готової продукції, в якому окреслити терміни відвантаження та відповідальних осіб.

Таблиця 2.17 – Графік документообігу з реалізації готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ»

Видаткова накладна		
1	2	3
Створення	Обробка	Відправлення замовлення
Бухгалтер	Завідувач складом	Начальник цеху
Кількість примірників - 2	Строки виконання	Строки виконання – до кінця
Строки виконання – 2 години з моменту отримання передоплати	– 2 години	робочого дня

[сформовано автором]

Ознайомившись зі специфікою виробництва в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ», нами окреслено основні аспекти облікової політики в частині витрат підприємства. Розділ «Витрати» облікової політики має містити такий зміст: «Класифікацію й визнання витрат здійснювати згідно П(С)БО 16 «Витрати» з використанням рахунків класу 8 «Витрати за елементами» і класу 9 «Витрати діяльності».

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включати: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; амортизація виробничих ОЗ, податки, сплачені за утримання земельних ділянок; змінні

загальновиробничі витрати та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Під час виробництва готової продукції та напівпродуктів облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції вести попередільним методом. Складати калькуляції собівартості окремих видів продукції по кожному переділу.

До складу прямих матеріальних витрат включати вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу виготовленого товару, виконаної роботи, наданої послуги, придбаних напівфабрикатів та комплектувальних виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшувати на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, які оцінюються в порядку, визначеному в НП(С)БО. Прямі витрати відображати у поточному обліку за переділами або стадіями виробництва, навіть якщо в одному переділі можна отримати продукцію різних видів. У середині кожного переділу прямі витрати обліковувати за видами напівфабрикатів або готових виробів. Витрати з утримання та експлуатації обладнання обліковувати за переділами, а всередині переділу розподіляти пропорційно об'єму випущеної в переділі продукції.

Загальновиробничі витрати обліковувати відповідно за цехами та підприємством у цілому та розподіляти між напівфабрикатами і готовими виробами з урахуванням бази розподілу – пропорційно об'єму випуску. Собівартість одиниці продукції переділу визначати як результат ділення накопиченою за період часу або за час виконання процесу (переділу) суми витрат на кількість одиниць продукції, виготовленої за даний період часу або на цьому процесі (переділі). Собівартість одиниці готової продукції є сумою собівартості одиниць продукції всіх тих переділів, на яких оброблявся цей готовий виріб. Втрати від технічно неминучого невиправного браку, а також витрати на виправлення технічно неминучого браку списувати наприкінці місяця до складу виробничої собівартості продукції.

Встановити нормальну потужність 40 тон на місяць.

Витрати, що формують собівартість реалізованої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) вважати витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації такої продукції, (робіт, послуг).

Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) (адміністративні, витрати на збут тощо), кваліфікуються відповідно до П(С)БО 16 «Витрати». Вказані витрати вважаються витратами звітного періоду і відображаються у звіті про фінансові результати.

До складу витрати майбутніх періодів включаються витрати, які здійснені у звітному періоді, але підлягають віднесенню до витрат у майбутніх звітних періодах».

Отже, у зв'язку з тим, що в умовах воєнного стану спостерігається дефіцит робочої праці, автоматизація виробництва є першочерговим завданням в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ». Запропоновані пропозиції з удосконалення методичного забезпечення обліку готової продукції в частині автоматизації сприятимуть збереженню часу, який витрачається на виписку документів, отримання завдань робітниками виробництва, перевірку зразків на відповідність контролю якості та відображенню господарських операцій в обліку.

Введення відрядно-преміальної системи оплати праці дозволить точніше формувати собівартість продукції у зв'язку з віднесенням до конкретного виду продукту прямих витрат заробітної плати апаратників змішування. Задля оперативного відображення господарських операцій в обліку ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ» по виготовленню готової продукції та напівпродуктів нами розроблено графіки роботи з цеховими завданнями, операційними листами, та графік з реалізації готової продукції.

Всі ці заходи мають бути висвітлені в головному документі підприємства – обліковій політиці, для цього запропоновано зміст розділу «Витрати» до цього документу.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОНТРОЛЮ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ»

3.1 Процес побудови внутрішнього контролю готової продукції

Внутрішній контроль відіграє значну роль в збереженні майна ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ», тому він знаходиться в полі зору керівництва підприємства. З цього питання директор звітує перед власниками.

Питання внутрішнього контролю на підприємстві покладено на директора, якому підпорядковуються керівники всіх підрозділів: бухгалтерії, виробництва, складу, відділу постачання, відділу збуту, відділ з охорони праці, відділ контролю якості. Схема осіб, задіяних у здійсненні функцій внутрішнього контролю в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» відображена в організаційній структурі підприємства, в другому розділі нашої роботи.

Основним питанням діяльності усіх служб є питанням дотримання якості готової продукції. Як зазначено вище, дане питання особисто керує директор підприємства. Це пояснюється тим, що якість продукції є одним з важливих інструментів завоювання й утримання позицій на ринку, перемоги у конкурентній боротьбі, тому сучасні підприємства приділяють особливу увагу забезпеченні високого рівня якості продукції.

Перш ніж розглядати питання оцінки рівня якості продукції, визначимось з сутністю цього поняття. Так, остання версія стандарту ДСТУ ISO 9000:2015 «Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів», визначає якість продукції та послуг організації як здатність задовольняти замовників, а також передбаченим і непередбаченим впливом на відповідні зацікавлені сторони [70].

Оцінювання якості продукції – сукупність операцій, яка складається із

вибирання номенклатури показників якості оцінюваної продукції, визначення значень цих показників та порівняння їх з базовими, еталонними.

Важливим є досягнутий рівень якості продукції – відносна характеристика якості продукції, яка ґрунтується на порівнянні значень оцінюваних показників якості продукції з базовими значеннями відповідних показників [71].

Рисунок 3.1 – Показники якості продукції

Рівень якості продукції є величиною змінною. Необхідність зміни (покращання) диктується, насамперед, такими обставинами: потребами НТП, зміною споживчих запитів населення, нестачею або обмеженістю природних ресурсів, підвищенням значення матеріального стимулювання (коли кожна людина, яка краще працює, може придбати за свою платню високоякісніший товар), розвитком зовнішньої торгівлі.

Для оцінки якості продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» використовується: стандарти, технологічні умови, відомчі нормативи, креслення і встановлені технологічні процеси. Якість продукції характеризується сукупністю показників, під якими розуміють кількісну характеристику властивостей виробу, які нормують і містять в стандартні і технічні умови на продукцію.

Залежно від кількості властивостей, які характеризуються, показники якості поділяються на одиничні, комплексні та узагальнювальні.

Так, одиничні показники умовно поділяються на такі групи:

- показники призначення – характеризують основні функції, для виконання яких призначена продукція, а також сфера її застосування;
- показники надійності – характеризують здатність продукції до безвідмовної роботи протягом певного терміну без погіршення експлуатаційних властивостей (довговічність, безвідмовність, ремонтпридатність);
- ергономічні показники – характеризують відповідність продукції антропометричним, гігієнічним, фізіологічним та психологічним властивостям працюючих з нею людей;
- естетичні показники – характеризують зовнішній вигляд виробу, відповідність стилю і моді, оригінальність, гармонійність, фарбування тощо;
- показники технологічності – характеризують оптимальність розподілу затрат праці, матеріалів, енергії під час підготовки виробництва, виготовлення та експлуатації продукції;
- показники транспортабельності – характеризують можливість транспортування автомобільним, залізничним, водним, повітряним транспортом, повноту використання конвеєрів, вагонів, кузовів автомобілів;
- показники стандартизації та уніфікації – характеризують ступінь використання стандартних та уніфікованих елементів;
- патентно-правові показники, які характеризують ступінь новизни продукції та оформлення цієї новизни патентами, ліцензіями, авторськими

свідоцтвами;

– показники безпеки – характеризуються ступенем захищеності людини під час експлуатації та споживання продукції від механічних, електричних, теплових та інших впливів;

– економічні показники – відображають затрати на розроблення, виготовлення і експлуатацію виробу [71].

У зв'язку з тим, що у класифікаційному виді готової продукції зазвичай відокремлюється значна кількість показників якості, в практиці ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» обирається мінімальна, але достатня їх кількість, яка характеризує найсуттєвіші властивості готової продукції відповідно до її призначення. Вимірювання якості спрямовуються у знаходженні величини показників якості в одиницях вибраної шкали вимірювання.

На якість продукції впливає багато чинників, які діють як самостійно, так і у взаємозв'язку між собою, які в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» об'єднані в чотири групи: технічні, організаційні, економічні, суб'єктивні чинники.

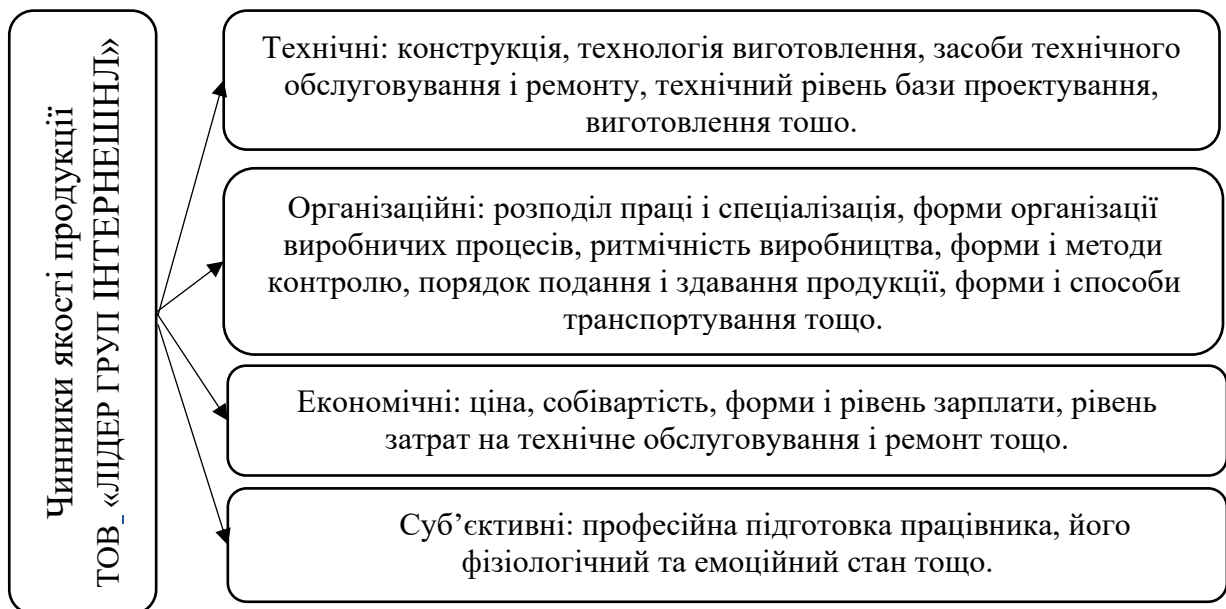

Рисунок 3.2 – Чинники якості продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»

Методи оцінки якості готової продукції, яку виготовляє ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ», поділено на дві основні групи: залежно від способу одержання, залежно від джерел інформації.

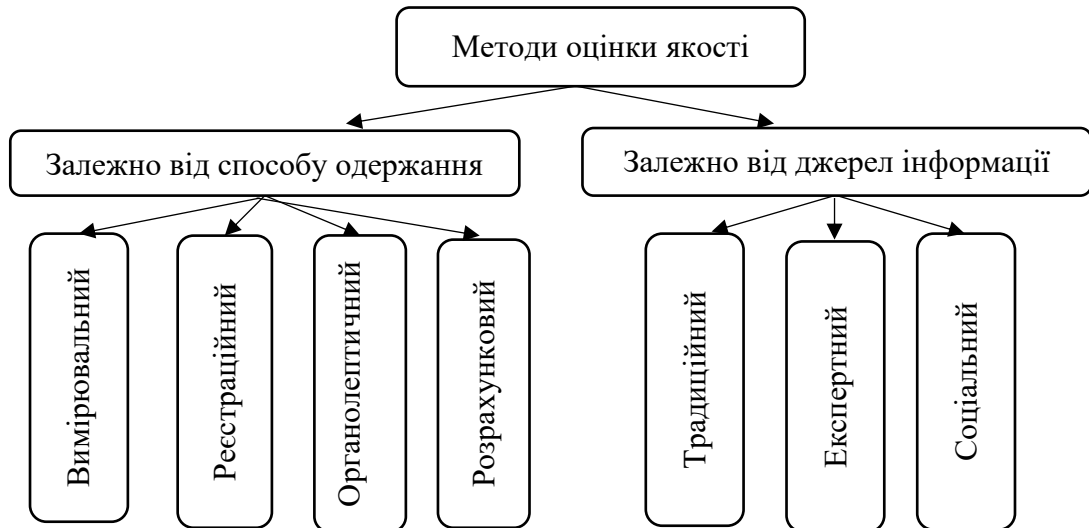

Рисунок 3.3 – Методи оцінки якості продукції [71]

До показників першої групи методів відносять такі методи:

1) реєстраційний – показники якості продукції визначаються на основі спостереження та підрахунку кількості певних подій, явищ, предметів або витрат за одиницю часу.

2) вимірювання – здійснюється за допомогою технічних засобів вимірювання (визначаються такі параметри показників якості: маса виробу, частота обертання двигуна, розмір виробу, швидкість автомобіля, сила струму та ін.).

3) органолептичний – дає змогу визначити якість продукції за допомогою органів чуттів за бальною системою.

4) розрахунковий – провадиться на основі використання аналітичних та статистичних залежностей показників якості продукції, при цьому значення якості продукції визначають з використанням правил математичної статистики, тому його також називають статистичним.

До показників другої групи методів відносять такі методи:

- 1) експериментальний (традиційний) – базується на застосуванні технічних засобів і дає можливість найоб'єктивніше оцінити якість продукції.
- 2) соціологічний – полягає в проведенні збору та аналізу відгуків фактичних чи можливих споживачів продукції.
- 3) експертний – здійснюється на підставі рішень, що приймаються експертами (фахівцями в галузі створення, виготовлення, експлуатації виробів).

До показників третьої групи методів відносять статистичні методи оцінки якості продукції, які ґрунтуються на використанні методів математичної статистики і мають вибірковий характер.

Для кожного з перелічених показників якості необхідно знайти його значення шляхом вимірювання та оцінювання – методів, що належать до спеціальної сфери наукових знань – кваліметрії.

Згідно з принципами кваліметрії кількісні значення показників якості продукції можуть визначатися на основі:

- фізичних експериментів – методами метрології (вимірювання геометричних розмірів, маси, твердості, електропровідності, зносостійкості тощо);
- психологічних експериментів (експертне вимірювання естетичних та ергономічних властивостей) [71].

Відносною характеристикою якості продукції є оцінка технічного рівня продукції, яка визначається шляхом зіставлення значень показників її технічної досконалості з відповідними значеннями показників базового зразка (еталона). Рівень якості продукції (технічного рівня) в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» оцінюється за певними етапами протягом усього життєвого циклу виробу: дослідження та конструювання (проектування), виробництво, оборот та реалізація, експлуатація та споживання.

Базовий зразок має поєднувати в собі певну кількість і перелік технічних та економічних показників, які найбільшою мірою відповідають вимогам

конкретного ринку на момент запланованого виходу на нього з даним товаром. При цьому необхідно забезпечити максимальну близькість класифікаційних показників зразка та виробу, що порівнюється.

Виходячи з динаміки зміни ринкового середовища, що зумовлено конкуренцією, технологічним прогресом та вимогами споживачів, вибір базового зразка на кожній стадії життєвого циклу продукції має свої особливості і має коригуватися. Тому, орієнтуючись на найдосконаліший існуючий зразок, треба враховувати динаміку розвитку технічного рівня зразка на перспективу.

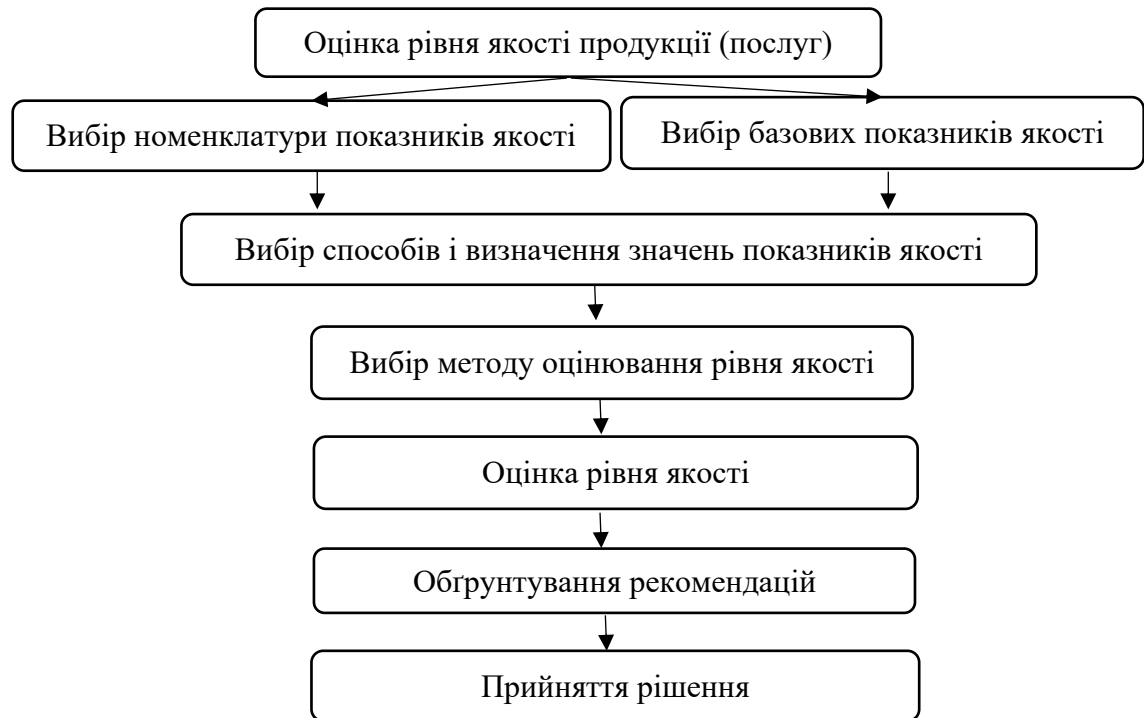

Рисунок 3.4 – Основні етапи оцінювання рівня якості готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ»

Інформаційною базою для визначення критеріїв якості готової продукції ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» базового зразка (конкурента) є: внутрішні стандарти підприємства, державні, міжнародні стандарти; закони, технічні регламенти, урядові постанови, що встановлюють правила і вимоги

до товарів (особливо до імпортованих): безпека, екологія, охорона здоров'я, маркування, транспортування, збереження, експлуатація та ін.; юридичні норми поставки товарів до країни експорту; дані про патентну чистоту експортних виробів і захист прав експортерів; митні правила; статистичні і наукові збірники; галузеві періодичні та спеціальні журнали, статті та огляди, що видаються за кордоном, каталоги, проспекти і рекламні матеріали відомих фірм; результати випробувань виробів на підприємствах-конкурентах; норми та розцінки, що пов'язані з доставкою, збереженням, експлуатацією і ремонтом, технічним обслуговуванням машин та устаткування, іншими операціями за кордоном; результати відвідування спеціалістами підприємства виставок, ярмарків, конференцій, симпозіумів тощо.

Рівень якості продукції (технічний рівень) одного виду в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» оцінюється за допомогою диференційованих, узагальнюючих, змішаних та комплексних методів [72].

Диференційований метод, або метод відносних показників, ґрунтується на зіставленні одиничних показників якості оцінюваного та базового виробів. Відносний показник якості ($K_{я.в}$) визначається за формулою 3.1:

$$K_{я.в} = \frac{P_i}{P_{i.б}} (i = 1 \dots n), \quad (3.1)$$

де P_i – значення i -го показника виробу, що оцінюється;

$P_{i.б}$ – значення i -го показника базового виробу (аналога);

n – кількість показників.

Такий метод при незначній кількості відносних показників дає змогу оперативно визначити рівень якості продукції на конкретному ринку.

Узагальнюючий метод в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» використовується, у випадку, коли важко надати перевагу будь-якому показнику з великої їх кількості.

В такому раз розрахунки проводяться за формулою 3.2:

$$K_{\text{я.уз}} = \frac{\sum_{i=1}^n K_{\text{я.в}i}}{n} \begin{matrix} \leq \\ \geq \end{matrix} 1 \quad (i = 1 \dots n), \quad (3.2)$$

де $K_{\text{я.уз}}$ – узагальнюючий показник якості;

$K_{\text{я.в}i}$ – відносний показник якості;

n – кількість відносних показників.

Рівень якості продукції, що оцінюється залежно від значення узагальнюючого показника: при перевищенні одиниці рівень якості вищий базового зразка, при значенні меншому одиниці рівень якості менший базового зразка.

Змішаний метод поєднує диференційований і узагальнюючий методи. Його застосування доцільне у випадках недостатньо повного врахування узагальнюючим показником усіх існуючих властивостей виробу, що не дає змоги отримати висновки відносно кількох певних груп властивостей. За цим методом в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ» якість продукції оцінюється за такими правилами: найважливіші показники використовуються як одиничні, а інші об'єднуються в групи і для кожної з них визначається узагальнюючий показник; отримані узагальнюючі показники та одиничні показники оцінюють рівень якості виробу диференційованим методом.

Комплексний метод ґрунтується на використанні узагальнюючих показників якості продукції і розраховується шляхом відношення відповідних їх значень оцінюваної продукції до базового зразка.

Суть комплексного методу полягає в порівнянні узагальнюючих показників якості виробу, що оцінюється, базового зразка і сумарних витрат на їх придбання та експлуатацію.

В разі застосування комплексного методу, розрахунки в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ» здійснюються шляхом визначення показника

економічної ефективності (K_e), за формулою 3.3:

$$K_e = \frac{K_{я.уз} \cdot Z_6}{K_{я.уз.б} \cdot Z}, \quad (3.3)$$

де $K_{я.уз}$ та $K_{я.уз.б}$ – відповідно узагальнюючі та базовий (аналога) показники якості виробу, що оцінюється;

Z та Z_6 – сумарні витрати споживачів на придбання та експлуатацію виробу, що оцінюється, та базового зразка.

Якщо узагальнюючий показник економічної ефективності перевищує одиницю, тоді доцільно замінювати застарілу продукцію.

Інтегральний показник якості продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» застосовується для продукції, що не має аналогів. Він визначається як відношення сумарного корисного ефекту від використання зразка продукції за заданий період часу служби до сумарних витрат на її створення, експлуатацію та споживання. Інтегральний показник якості продукції встановлюється за державними і міжнародними стандартами.

Таким чином, фактором підвищення рівня життя, економічної, соціальної й екологічної безпеки споживачів є якісна продукція, знатна задовольнити споживацький попит.

ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» велику увагу приділяє оцінці рівня якості продукції, що випускається та послуг, що надаються, через організацію та функціонування служби внутрішнього контролю за готовою продукцією підприємства.

Для підвищення обсягів реалізації виготовленої продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, для уникнення рекламацій з боку покупців, для збільшення ефективності діяльності служби внутрішнього контролю, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» використовуються результати оцінки рівня якості продукції при прийнятті управлінських рішень.

3.2 Процедурне забезпечення контролю готової продукції підприємства та методи його здійснення

Питання якості продукції є особливо важливим в сучасних умовах та залишається актуальним для всіх учасників ринку. Ось чому його можна розглядати з двох різних сторін: з боку споживача і з позицій виробника.

Для споживача якість продукції – це своєрідний ступінь досконалості властивостей і характеристик продукту, які здатні задовольнити їхні потреби та побажання. Споживачі визначають рівень якості продукції за її фізичними, технічними, екологічними та споживчими характеристиками (органолептичними показниками і рівнем безпечності продукції). Потенційні споживачі при виборі продукту надають перевагу якісним і надійним виробам, але для них важливим також залишається фактор співвідношення ціни та якості.

Для виробників, які мають на меті здійснення прибуткової діяльності та освоєння нових ринків збуту, якість продукції стає вирішальним інструментом відносно підтримки і підвищення конкурентоспроможності. З боку виробників якість продукції – це не тільки ступінь задоволення споживачів характеристиками готового продукту, а й скоординована діяльність підприємства, що полягає у спрямуванні та контролюванні організації щодо якості продукції на всіх етапах виробничого процесу. Якість продукції завжди є компромісом між бажаннями і можливостями, тому складним та відповідальним завданням для фахівців стає пошук оптимального співвідношення між характеристиками продукції, якістю і продуктивністю та ефективністю виробництва, між якістю і потребами ринку [73, с. 58].

Якість продукції безпосередньо залежить від якісного здійснення всіх процесів виробництва, тому важливо її розглядати як об'єкт управління в межах виробничої діяльності підприємства.

Управління якістю – це скоординована діяльність, яка полягає у

спрямуванні та контролі організації щодо якості, що звичайно охоплює розроблення політики і цілей у сфері якості, планування якості, контроль якості, забезпечення та поліпшення якості [72, с. 58].

Особливе місце в управлінні якістю продукції посідає контроль якості. Саме контроль, як один з ефективних засобів досягнення намічених цілей і найважливіша функція управління, сприяє правильному використанню об'єктивно існуючих, а також створених людиною передумов і умов випуску продукції високої якості. Від ступеня досконалості контролю якості, його технічного оснащення і організації багато в чому залежить ефективність виробництва в цілому.

Контроль якості продукції – встановлення відповідності продукції та процесів вимогам нормативно-технічної документації, зразкам-еталонам; інформація про перебіг виробничого процесу та підтримання його стабільності; захист підприємства від постачань недоброякісних матеріалів, енергоносіїв та ін.; виявлення дефектної продукції на ранніх етапах; запобігання випуску недоброякісної продукції [74].

В сучасних умовах господарювання, при проведенні внутрішнього контролю якості продукції в лакофарбовій промисловості, ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» керується:

- міжнародними стандартами ISO – є уніфікованим механізмом для оцінки якості виробництва і управління в світовому співтоваристві; вони застосовуються у всіх традиційних галузях;

- державними стандартами України – стандарти, розроблені відповідно до чинного законодавства України, що встановлюють для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості, розроблені на основі консенсусу та затверджені уповноваженим органом;

- розроблені на підприємстві технічні умови – містять вимоги, яким повинна відповідати продукція, процес або послуга, та визначає процедури, за

допомогою яких може бути встановлено, чи дотримані такі вимоги [75].

Нормативним документом, обов'язковим для виконання ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» та його посадовими особами при проведенні офарблювальних робіт і застосуванні лакофарбових та допоміжних матеріалів на транспорті є Державні санітарні правила і норми застосування лакофарбових та допоміжних матеріалів на транспорті ДСанПіН 7.7.5-013-99 № 13 від 09.02.1999 р. [76].

Таблиця 3.1 – Технічні умови ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»

Назва ТУ	Напрямок
1	2
ТУ У 20.3-41305435-001:2018 «Фарби для розмічання проїзної частини автомобільних доріг та злітно-посадочних смуг»	Промисловий
ТУ У 23.3-41305435-002:2019 «Лакофарбові матеріали алкідні»	Автомобільний
ТУ У 20.3-41305435-003 :2019 «Лакофарбові матеріали»	Автомобільний
ТУ У 20.3-41305435-004:2020 «Матеріали лакофарбові акрилові»	Автомобільний
ТУ У 20.3-41305435-005:2020 «Матеріали лакофарбові базові»	Автомобільний
ТУ У 20.3-41305435-006:2020 «Лакофарбові матеріали поліуретанові»	Промисловий
ТУ У 20.3-41305435-007:2020 «Лакофарбові матеріали епоксидні»	Промисловий
ТУ У 20.3-41305435-008:2021 «Розріджувачі»	Автомобільний та промисловий

[сформовано автором]

З метою задоволення споживачів від очікування якості готової продукції, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» розроблено комплекс заходів для забезпечення заданої якості, дотримання яких є невід'ємною частиною стратегії розвитку підприємства. Зокрема, на підприємстві під кожен вид продукції є розроблені технічні умови, в яких відображені всі важливі для споживача параметри продукту.

В обліку ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» вищезазначені технічні умови значаться як об'єкти нематеріальних активів на рахунку 124 «Права на об'єкти промислової власності».

В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» на кожен вид готової продукції розроблена технічна документація (TDS – Technical Data Sheet) – це свого роду

«інструкція для користувача», в якій описані основні властивості продукту, рекомендації його використання та застереження.

На кожні технічні умови на підприємстві наявний висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи, які засвідчують відповідність вимогам безпеки для здоров'я і життя людини.

Значна кількість розроблених технічних умов полягає в тому, що на підприємстві випускається великий асортимент однокомпонентних та двокомпонентних лакофарбних матеріалів, кожна з них має відповідати певним показникам.

Якщо ж по цьому ж ТУ виготовляються двокомпонентні продукти, то до вищезазначених процедур з контролю за відповідністю якості готової продукції обов'язково входять такі показники:

- глянець (рівень блиску готового покриття);
- твердість покриття (показує, наскільки в продукті пройшов процес полімеризації і готове покриття має механічну стійкість до зовнішніх факторів);
- еластичність (даний параметр показує, на скільки покриття еластичне при наявності твердості, тобто не буде руйнуватись його невелика частина при незначному впливу, наприклад, при попаданні каміння або вмятини покрашеної деталі).

Наприклад, з промислового напрямку, при виготовленні Ґрунту за ТУ У 20.3-41305435-006:2020 «Лакофарбові матеріали поліуретанові», контроль якості ГП здійснюється за показниками, відображеними в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Тести з контролю за відповідністю якості готової продукції при виготовленні «Ґрунту поліуретанового»

№ з/п	Тест (критерії оцінки)	Показники
1	2	3
1	Колір покриття	Відповідність еталону
2	Зовнішній вигляд покриття	Однорідна плівка без сторонніх включень, раковин і наплівів. Допустима легка шагрень

Продовження таблиці 3.2

1	2	3
3	Умовна в'язкість компоненту А за віскозиметром DIN з діаметром сопла 4мм або 6мм	Тиксотропний
4	Умовна в'язкість суміші компонентів А+Б за віскозиметром DIN з діаметром сопла 4мм або 6мм	Не менше 40 сек
5	Густина компоненту А	1,4-1,6 г/см ³
6	Густина суміші компонентів А+Б	1,3-1,4 г/см ³
7	Вміст нелетких речовин компоненту А	Не менше 65% за вагою
8	Вміст нелетких речовин суміші компонентів А+Б	Не менше 50% за вагою
9	Стійкість до утворення патьоків	300 мкм
10	Ступінь перетирання	Не менше 40 мкм
11	Витрати робочої суміші	0,12 л/м ² (0,162 кг/м ²)
12	Час висихання до ступеню 3	Не більше 30 хв.
13	Еластичність плівки при вигині (конічний стрижень)	5-38мм
14	Еластичність при витягуванні	Не нормується
15	Міцність плівки при ударі	Не менше 50см
16	Твердість покриття за маятниковим приладом (маятник Кьоніга)	Не менше 100с
17	Адгезія плівки	Не вище за 1
18	Стійкість покриття до статичного впливу рідини; 3 тести	48 годин до води 48 годин 3% розчин NaCl 48 годин 10% розчин NaOH

[Згруповано автором за ТУ У 20.3-41305435-006:2020 «Лакофарбові матеріали поліуретанові»]

Наприклад, при перевірці алкідної фарби, контроль за відповідністю якості готової продукції здійснюють за показниками з таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Тести з контролю за відповідністю якості готової продукції алкідних фарб

№ з/п	Тест (критерії оцінки)	Показники
1	2	3
1	Зовнішній вигляд	Однорідна плівка без сторонніх включень, раковин і напливів. Допустима легка шагрень
2	Колір	Відповідність еталону
3	Умовна в'язкість за віскозиметром з діаметром сопла 4мм при температурі (20±0,5)°С	тиксотропна
4	Покривність висушеної плівки	100 г/м ² / червоні, жовті 160 г/м ² /інші

Продовження таблиці 3.3

1	2	3
5	Густина	1,1-1,5 г/см ³
6	Ступень розведення до умовної в'язкості за віскозиметром з діаметром сопла 4мм при температурі (20±0,5)°C	10-50%

[Згруповано автором за ТУ У 20.3-41305435-003 :2019 «Лакофарбові матеріали»]

При здійсненні контролю за відповідністю якості лаків показник «колір покриття» не застосовується, оскільки лак є безколірним і прозорим.

Для здійснення внутрішнього контролю за відповідністю якості готової продукції, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» створено відділ контролю якості, в якому працюють висококваліфіковані спеціалісти з вищою хімічною освітою.

Внутрішній контроль за відповідністю якості готової продукції здійснюється на спеціальному обладнанні (лабораторний бісерний млин, маятниковий твердомір, віскозиметр, гриндометр, блискомір, вимірювач міцності покриттів при ударі, шафа сушильна, товщиномір покриттів на феромагнітних підкладках, шафа для реактивів, віскозиметри, тощо).

Всі процедури з контролю за відповідністю якості готової продукції, які проводяться на підприємстві, можна розділити на два види:

- первинний – проводиться перевірка сировини, яка при відповідності заявлених постачальником в сертифікаті її якісним характеристикам буде використана у виробництві; та контроль при виготовленні напівпродуктів);
- вихідний (готова продукція) – контроль за відповідністю якості готової продукції еталону.

Вся готова продукція в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» вважається готовою продукцією і прибуткується на рахунок 26 «Готова продукція» тільки після проходження перевірки контролю за відповідністю якості готової продукції та отримання на кожну партію протоколу, бланк якого затверджено наказом по підприємству.

Окрім якісної сировини і дотримання технологічних вимог під час

виробництва лакофарбових матеріалів, на кінцевий результат впливає освітній рівень працівників відділу контролю якості, які проводять контрольні заміри та оформлюють висновок відповідним протоколом.

З метою перевірки компетенції працівників відділу контролю якості на знання відповідних стандартів, начальником підрозділу проводиться анкетування. Для цього в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» розробляється відповідний тест та шкала оцінювання.

Продемонструємо цей процес на прикладі перевірки знань щодо проведення тесту «Адгезія плівки» за ДСТУ 2409:2019 «Фарби та лаки. Випробування методом решітчастих надрізів» (ISO 2409:2013, IDT) та стандартів підприємства.

Таблиця 3.4 – Перевірка знань щодо проведення тесту «Адгезія плівки» за ДСТУ 2409:2019 «Фарби та лаки. Випробування методом решітчастих надрізів» (ISO 2409:2013, IDT) та стандартів підприємства.

№ п/п	Контрольне завдання	Максимальна оцінка (бали)
1	2	3
1	Що вимірює метод решітчастих надрізів? А) адгезію; Б) стійкість до відшарування при нанесенні решітчастих надрізів;	1
2	Для яких поверхонь можна використовувати метод решітчастих надрізів? А) штукатурка; Б) деревина; В) гумові поверхні; Г) металеві та пластикові поверхні;	4
3	Виберіть інструменти, які рекомендовано використовувати для методу решітчастих надрізів: А) ручний однолезовий різальний інструмент, в якого лезо відповідає вимогам стандарту; Б) Канцелярський ніж, якщо його лезо відповідає вимогам стандарту; В) Будь-який гострий ніж; Г) ручний багатолезовий різальний інструмент, в якого леза відповідають вимогам стандарту; Д) багатолезовий різальний інструмент з електроприводом, в якого леза відповідають вимогам стандарту; Е) лупа x10;	4

Продовження таблиці 3.4

1	2	3
4	Вкажіть максимальну товщину ЛПФ, для якого можна використовувати метод решітчастих надрізів А) 60 мкм; Б) 250 мкм; В) 120 мкм;	1
5	Кількість надрізів в кожному напрямку А) 6; Б) 12; В) 8;	1
6	Як обрати відстань між надрізами А) в залежності від товщини покриття; Б) в залежності від типу матеріалу; В) в залежності від субстрату;	1
7	Вкажіть рекомендовану кількість визначень А) тільки одне визначення; Б) достатньо одне вимірювання, але для більшої точності не менше трьох;	1
8	Оберіть вірні ствердження щодо розташування надрізів А) строго по центру пластини; Б) не менше, ніж 5 мм від краю пластини; В) форма поверхні будь-яка (плоска, закруглена та ін.)	1
9	Видалення відшарованого покриття. Вкажіть вірні ствердження А) пензлем та скотчем; Б) стислим азотом чи повітрям; В) за допомогою ножа.	2

[Згруповано автором за внутрішньою документацією підприємства]

За результатом опитування керівником відділу контролю якості складається «Протокол перевірки знань працівників відділу контролю якості», в якому зазначається ПІБ анкетованого працівника, дата проведення тесту, результат перевірки, орієнтовна дата роботи над помилками та ПІБ особи, яка здійснила перевірку.

Наведемо один із варіантів опитування по тесту на перевірку знань щодо проведення тесту «Адгезія плівки» за ДСТУ 2409:2019 «Фарби та лаки. Випробування методом решітчастих надрізів» (ISO 2409:2013, IDT) та внутрішніх стандартів підприємства.

У зв'язку з конфіденційністю інформації, ПІБ осіб з відділу контролю якості, які приймали участь у тестуванні, не наводимо.

Протокол перевірки знань працівників відділу контролю якості наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Протокол перевірки знань працівників відділу контролю якості

№ п/п	ПІБ, посада	Дата перевірки	Результат перевірки	Дата роботи над помилками	Підпис співробітника	Особа, якою проведена перевірка
1	2	3	4	5	6	7
1	...	18.02.2022	12/16, (75%)	22.02.2022		
2	...	18.02.2022	13/16 (81%)	22.02.2022		
3	...	18.02.2022	9/16 (56%)	22.02.2022		
4	...	18.02.2022	12/16 (75%)	22.02.2022		
5	...	18.02.2022	14/16 (88%)	22.02.2022		
6	...	18.02.2022	12/16 (75%)	22.02.2022		
7	...	18.02.2022	13/16 (81%)	22.02.2022		

[Згруповано автором за внутрішньою документацією підприємства]

За наведеним в таблиці результатом анкетування, особа, яка проводила перевірку, висловила в протоколі задовільне судження відносно перевірки знань працівників на основі проведеного аналізу.

Таблиця 3.6 – Аналіз перевірки знань працівників

Тест	Максимальна оцінка	1-й лаборант	2-й лаборант	3-й лаборант	4-й лаборант	5-й лаборант	6-й лаборант	7-й лаборант
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	1	0	1	1	1	1	1
2	4	3	4	1	3	4	3	4
3	4	3	3	1	3	4	3	2
4	1	1	1	1	0	1	1	1
5	1	1	1	0	1	0	1	1
6	1	1	1	1	1	1	1	1
7	1	1	1	1	1	1	1	0
8	1	1	1	1	1	1	1	1
9	2	0	1	2	1	1	0	2
Всього	16	12	13	9	12	14	12	13
% правильних відповідей	100	0,75%	0,81%	0,56%	0,75%	0,88%	0,75%	0,81%

[Згруповано автором за внутрішньою документацією підприємства]

Вибірково аналіз відповідей по деяких тестах продемонстровано на рисунках.

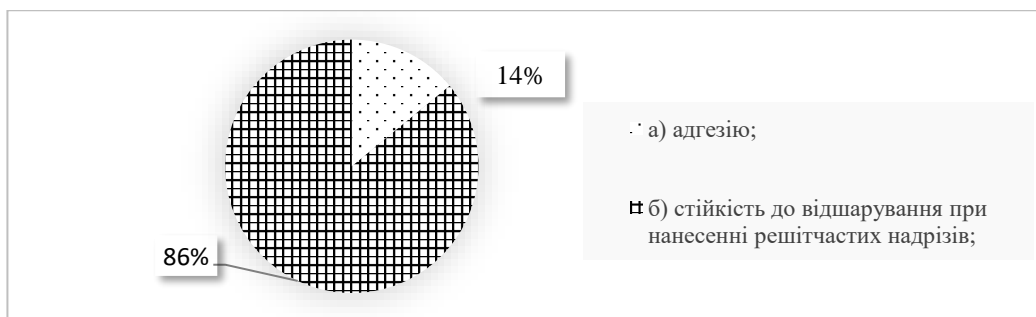

Рисунок 3.5 – Що вимірює метод решітчастих надрізів?

Співробітники знайомляться з результатами тестування під підписом.

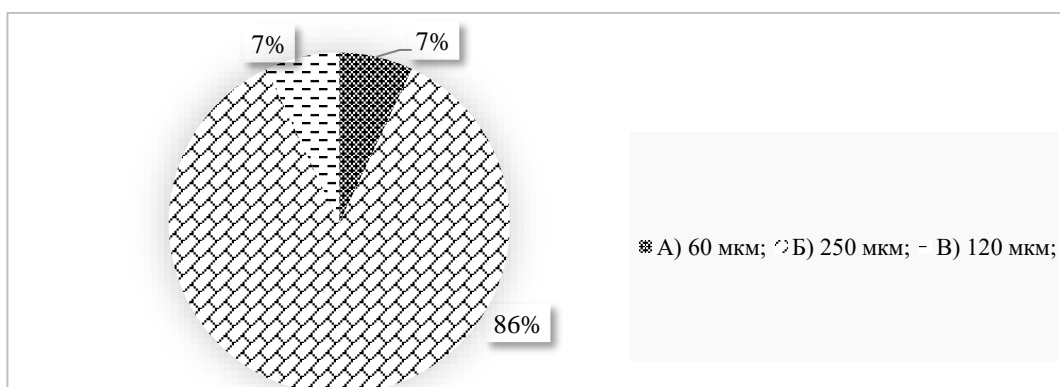

Рисунок 3.6 – Товщина ЛПФ (метод решітчастих надрізів)

Після складання тестів, робітникам дається час на повторення матеріалу та призначається дата роботи над помилками.

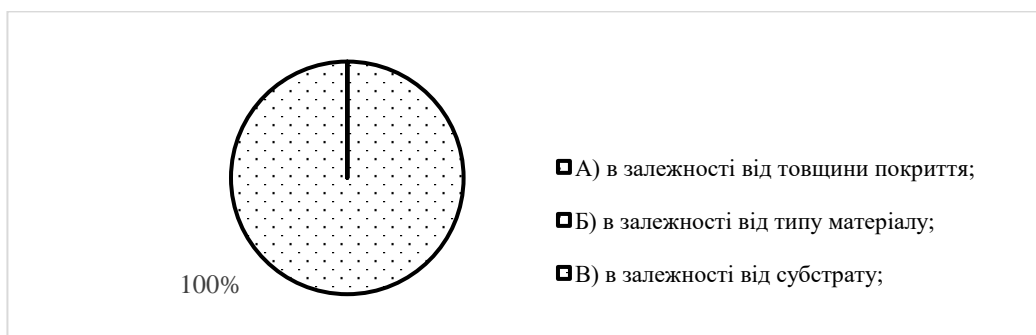

Рисунок 3.7 – Як обрати відстань між надрізами?

Робота над помилками полягає в усному опитуванні кожного працівника в частині питань, в яких працівник дав неправильну відповідь.

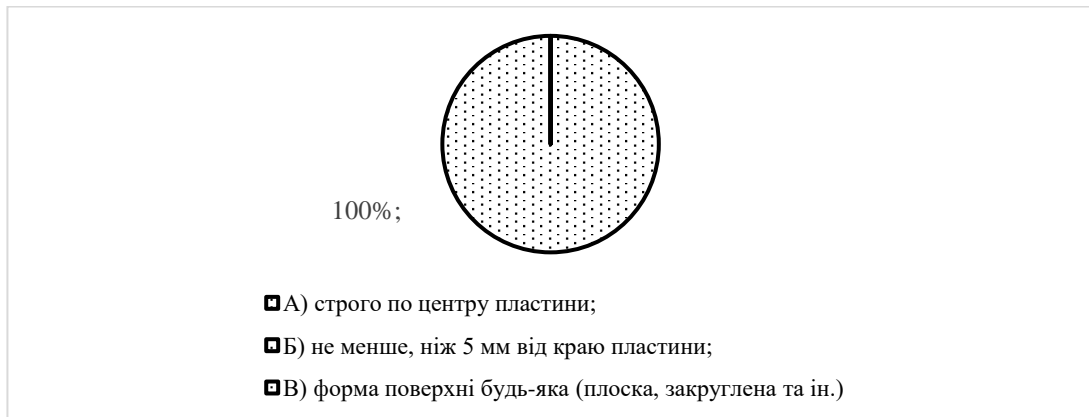

Рисунок 3.8 – Аналіз відповідей до тесту «Оберіть вірні ствердження щодо розташування надрізів»

Таким чином, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТШНЛ», якість готової продукції є першочерговим завданням управлінського персоналу. Задля цього на підприємстві розроблено внутрішні стандарти якості (технічні умови), в яких закладено принципи міжнародних нормативів якості (ISO) та державних вимог (ДСТУ). Показники якості орієнтовані на споживача і на виробника, враховують вартісний і екологічний аспекти. Процес оцінки якості готової продукції охоплений всебічним внутрішнім контролем з боку посадових осіб.

3.3 Удосконалення системи внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві

Сучасний ринок вимагає від виробників продукцію з унікальною якістю і оптимальною ціною. В умовах воєнного стану задовольнити такі запити досить складно у зв'язку з дефіцитом кваліфікованої робочої сили, це сьогодні

відчули на собі всі вітчизняні підприємства. Але той, хто хоче працювати, підлаштовується під вимоги ринку, в першу чергу вдосконалюючи систему внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві.

Ключовим завданням системи внутрішнього контролю в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» є підвищення якості готової продукції. Як зазначалось раніше, всі процедури з контролю за відповідністю якості готової продукції, які проводяться на підприємстві, можна розділити на два види: первинний та вихідний. Однак для закріплення на визнаних європейських та освоєння нових світових ринків, виникає необхідність в покращенні системи за відповідністю якості готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» в частині проміжного контролю.

У зв'язку з цим, вважаємо необхідним ввести додатковий контроль за виробництвом напівпродуктів, шляхом створення еталону на кожен напівпродукт.

Рисунок 3.9 – Види внутрішнього контролю

Напівпродукти в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» є основною і невід'ємною частиною готової продукції. Ідея введення проміжної стадії контролю полягає в тому, що наявність еталону до кожного напівпродукту надасть можливість інженеру-технологу при виробництві напівпродуктів порівнювати їх з еталонами та мати чітке уявлення про основні параметри напівпродукту. В разі, якщо в результаті проведення проміжного контролю напівпродукт матиме відхилення від еталону по певних параметрах, то цей нюанс буде швидко враховано при виробництві готової продукції шляхом збільшення або зменшення такого напівпродукту в рецептурі. Наявність

напівпродуктів відповідної якості, в першу чергу за показниками зовнішнього вигляду, в'язкості, кольору, сприятимуть скороченню часу на виготовлення та проведення контролю якості готової продукції.

Зовнішній вигляд напівпродукту – даний параметр дозволить швидко реагувати на незадовільний зовнішній вигляд плівки на стадії проміжного контролю та не допустити попадання «ложки дьогтю в бочку меду» при виробництві готової продукції.

В'язкість напівпродуктів – оскільки готова продукція має відповідати встановленим ТУ параметрам в'язкості, відхилення в ту чи іншу сторону неприпустимо, то і напівпродукти, що входять у готову продукцію, повинні відповідати параметрам в'язкості, встановленим в ТУ. При зберіганні напівпродуктів навіть у закритих ємностях неминуче відбувається випаровування розчинників і, як наслідок, набір в'язкості такого напівпродукту. Введення проміжного контролю якості на даній стадії дозволить виявити відхилення в напівпродукті і відкоригувати його за показником «в'язкість». Таким чином, всі напівпродукти, які будуть використовуватися в майбутньому виробництві, матимуть в'язкість, задану нормативами ТУ, а також готова продукція, виготовлена з цих напівпродуктів, відповідатиме нормативам в'язкості, заданих в ТУ.

Колір напівпродукту – це основний показник і сама якісна характеристика лакофарбової продукції авторемонтного напрямку. Готова продукція – це по суті набір напівпродуктів певної кількості, які задані розробником в специфікації, яка по параметрам кольору має відповідати затвердженому еталону. Якщо в процесі виробництва готова продукція не відповідає еталону, технолог здійснює колірування готової продукції шляхом додавання компонентів в залежності від направлення цього процесу. Попадання в колір фарби еталону займає найбільше часу при виробництві готової продукції. Оскільки під час виготовлення напівпродуктів використовується один і той же пігмент, то єдиною причиною відхилення кольору в готовій продукції є різна концентрація одного і того ж пігменту в

різних партіях напівпродукту, що призводить до додаткових процесів колірування. При виробництві фарби в цехових масштабах, важко точно вирахувати наявну кількість пігменту в тому чи іншому напівпродукті. Це пов'язано з втратами виробництва, температурними режимами тощо. Сталість колірних характеристик лакофарбової продукції є самим основним показником, адже споживач при використанні продукції одного виду має отримувати єдиний продукт, без відхилень в кольорі між партіями, а тому і напівпродукти, що входять у готову продукцію, повинні відповідати параметрам, заданим в ТУ.

Отже, запропонований додатковий внутрішній контроль зі створення еталону на кожен напівпродукт дозволить інженеру-технологу мати чітке уявлення про основні їх параметри та скоротить час на виготовлення готової продукції, а споживачеві отримати однорідну лакофарбову продукцію певного виду з різних партій.

Не менш важливим способом вдосконалення внутрішнього контролю готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» вбачаємо у введенні системі штрих-кодів сировини, напівпродуктів, готової продукції з метою накопичення інформації про вхідний контроль сировини, технологічний процес тощо.

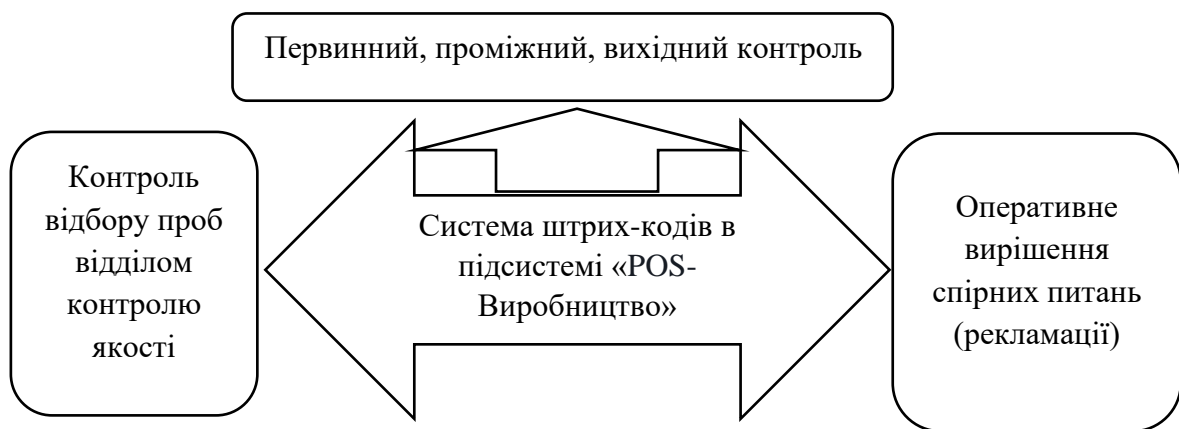

Рисунок 3.10 – Система штрих-кодів в підсистемі «POS-Виробництво»

Передбачається, що штрих-код автоматично присвоюється в підсистемі «POS-Виробництво» і наклеюється на кожну партію сировини, матеріалів чи напівпродуктів. Запропонована система штрих-кодів дозволить оперативно виявити відхилення і встановити їх причину в разі виникнення рекламаций, відв'язати конкретних людей від виконання певних операцій.

Функціонування налагодженої системи внутрішнього контролю залежить також від достовірної, повної та правдивої інформації про готову продукцію, яка відображена у фінансовій звітності, облікових регістрах тощо. Для оцінки системи внутрішнього контролю обліку готової продукції вважаємо доцільним створення служби внутрішнього аудиту та періодичне проведення перевірки готової продукції.

У зв'язку з цим, нагальним питанням є розробка робочих документів аудитора з метою проведення аудиторської перевірки готової продукції.

При аудиті готової продукції доцільно використовувати вибірковий методичний прийом організації аудиту, що значно скорочує матеріальні та трудові затрати, хоча ризик не виявлення помилки зростає. Для зменшення ризику не виявлення проводять оцінку системи внутрішнього контролю обліку готової продукції, використовуючи тести внутрішнього контролю. Нами розроблений тест оцінки системи внутрішнього контролю та обліку готової продукції (таблиця 3.7).

Таблиця 3.7 – Тест оцінки системи внутрішнього контролю та обліку готової продукції

№ п/п	Зміст питання	Відповідь		Інформація відсутня	Примітки
		Так	Ні		
1	2	3	4	5	6
1	Чи є наказ про облікову політику ?				
2	Чи відповідають обрані методологічні принципи обліку ГП П(С)БО 9 «Запаси»?				
3	Інвентаризація ГП на складі проводиться: - один раз на рік; - один раз в квартал; - кожного місяця				

Продовження таблиці 3.7

1	2	3	4	5	6
4	Чи були виявлені порушення за результатами ГП?				
5	Виявлені порушення стосуються: - аналітичного обліку; - синтетичного обліку; - з вини матеріально відповідальної особи				
6	Чи відображаються виявлені порушення у бухгалтерському обліку?				
7	Чи укладені договори з матеріальновідповідальними особами?				
8	При зміні матеріально відповідальної особи проводиться інвентаризація?				
9	Як відображається в обліку випуск готової продукції з виробництва: - Дт 26 Кт 23; - Дт 23 Кт 26; - Дт 26 Кт 201.				
10	Як відображається в обліку списання собівартості реалізованої продукції: - Дт 901 Кт 26; - Дт 361 Кт 26; - Дт 26 Кт 901.				
11	Чи проводиться перевірка повноти та своєчасності оприбуткування ГП на склад?				
12	Чи проводиться перевірка тотожності інформації про рух ГП в первинних документах і Головній книзі?				
13	Чи є графік (схема) документообігу за операціями, пов'язаними з рухом ГП?				
14	Чи потрібні додаткові субрахунки до рахунку 26 «Готова продукція»?				
15	Чи проведена класифікація ГП на групи?				
16	Аналітичний облік ГП ведеться на достатньому рівні?				
17	Чи перевіряється фактична виробнича собівартість готової продукції: - бухгалтером; - службою внутрішнього контролю?				
18	Незавершене виробництво визначається шляхом: - інвентаризації; - іншим шляхом?				
19	Бухгалтер з обліку ГП має фахову освіту?				
20	Головний бухгалтер має фахову освіту?				

[сформовано автором]

За результатами оцінки системи внутрішнього контролю та обліку

готової продукції, аудитор робить певні висновки про рівень довіри системі внутрішнього контролю і визначає обсяг аудиторської перевірки, складає програму аудиту готової продукції, обирає спосіб організації аудиту.

Беручи за основу праці вітчизняних практиків-аудиторів, таких як Проскуріна Н.М., Царенко О.В., Пушкар І.В., Гринь В.П., Макаренко А.П., Гончарова В.Г. та специфіку роботи ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ», нами запропонована програма аудиту, яка може бути використана у практичній діяльності даного підприємства внутрішнім аудитором (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Програма аудиту готової продукції

№ п/п	Аудиторські процедури	Аудиторські докази	Критерії якості	Виконавець	Період проведення	Шифр РД
1	2	3	4	5	6	7
1	Перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку ГП фактичній наявності за результатами проведених інвентаризацій	Інвентаризаційні відомості				РД-1
2	Перевірка дотримання методів списання матеріалів у виробництво, обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції з тими, які зазначені в обліковій політиці	ОСВ по рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», ОСВ по рахунку 26 «Готова продукція», документ «Калькуляція»				РД-2
3	Перевірка оцінки ГП при її надходженні та реалізації (правильності визначення прямих витрат, розподілу ЗВВ, визначення фактичної виробничої собівартості ГП, залишку ГП на рахунку 26 «Готова продукція» за обліковими цінами, правильності визначення собівартості реалізованої ГП)	Рахунок 23 «Виробництво», Виробничі калькуляції, Специфікації,				РД-3-1, РД-3-2, РД-3-3, РД-3-4, РД-3-5

Продовження таблиці 3.8

1	2	3	4	5	6	7
4	Перевірка наявності первинних документів, за якими виготовляється ГП	Операційний лист, Накладна на передачу ГП, Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, ОСВ по рахунку 26 «Готова продукція», Протоколи якості ГП				РД-4
5	Перевірка замовлення та фактичного відпуску ГП	Договори з вітчизняними та іноземними покупцями, Видаткові накладні, ТТН				РД-5
6	Перевірка фактичної наявності первинних документів на відвантаження та перевезення ГП, наявності договорів та їх чинності на момент здійснення господарської операції	Видаткові накладні, ТТН, Специфікації, Договори				РД-6
7	Перевірка правильності визначення залишку ГП	Видаткові накладні, Накладні на повернення				РД-7
8	Перевірка відповідності відвантаження ГП та надходження фактичної суми оплати	Видаткові накладні, Платіжні доручення				РД-8
7.3	Перевірка правильності відображення ГП у Балансі	Головна книга, Баланс				РД-9
7.4	Перевірка узгодженості показників фінансової звітності з показниками синтетичного обліку, обліковими регістрами	Фінансова звітність, Головна книга,				РД-10
8	Узагальнення результатів аудиту та оформлення висновку внутрішнього аудитора	Робочі документи				Підсумкові документи
Критерії якості аудиторської перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінка вартості – Е; подання і розкриття – Є.						

[сформовано автором]

Відповідно до запропонованої програми нами розроблено форми робочих документів внутрішнього аудитора.

Так, з метою перевірки достовірності даних бухгалтерського обліку ГП фактичній наявності за результатами проведених інвентаризацій, розроблено

Форма робочого документа РД-1, який відображено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9 – Форма робочого документа РД-1

Місця зберігання	Вид ГП	За даними бухгалтерії	Фактично встановлені дані при інвентаризації	Відхилення	Результат інвентаризації, підлягає:	
					Списанню, якщо прийшло в негідність	Оприбуткуванню, якщо виявлено зайве
1	2	3	4	5	6	7

[сформовано автором]

Для можливості зв'язки на предмет дотримання методів списання матеріалів у виробництво, обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції з тими, які зазначені в обліковій політиці, розроблено форму РД-2 (таблиця 3.10).

Таблиця 3.10 – Форма робочого документа РД-2

Метод списання матеріалів у виробництво		Метод обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції	
За даними облікової політики	Фактично	За даними облікової політики	Фактично
1	2	3	4

[сформовано автором]

Задля перевірки правильності визначення прямих витрат на виготовлення готової продукції, розроблено форму РД-3-1 (таблиця 3.11).

Таблиця 3.11 – Форма робочого документа РД-3-1

Вид ГП	За даними обліку				За даними аудиту				Відхилення
	Прямі матеріальні витрати	Прямі витрати на оплату праці	Інші прямі витрати	Разом	Прямі матеріальні витрати	Прямі витрати на оплату праці	Інші прямі витрати	Разом	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

[сформовано автором]

Для здійснення перевірки правильності визначення витрат списаних на виробничу собівартість ГП, розроблено форму РД-3-2 (таблиця 3.12).

Таблиця 3.12 – Форма робочого документа РД-3-2

Вид ГП	За даними обліку			За даними аудиту			Відхилення
	Прямі витрати	Змінні ЗВВ	Фактична виробнича собівартість	Прямі витрати	Змінні ЗВВ	Фактична виробнича собівартість	
1	2	3	4	5	6	7	8

[сформовано автором]

Для здійснення перевірки правильності визначення фактичної виробничої собівартості ГП, розроблено форму робочого документа РД-3-3.

Таблиця 3.13 – Форма робочого документа РД-3-3

Вид ГП	За даними обліку	За даними аудиту					Відхилення
	Виробнича собівартість одиниці випущеної ГП	НЗВ на початок місяця	Виробничі витрати за місяць	НЗВ на кінець місяця	Виробнича собівартість випущеної за місяць ГП	Кількість випущеної за місяць ГП	
1	2	3	4	5	6	7	9

[сформовано автором]

Для здійснення перевірки залишку ГП на рахунку 26 «Готова продукція» за обліковими цінами розроблено форму РД-3-4 (таблиця 3.14).

Таблиця 3.14 – Форма робочого документа РД-3-4

Вид ГП	За даними обліку				За даними аудиту				Відхилення
	Книга залишку ГП				Книга залишку ГП				
	Залишок відповідно до карток складського обліку	Облікова ціна	Залишок ГП за обліковим и цінами	Дт рах.26	Залишок відповідно до карток	Облікова ціна	Залишок ГП за обліковим и цінами	Дт рах. 26	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

[сформовано автором]

Для перевірки правильності визначення собівартості реалізованої ГП

розроблено форму РД-3-5 (таблиця 3.15).

Таблиця 3.15 – Форма робочого документа РД-3-5

Вид ГП	За даними обліку			За даними аудиту			Відхи- лення
	Виробнича собівартість	Нерозподілені постійні ЗВВ	Собівар- тість реалізованої ГП	Виробнича собівартість	Нерозподілені постійні ЗВВ	Собівартість реалізованої ГП	
1	2	3	5	6	7	9	10

[сформовано автором]

Для перевірки наявності первинних документів, за якими виготовляється ГП, розроблена форма робочого документа РД-4 (табл. 3.16).

Таблиця 3.16 – Форма робочого документа РД-4

Дата партії	Вид ГП	Операційний лист	Накладна на передачу ГП	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Протокол якості ГП
1	2	3	4	5	6

[сформовано автором]

Для перевірки замовлення та фактичного відпуску готової продукції ГП, розроблена форма робочого документа РД-5 (таблиця 3.17).

Таблиця 3.17 – Форма робочого документа РД-5

Покупець	Вид ГП	Замовлено ГП		Фактично відпущено ГП		Відхилення
		Кількість	Вартість	Кількість	Вартість, грн	
1	2	3	4	5	6	7

[сформовано автором]

Для перевірки фактичної наявності первинних документів на відвантаження та перевезення ГП, наявності договорів та їх чинності на момент здійснення господарської операції розроблено форму робочого документа РД-6 (таблиця 3.18).

Таблиця 3.18 – Форма робочого документа РД-6

Дата операції	Сума операції	Наявність договору			Фактична наявність первинних документів			
		Сума договору	Сума оборотів	Термін дії (з ... по...)	Видаткова накладна	ТТН	Специфікація	Договори
1	2	3	4	5	6	7	8	9

[сформовано автором]

Для перевірки правильності визначення залишку ГП, розроблена форма робочого документа РД-7 (таблиця 3.19).

Таблиця 3.19 – Форма робочого документа РД-7

Вид ГП	Залишок ГП на початок	Виготовлено ГП	Реалізовано ГП	Повернено ГП	Залишок ГП на кінець
1	2	3	4	5	6

[сформовано автором]

Для перевірки відповідності відвантаження ГП та надходження фактичної суми оплати розроблено форму РД-8 (таблиця 3.20).

Таблиця 3.20 – Форма робочого документа РД-8

Сума заборгованості за договором	Дата відвантаження ГП	Сума відвантаження ГП	Термін оплати за договором	Сума отриманої оплати	Відхилення
1	2	3	4	5	6

[сформовано автором]

Для перевірки правильності відображення ГП у Балансі розроблена робочого документа РД-9 (таблиця 3.21).

Таблиця 3.21 – Форма робочого документа РД-9

Первісна вартість ГП на 31.12. XX р.	Справедлива вартість	Балансі у Балансі ГП відображена за:		Висновок
		Справедливою вартістю	Первісною вартістю	
1	2	3	4	5

[сформовано автором]

Для перевірки узгодженості показників фінансової звітності з показниками синтетичного обліку, обліковими регістрами розроблена форма робочого документа РД-10 (таблиця 3.22).

Таблиця 3.22 – Форма робочого документа РД-10

Рахунок 26 «Готова продукція» (Сальдо на кінець звітного періоду)	Відомість 5, Дебетовий оборот	Журнал 5, Кредитовий оборот	Залишок (Гр.2 – Гр. 3)	Баланс, Код рядка 1100 стаття «Запаси»	Висновок
1	2	3	4	5	6

[сформовано автором]

Отже, запропонована програма внутрішнього аудиту дозволить переконатися у фактичній наявності готової продукції на складах підприємства; наявності первинних документів, за допомогою яких ведеться облік готової продукції, замовлення та фактичного відпуску готової продукції; дотриманні методів списання матеріалів у виробництво, обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції з тими, які зазначені в обліковій політиці, правильності відображення готової продукції у фінансовій звітності.

ВИСНОВКИ

Таким чином, за результатами наукових досліджень в кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і запропоновано рекомендації, спрямовані на вдосконалення обліково-контрольного забезпечення готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ». Воно спирається на такі основні наукові результати й положення:

Здійснене дослідження надає можливість зробити висновок про те, що вивчення сутності категорії «готова продукція» є вагомим, оскільки основна ціль діяльності виробничого підприємства полягає у її виготовленні та подальшій реалізації з метою отримання прибутку. Нами запропоновано уточнене визначення дефініції «готова продукція» як виріб, який пройшов усі стадії виробництва, відповідає усім поставленим якісним і технічним характеристикам, придатний до реалізації та споживання. Встановлено, що всі облікові і контрольні операції готової продукції фіксуються на підприємстві завдяки налагодженій системі обліково-контрольного забезпечення. Вважаємо, що облікове-контрольне забезпечення готової продукції на підприємстві – це процес підготовки облікової та контрольної інформації про готову продукцію, забезпечення її кількості та якості з метою надання релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

Досліджено нормативно-правові та методичні аспекти обліку готової продукції та встановлено, що в основі вартості готової продукції лежить її собівартість, вона відображає індивідуальні витрати виробництва, виступає вихідною базою для формування ціни, дозволяє здійснювати контроль над витратами та оцінювати результати господарської діяльності підприємства. Розглянуто складові витрат виробничої собівартості яка включає прямі та розподілені загальновиробничі витрати.

Розглянувши поняття внутрішньогосподарського, внутрішнього та внутрішньосистемного контролю, обґрунтовано, що авторами для позначення

одних і тих самих явищ використовуються тотожні за своєю сутністю терміни, які мають різну назву. Неузгодженість понятійного апарату породжує плутанину в застосуванні тих чи інших понять, що призводить до непорозумінь при розгляді проблем внутрішнього контролю. Так, автори, розглядаючи проблеми внутрішнього контролю, не звертають уваги на внутрішньогосподарський контроль, вважаючи їх різними поняттями. Нами запропоновано уніфікувати термінологію і використовувати поняття внутрішнього контролю, тому що воно в достатній мірі розкриває сутність контрольного процесу в діяльності підприємства, забезпечуючи ефективне ведення бізнесу, захист активів, попередження помилок, своєчасне надання фінансової інформації та запобігає кризовим ситуаціям.

Ознайомившись з існуючими класифікаційними ознаками та видами контролю, запропоновано класифікаційну ознаку за видом контролю готової продукції та виділено такі види: контроль за відповідністю якості готової продукції еталону та контроль готової продукції. Зазначено, що перший полягає у визначенні відповідності зразку його еталону, а другий – має на меті перевірку документування, обліку, відображення в звітності вже готової продукції.

Охарактеризовано методи, найпоширеніші з яких застосовують на підприємстві під час проведення внутрішнього контролю. Розглянуто особливості проведення інвентаризації готової продукції на виробничому підприємстві та запропонувати послідовність дій у визначенні її фактичної собівартості на дату інвентаризації.

Досліджено організаційно-економічні аспекти виробничого підприємства ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» та з'ясовано, що відповідно до Закону про бухоблік, воно відноситься до категорії малих підприємств та є провідним виробничим суб'єктом хімічної промисловості України в індустрії фарб і покриттів. Підприємство насичує своєю автомобільною та промисловою продукцією вітчизняний та іноземний ринки. Велику увагу приділяє якості продукції, яку воно виготовляє.

Вивчено особливості аналітичного та синтетичного обліку готової продукції лакофарбового виробництва в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ». Встановлено, що бухгалтерський облік витрат ведеться за загальним Планом рахунків одночасно на рахунках восьмого і дев'ятого класу, відповідно, з використанням загального Плану рахунків бухгалтерського обліку. Аналітичний облік готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» ведеться за статтями витрат і номенклатурними групами (з метою точного розрахунку сировинної та повної собівартості на кожен вид готової продукції відкривається окрема номенклатурна група).

Досліджено організаційно-методичні аспекти виробничого процесу в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ». Розглянуто особливості відвантаження готової продукції та з'ясовано, що собівартість реалізованої продукції в бухгалтерському обліку відображають у момент здійснення кожної операції з відвантаження (відпуску) продукції, про що належним чином описано в обліковій політиці.

Розроблено внутрішній документ, що регламентує калькуляційну процедуру в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» – це робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, в якій зазначено склад цехів основного та допоміжного виробництв підприємства, описано суть попередільного методу витрат та особливості його використання в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ», описано процес калькулювання собівартості продукції на підприємстві.

Удосконалено автоматизацію виробничого процесу та документообігу. Задля цього, запропоновано доопрацювати програмний продукт, в якому ведеться облік, додавши до нього підсистему «POS-Виробництво». Підсистема «POS-Виробництво» являє собою допрацьоване програмістами програмне забезпечення, в якому має вестися фіксація всіх господарських операцій, в тому числі з виробництва готової продукції як традиційним способом через комп'ютер (бухгалтерія, економісти, виробничий персонал), так і з використанням елементів POS-системи (працівники виробництва та

відділу контролю якості) та мобільного додатку. Вбачається, що кожному працівникові виробництва чи відділу контролю якості видається персональна магнітна картка, яка дозволяє авторизуватися в системі та провести певні господарські операції через POS-термінал, встановлений у виробничому приміщенні та у відділі контролю якості. В підсистемі «POS-Виробництво» передбачається фіксація всіх виробничих процесів з автоматизованим документообігом. В роботі запропоновано графіки документообігу виробничих процесів та процесів реалізації готової продукції.

Впровадження підсистеми «POS-Виробництво» дозволяє автоматично визначати загальну кількість виготовленої готової продукції та напівпродуктів, а також в розрізі кожного працівника. Це дозволило удосконалити систему оплати праці робітників виробництва ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» введенням відрядно-преміальної системи оплати праці та розробити відповідні параметри нарахування та розцінки.

Дослідження обліково-контрольного забезпечення готової продукції дозволило удосконалити облікову політику ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» в частині витрат підприємства, запропонувавши формулювання розділу «Витрати» головного документу підприємства.

Ознайомившись з процесом побудови внутрішнього контролю готової продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ», встановлено, що питання внутрішнього контролю на підприємстві покладено на директора, якому підпорядковуються керівники всіх підрозділів: бухгалтерії, виробництва, складу, відділу постачання, відділу збуту, відділ з охорони праці, відділ контролю якості.

З'ясовано, що основним питанням діяльності усіх служб є питанням дотримання якості готової продукції. Для оцінки якості продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ» використовується: стандарти, технологічні умови, відомчі нормативи, креслення і встановлені технологічні процеси.

В результаті вивчення процедурного забезпечення контролю готової продукції та методів його здійснення в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСІОНЛ»,

встановлено, що всі процедури з контролю за відповідністю якості готової продукції, які проводяться на підприємстві, можна розділити на два види: первинний та вихідний. Вся готова продукція вважається готовою продукцією і прибуткується на рахунок 26 «Готова продукція» тільки після проходження перевірки контролю за відповідністю якості готової продукції та отримання на кожен партію протоколу, бланк якого затверджено наказом по підприємству.

З метою отримання високоякісного продукту, на підприємстві розроблено внутрішні стандарти якості (технічні умови), в яких закладено принципи міжнародних нормативів якості (ISO) та державних вимог (ДСТУ), яких і дотримуються при виконанні контрольних процедур.

Удосконалено систему внутрішнього контролю готової продукції на підприємстві ТОВ «ЛІДЕР ГРУПІ ІНТЕРНЕТШІЛ» введенням додаткового контролю за виробництвом напівпродуктів, шляхом створення еталону на кожен напівпродукт. Запропонований додатковий внутрішній контроль зі створення еталону на кожен напівпродукт дозволить інженеру-технологу мати чітке уявлення про основні їх параметри та скоротить час на виготовлення готової продукції, а споживачеві отримати однорідну лакофарбову продукцію певного виду з різних партій.

Для оцінки системи внутрішнього контролю обліку готової продукції запропоновано створити служби внутрішнього аудиту та розроблено робочі документи аудитора з метою проведення аудиторської перевірки готової продукції.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Ковбасенко Ю. І. Антична література : навч. посіб. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 255 с.
2. Edward Elgar. Природна ціна Петті. *The Political Economy of Trade and Growth: An Analytical Interpretation of Sir James Steuart's Inquiry*. Yang, Hong-Seok. 1994. С. 61–68.
3. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй. Київ : Наш Формат, 2018. 722 с.
4. Маркс К. Энгельс. Ф. Економічно-філософські рукописи 1844 року. *Marx – Engels Gesamtausgabe*. No 42. Erste Abtailung, 1932. P. 41-174.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит». 7-ме вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута». 2006. 832 С.
6. Глібко В. М., Бушан О. П. Судова бухгалтерія : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 224 с.
7. Гончарова Т. В. Облік продукції, робіт, послуг та їх реалізація. Інноваційна економіка. 2020. №1- 2. С. 157- 163. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco/ua/article/view/522/613> (дата звернення: 22.06.2023).
8. Сук Л. К. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Каравела, 2012. 624 с.
9. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерта, 2015. 1080 с.
10. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Каравела, 2013. 568 с.
11. Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1- 2. С. 157-163.
12. Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б., Кисла В.І. Бухгалтерський

фінансовий облік: теорія та практика : навч.-практ. посіб. Київ : ЦУЛ, 2010. 536 с.

13. Сопко В.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ. 2000. 578 с.

14. Жернова Д. О. Теоретичні аспекти аналізу та управління готовою продукцією. *Актуальні проблеми сучасно науки*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (2010). URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67215.doc.htm.

15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 05.07.2023).

16. ДСТУ 2960-94 Організація промислового виробництва. Основні поняття. Терміни та визначення. [Чинний від 1994-12-28]. Вид. офіц. Київ, 2010. 44 с.

17. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 15.11.2023).

18. Осадча Г.Г., Течишина Ю.Л. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 894-898.

19. Замула І. В. Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2012. 468 с.

20. Єремян О.М. та Белехова І.М. Теоретичний аспект визначення економічної сутності готової продукції та процесу її реалізації на підприємстві. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжн. наук.-практ. інтернет-конф.* (Тернопіль, 27 грудня 2019 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 17-20.

21. Маркова Т.Д., Ілуца А.Я. Особливості обліку виробництва і реалізації

готової продукції на підприємствах харчової промисловості. *Економіка харчової промисловості*. 2014. № 2(22). С. 74-78.

22. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. Ірпінь: Перун, 2009. 1736 с.

23. Хлівна І.В., Ліхоносова Г.С. Обліково-контрольне забезпечення фінансової діяльності суб'єкта господарювання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 5 (16). С. 187-191.

24. Пантелеєв В. П., Предко І. Ю., Тітаренко Г. Б. Обліково-контрольне забезпечення реструктуризації підприємств: теорія, організація та методика : монографія за заг. редакцією д.е.н., проф. В. П. Пантелеєва. Київ : ТОВ «АвгустТрейд», 2021. 202 с.

25. Давидюк Т.В., Манойленко О.В., Ломаченко Т.І., Резніченко А.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

26. Лебедик Г.В., Максимович І.Л. Особливості обліку готової продукції та її реалізація на підприємстві. *Економіка і регіон*. 2015. №5 (54). С. 131-135.

27. Писаренко Т.М. Характеристика діючої методики організації обліку готової продукції. *«Економічні науки»*. Серія «Облік і фінанси». 2015. Випуск 12 (45). Ч. 1. С. 230-240.

28. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : затв. наказом Мінфіну від 31.12.1999 р. № 318. *Офіційний вісник України*. 2000. № 3. С. 181.

29. Ворона Н., Чернишова Н., Свіріденко А. Собівартість: основні моменти. *Податки & бухоблік*. 2016. № 32. С 18-25.

30. Про затвердження Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості : Наказ Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. №373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0373581-07#Text> (дата звернення: 08.11.2023).

31. Лист Міністерства фінансів України відносно деяких питань

бухгалтерського обліку від 15.02.2013 р. № 31-08410-07/23- 357/246. URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/pisma/minfin/otnositelyno-nekotoryh-voprosov-804084.html> (дата звернення: 08.11.2023).

32. Войтенко Т., Вороная Н. Усе про облік витрат на виробничому підприємстві : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Харків : Фактор, 2012. 304 с.

33. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів : наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96#Text> (дата звернення: 08.11.2023).

34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40.

35. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0168-95> (дата звернення: 08.11.2023).

36. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92. *Офіційний вісник України*. 2000. № 21. С. 99.

37. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242. *Офіційний вісник України*. 1999. № 44. С. 229.

38. Білуха М.Г. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту. Київ : Вища школа, 1994. 364 с.

39. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/kontrolj> (дата звернення: 08.11.2023).

40. Анрі Файоль. Загальне і промислове управління URL : <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/5783> (дата звернення: 08.11.2023).

41. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія. Житомир : ЖДТУ. 2008. 532 с.
42. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит : навч. посіб. Львів: Світ. 2009. 296 с.
43. Дікань Л. В. Контроль і ревізія : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання. 2009. 327 с.
44. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л, Партин Г. О. Облік і аудит : Термінологічний словник. Львів: Центр Європи. 2002. 671 с.
45. Нападовська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці : монографія. Дніпропетровськ : Наука і освіта. 2008. 224 с.
46. Шевчук В. О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології) : монографія. Київ : КДТЕУ. 2009. 371 с.
47. Дереза З. П. Контроль в системі управління: зв'язок. Дніпропетровськ : Наука і освіта. 2010. С. 51.
48. Кужельний М. В., Калюга Є. В., Калюга О. В. Контроль фінансової звітності та правильності складання : навч.-метод. посіб. Київ : Ельга, Ніка-Центр. 2008. 240 с.
49. Остапчук Т. П. Організація внутрішньогосподарського контролю операцій з капітальними інвестиціями. *Вісник ЖДТУ*. 2010 № 1(27). С. 127.
50. Проскуріна Н.М. та Гороховець Ю.А. *Теоретично-організаційні аспекти внутрішнього контролю на підприємстві*: тези доп. в матеріалах за 6-ю міжнародною науково-практичною конференцією «Науковий потенціал світу» (Болгарія, Софія, 17-25 вересня 2010р.). С. 34-36.
51. Корінько М. Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, диверсифікація : монографія. Київ : ДП «Ін форм.-аналіт. Агентство». 2009. 429 с.
52. Робертсон Дж. Аудит / перек. з англ. Київ : Контакт. 1993. 496 с.
53. Кузик Н. П. Система внутрішнього контролю в акціонерному

товаристві : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ : 2009. 19 с.

54. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Вісник Черкаського державного технологічного університету*. 2012. № 22. С. 3-7.

55. Максимова В.Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку. Київ : АВРІО, 2005. 264 с.

56. Білуха М.Т. Курс аудиту : підручник. Київ : Знання, 1998. 574с.

57. Мурашко В.М., Сторожук Т.М., Мурашко О.В. Контроль і ревізія фінансово – господарської діяльності : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 311 с.

58. Дікань Л.В., Шульга Н.М. Внутрішньогосподарський контроль : конспект лекцій. Харків : ХНЕУ, 2005. 60с.

59. Бутинець Ф.Ф., Виговська Н.Г., Малюга Н.М., ПетренкоН.І. Контроль і ревізія : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів.: 3-є вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2002. 544с.

60. В.М. Рожелюк. Організація побудови системи контролю переробних підприємств у ринковому середовищі. *Облік і фінанси АПК*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/organizaciya-pobudovi-sistemi-kontrolyu-pererobnih-pidpriemstv-u-rinkovomu-seredovischi.html> (дата звернення: 08.11.2023).

61. Канюк Ю.В. Організація та методичні засади проведення контролю готової продукції, товарів в фермерському господарстві «Колос-К» Самбірського району Львівської області: маг. робота. Львів, 2022. 105 с.

62. Артюх О.В., Албу Н.М. Внутрішній контроль на конкурентоспроможному підприємстві: проблеми визначення. Миколаїв : 2015. №7. С. 780-784.

63. Костюкова І.М., Луговський Д.В. Інвентаризація – основний прийом виявлення товарних збитків. *Бухгалтер та закон*. 2011. № 10. С. 6-14.

64. Поленова С.Н. Інвентаризація об'єктів бухгалтерського обліку: види, порядок проведення та відображення результатів в обліку. *Бухгалтерський*

облік в бюджетних та некомерційних установах. 2008. № 13. С. 12-20.

65. Про затвердження порядку подання фінансової звітності : постанова кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. *Офіційний вісник України*. 2000. № 9. С. 21.

66. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, наказ Мінфіну від 02.09.2014 р. № 879. *Офіційний вісник України*. 2000. № 91. С. 560.

67. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 № 2. *Бізнес: законодавство та практика*. 2007. № 9. С. 3.

68. Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації: наказ Міністерства фінансів України від 17.06.2015 р. № 572. *Офіційний вісник України*. 2015. № 58. С. 65.

69. ДСТУ ISO 10012:2005 Системи управління вимірами. Вимоги до процесів вимірів та вимірювального обладнання (ISO 10012:2003, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page?id_doc=52981 (дата звернення: 15.11.2023).

70. ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 45 с.

71. Бондаренко С. М., Леус А. Ю. Оцінка рівня якості продукції на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2017. № 4. С. 24-29.

72. Захожай В. Б., Салухіна Н. Г., Язвінська О. М., Чорний А. Ю. Управління якістю : навч. посібн. Київ: Персонал, 2011. 936 с.

73. Грібахо О.О. Побудова системи управління якістю продукції на підприємствах. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2014. Вип. 2. С. 57-65.

74. Вільна енциклопедія Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 15.11.2023).

75. Про стандартизацію : Закон України від 05.06.2014 № 1315-VII. *Офіційний вісник України*. 2001. № 24. С. 15.

76. Державні санітарні правила і норми застосування лакофарбових та

допоміжних матеріалів на транспорті ДСанПіН 7.7.5-013-99 : постанова Міністерства охорони здоров'я України від 09.02.1999 р. № 13. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/129233___129233 (дата звернення: 08.11.2023).

ДОДАТОК А

Таблиця А1. – Нормативна база, що регулює облік і контроль готової продукції

№ п/п	Нормативна база	Характеристика
1	2	3
1	Податковий кодекс України ВРУ N 2856-VI (2856-17) від 23.12.2010	Податковий кодекс України регулює відносини, які формуються у сфері справляння податків і зборів, відповідальність за порушення податкового законодавства., а також визначає поглиблений перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю.
2	Цивільний кодекс України	Регулює, засновані на юридичній рівності, особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини).
3	Господарський кодекс України	Встановлює згідно з Конституцією України правові основи господарської діяльності (господарювання), що базуються на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ВРУ № 996-XIV від 16.07.1997р.	Закон визначає правові засади регулювання, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Ціль бухгалтерського обліку та фінансової звітності визначається цим законом. Надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище для прийняття рішень є метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. 5 Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» Розкриває основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, правові та організаційні засади.
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	НПСБО встановлює вимоги до складання фінансової звітності, визнання і розкриття її елементів.
7	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»	Положення (стандарт) встановлює методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3
8	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»	Положення (стандарт) встановлює методологічні засади формування інформації про витрати підприємства в бухгалтерському обліку та її розкриття в фінансовій звітності.
9	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій МФУ № 291 від 30.11.1999 р.	Використовується підприємствами, юридичними особами та організаціями (крім банків і бюджетних установ) незалежно від форм власності, організаційноправових форм і видів діяльності, а також виділених філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб на самостійний баланс.
10	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» № 291 від 30.11.1999 р.	Вона визначає призначення та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку, щоб узагальнити інформацію методом подвійного запису про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансовогосподарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які згідно із законодавством складають фінансову звітність за міжнародними стандартами)
11	Положення про затвердження форм реєстрів журнальноордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та методичних рекомендацій щодо їх застосування, МФУ №390 від 04.06.2009р.	Методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансовогосподарської діяльності сільськогосподарських підприємств, спрямоване на узагальнення у реєстрах бухгалтерського обліку (крім реєстру позабалансового обліку), незалежно від форм власності.
12	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, МФУ №88 від 24.05.1995 р.	Визначає порядок відображення та зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємствами.

[згруповано автором за джерелом 61]

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Види калькуляції

№ п/п	Показник	Характеристика
1	Планова калькуляція	складають перед початком планованого періоду. За основу беруть прогнозні, прогресивні, технічно обґрунтовані норми та економічні нормативи. За допомогою планової калькуляції визначають рівень витрат, пов'язаних з виробництвом продукції (робіт, послуг), який має бути досягнутий у середньому за планований період (рік або квартал).
2	Нормативна калькуляція	це розрахунок собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) на основі чинних (чи очікуваних) на початок періоду норм і нормативів витрат, які відображають досягнутий рівень техніки, технології, організації виробництва та праці. Відмінність нормативної калькуляції від планової полягає в тому, що вона відображає рівень собівартості на момент складання калькуляції та є базою нормативного обліку витрат виробництва.
3	Фактична (звітна) калькуляція	розрахунок фактичної собівартості виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) після закінчення звітного періоду виходячи з даних бухгалтерського обліку в розрізі передбачених планом калькуляційних статей витрат. Важливою особливістю є те, що в такій калькуляції відображають у тому числі й ті витрати та втрати, які не були передбачені плановою калькуляцією.

[згруповано автором за джерелом 32]

ДОДАТОК В

Таблиця В.1 – Витрати, що включаються до собівартості

Вид витрат	Склад витрат		Нормативний документ
1	2		3
Прямі матеріальні витрати	Вартість сировини та основних матеріалів, що становлять основу продукції, яка виробляється, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Тобто вартість тих запасів, які використовуються не для виробництва продукції, робіт і послуг, а для інших цілей (капітальне будівництво, адміністративні потреби), до складу виробничої собівартості не включається. Прямі матеріальні витрати зменшують на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, які оцінюють у порядку, викладеному в п. 11 П(С)БО 16		п. 12 П(С)БО № 16 «Витрати»
Прямі витрати на оплату праці	Заробітна плата та інші виплати працівникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат		п. 13 П(С)БО № 16 «Витрати»
Інші прямі витрати	Усі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема: - відрахування на соціальні заходи; - плата за оренду земельних і майнових паїв; - амортизація; - втрати від браку, що складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, і витрат на виправлення технічно неминучого браку		п. 14 П(С)БО № 16 «Витрати»
Загальновиробничі витрати	Змінні	Витрати на обслуговування та управління виробництвом, які змінюються прямо пропорційно зміні обсягу діяльності. Змінні ЗВВ підлягають уключенню до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) у повному обсязі шляхом розподілу на кожен об'єкт витрат з використанням обраної бази виходячи з фактичної потужності звітного періоду	Абзац другий п. 16 П(С)БО № 16 «Витрати»

Продовження ДОДАТКУ В

1	2	3	4
	Постійні	Витрати на обслуговування та управління виробництвом, які залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати відносять до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) за допомогою розподілу на кожен об'єкт витрат з використанням обраної бази при нормальній потужності/	Абзац третій п. 16 П(С)БО № 16 «Витрати»
Наднормативні виробничі витрати		Витрачання (використання) ресурсів на виробництво понад норми, нормативи, розцінки тощо, затверджені уповноваженим органом	-

[згруповано автором за джерелом 28]

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Методи організації обліку використання запасів

Метод	Характеристика
1	2
Документування відхилень від норм	<p>Застосовують для виявлення відхилень, які виникли у зв'язку із заміною одного виду матеріальних ресурсів іншим, а також у результаті економії або наднормативного відпуску запасів. Застосування цього методу полягає в оформленні відхилень відпуску запасів від норм спеціальними (сигнальними) документами:</p> <ul style="list-style-type: none"> – актом-вимогою на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (типова форма № М-10) – при заміні та наднормативному відпуску запасів; – накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (типова форма № М-11) – при поверненні запасів у зв'язку з економією. Відпуск матеріальних цінностей за сигнальними документами здійснюють з дозволу керівника підприємства, головного інженера або інших уповноважених на це працівників.
Обліку розкрою за партіями	<p>Застосовують у разі розкрою листових сталей, кольорових металів, шкіряних, текстильних та інших дорогих і дефіцитних матеріалів. Він передбачає виявлення відхилень від норм за кожною партією матеріалу, що розкроюється. З метою підвищення коефіцієнта використання матеріалів і посилення контролю за їх витрачанням на виробництво доцільно організувати централізований розкрій матеріалів у заготівельних цехах підприємства. Зазначений метод передбачає відкриття на кожен партію матеріалу, що розкроюється, облікової картки. У цій картці за даними технологічних карток розкрою зазначають, скільки та яких заготовок має бути отримано в результаті розкрою тієї чи іншої партії матеріалу, а також кількість відходів. Крім того, у ній відображають кількість матеріалу, поданого на робоче місце, кількість заготовок (деталей), фактично виготовлених з цієї партії, а також кількість отриманих відходів і невикористаного матеріалу, що підлягає поверненню на склад. Тут же зазначають виконавця, а також причини та винних у відхиленні від норм. Результати розкрою визначають шляхом зіставлення фактично отриманої кількості заготовок з нормативною. Витрати матеріалу за нормами при цьому розраховують множенням кількості отриманих заготовок на встановлену норму витрати матеріалу. Порівнянням кількості фактично витраченого матеріалу з витратами за нормою визначають економію або перевитрату. Аналогічний контроль здійснюють і щодо відходів. Перевага методу обліку розкрою за партіями – можливість визначати відхилення від норм за калькуляційними об'єктами в момент їх виникнення.</p>

Продовження ДОДАТКУ Д

1	2
Інвентарний	<p>При цьому методі відхилення виявляють для кожного виду запасів у розрізі окремих виконавців, бригад, дільниць або цеху в цілому за зміну, п'ятиденку, декаду чи місяць за допомогою інвентаризації шляхом зіставлення фактичної витрати сировини, матеріалів, покупних комплектуючих виробів з нормативною на фактичний випуск. Фактичну витрату матеріалів при цьому методі виявляють на початок зміни, п'ятиденки, декади або перше число місяця шляхом інвентаризації невикористаних запасів, які перебувають у виробництві. На підставі даних цієї інвентаризації і даних про надходження запасів у виробництво визначають фактичні витрати. Потім їх зіставляють з нормативними витратами (на кількість виготовленої продукції) і визначають відхилення від норм. Відпуск купівельних напівфабрикатів і комплектуючих виробів на складальні дільниці здійснюють згідно із запланованим обсягом робіт, ступенем застосування їх у вузлах та кінцевій продукції. Видачу напівфабрикатів на збірку (на робоче місце) оформляють специфікацією (комплектувальною відомістю). У специфікаціях перераховують усі напівфабрикати (комплектуючі вироби), що відпускаються на виробництво, відповідно до технології збірки. Коли задану роботу виконано, у специфікації підраховують витрату купівельних напівфабрикатів (комплектуючих виробів) за нормою витрачання на фактичну кількість зібраних вузлів (виготовленої продукції). Потім отриману витрату порівнюють із фактичними витратами і виявляють відхилення від норм. У разі виявлення нестач і браку складають акт (повідомлення), в якому зазначають їх причини і винних осіб.</p>

[згруповано автором за джерелом 32]

ДОДАТОК Е

Таблиця Е.1 – Методи оцінки запасів

№ П/п	Метод	Характеристика
1	2	3
1	Ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	Запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю
2	Середньозваженої собівартості	Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів. Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватись за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції.
3	Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили до підприємства (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.
4	Нормативних затрат	Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості.

Продовження ДОДАТКУ Е

1	2	3
5	Ціни продажу	<p>Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажної (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібною) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібною) вартості одержаних у звітному місяці товарів.</p>

[згруповано автором за джерелом 15]

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж.1 – Формування прямих витрат на оплату праці

Субрахунок рахунка 81 (дебет)	Кредит субрахунків	Об'єкт відображення
811 «Виплати за окладами й тарифами»	661 «Розрахунки за заробітною платою»	Витрати на виплату основної заробітної плати робітників, зайнятих у виробництві, відповідно до системи оплати праці, прийнятої на підприємстві
812 «Премії та заохочення»		Витрати на виплату додаткової заробітної плати (премії, заохочення тощо) робітників виробництва відповідно до системи оплати праці, прийнятої на підприємстві
813 «Компенсаційні виплати»		Витрати на гарантійні та компенсаційні виплати, пов'язані з індексацією заробітної плати, із затримкою виплати заробітної плати тощо, у порядку та розмірах, передбачених законодавством
814 «Оплата відпусток»	471 «Забезпечення виплат відпусток»	Витрати на щомісячні відрахування на створення забезпечення майбутніх оплат відпусток
	661 «Розрахунки за заробітною платою»	Витрати на оплату відпусток, якщо забезпечення не створюється або сума відпускних більше його розміру
815 «Оплата іншого невідпрацьованого часу»	661 «Розрахунки за заробітною платою»	Витрати на виплати робітникам підприємства, зайнятим у виробництві, за невідпрацьований час, передбачені законодавством
816 «Інші витрати на оплату праці»		Інші витрати на оплату праці, що визнаються елементами витрат на оплату праці

[згруповано автором за джерелом 28]

ДОДАТОК И

Таблиця И.1 – Класифікація загальновиробничих витрат

№ з/п	Стаття витрат	Зміст і характеристика статті
1	2	3
1	Витрати на управління виробництвом	<p>Витрати на оплату праці апарату управління цехами, дільницями, включаючи премії, матеріальну допомогу тощо</p> <p>Відрахування на соціальні заходи та медичне страхування апарату управління цехами, дільницями</p> <p>Витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць</p> <p>Інші витрати на управління виробництвом (поштово-телеграфні послуги; послуги зв'язку; вартість канцелярського приладдя; оплата послуг з участі в семінарах; витрати на придбання періодичних видань і спеціальної літератури; інші витрати, пов'язані з управлінням виробництвом)</p>
2	Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення	
3	Амортизація нематеріальних активів загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення	
4	Витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, операційну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення	
4.1	Витрати на утримання та експлуатацію основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення	<p>Вартість мастильних, обтиральних та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням та підтримання його у робочому стані</p> <p>Оплата праці допоміжних робітників, які обслуговують виробниче та підйомно-транспортне обладнання (наладників, мастильників, електромонтерів, слюсарів, ремонтників тощо)</p> <p>Відрахування на соціальні заходи та медичне страхування таких робітників</p> <p>Вартість спожитого палива, електроенергії, води, пари та інших видів енергії на приведення в рух верстатів, насосів, пресів та інших виробничих механізмів загальновиробничого призначення</p> <p>Вартість послуг допоміжних виробництв і послуг сторонніх організацій, пов'язаних з утриманням та експлуатацією обладнання</p> <p>Вартість інструменту та пристосувань, витрачених на утримання та експлуатацію обладнання загальновиробничого призначення</p> <p>Витрати на опалювання, освітлення, водопостачання, водовідведення та інше утримання виробничих приміщень</p>

Продовження ДОДАТКУ И

1	2	3
4.2	Витрати, пов'язані з утриманням пожежної охорони виробничих приміщень	<p>Оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування працівників, зайнятих охороною виробничих приміщень</p> <p>Оплата послуг сторонніх організацій з охорони</p>
4.3	Витрати на ремонт основних засобів, інших необоротних матеріальних активів загальнопромислового призначення для підтримки їх у робочому стані та отримання первісно очікуваних економічних вигод	<p>Витрати на ремонт будівель і споруджень загальнопромислового призначення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вартість витрачених будівельних матеріалів і запасних частин; - оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи; - вартість послуг ремонтних цехів; - вартість послуг сторонніх організацій з ремонту будівель і споруд <p>Витрати на ремонт виробничого обладнання, інструментів і транспортних засобів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вартість запасних частин та інших матеріалів, витрачених при ремонті виробничого обладнання, транспортних засобів та інструментів; - оплату праці, відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи (слюсарів, верстатників тощо); - вартість послуг ремонтних цехів та допоміжних виробництв з ремонту обладнання, транспортних засобів, інструментів; - вартість послуг сторонніх організацій з ремонту виробничого обладнання, транспортних засобів, інструментів
4.4	Суми орендної плати за користування отриманими в операційну оренду необоротними активами загальнопромислового призначення	
4.5	Витрати на утримання, експлуатацію та ремонт об'єктів необоротних матеріальних активів загальнопромислового призначення, отриманих в операційну оренду	
4.6	Витрати на страхування основних засобів, інших необоротних активів загальнопромислового призначення	
5	Витрати некапітального характеру на вдосконалення технології та організації виробництва	<p>Оплата праці, відрахування на соціальні заходи і медичне страхування працівників, зайнятих удосконаленням технології та організації виробництва, поліпшенням якості продукції, підвищенням її надійності, довговічності, інших експлуатаційних характеристик у виробничому процесі</p> <p>Витрати матеріалів, купівельних комплектуючих виробів і напівфабрикатів, витрачених на здійснення дослідів, випробувань і раціоналізаторських пропозицій</p> <p>Вартість послуг допоміжних цехів і господарств, пов'язаних з удосконаленням технології та організації виробництва</p> <p>Оплата послуг сторонніх організацій (експертиз, консультацій)</p> <p>Інші витрати, пов'язані з удосконаленням технології та організації виробництва</p>

Продовження ДОДАТКУ И

1	2	3
6	Витрати на обслуговування виробничого процесу	<p>Оплата праці, відрахування на соціальні заходи і медичне страхування загальнопромислового персоналу, зайнятого обслуговуванням виробничого процесу</p> <p>Витрати на технологічний контроль за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг</p>
7	Витрати на охорону праці та техніку безпеки	<p>Поточні витрати на облаштування та утримання огорожень машин та їх рухомих частин, люків, отворів, вентиляційних пристроїв</p> <p>Витрати на встановлення сигналізації, необхідної в цілях безпеки, пристроїв для швидкої зупинки механізмів</p> <p>Витрати на обладнання (крім витрат капітального характеру) та утримання дезінфекційних камер, умивальників, душових, лазень і пралень на виробництві (на підприємствах, де надання цих послуг працівникам пов'язане з особливостями виробництва і передбачено колективним договором), а також на утримання роздягалень, шаф для спецодягу, сушарень та іншого подібного обладнання</p> <p>Вартість матеріалів, використаних на облаштування та утримання засобів охорони праці</p> <p>Вартість спецодягу, спецвзуття, обмундирування, окулярів та інших захисних пристроїв, що видаються найманим працівникам, необхідних їм для виконання професійних обов'язків, та інших засобів індивідуального захисту (далі - ЗІЗ), мила та інших мийних, знешкоджуючих засобів, молока, лікувально-профілактичного харчування і газованої солоні води згідно з переліком та нормами, установленними чинними нормативно-правовими актами, або засоби на відшкодування витрат працівникам за придбання ними ЗІЗ у випадках невидачі їх адміністрацією</p> <p>Вартість послуг сторонніх організацій, пов'язаних з проведенням попереднього (при прийнятті на роботу) і періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, або де необхідно проводити професійний відбір, а також щорічний обов'язковий медичний огляд осіб віком до 21 року</p> <p>Інші витрати на цілі, пов'язані з охороною праці</p>
8	Витрати на охорону природного довкілля	<p>Витрати на утримання та експлуатацію очисних споруд</p> <p>Витрати зі зберігання, переробки та охорони екологічно небезпечних відходів</p> <p>Витрати з очищення стічних вод</p>

Продовження ДОДАТКУ И

1	2	3
9	Податки, збори (обов'язкові платежі)	<p>Плата за землю</p> <p>Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин</p> <p>Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин</p> <p>Рентна плата за спеціальне використання води</p> <p>Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів</p> <p>Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України</p> <p>Екологічний податок</p>
10	Інші витрати	<p>Нестачі НЗВ у межах норм природного убутку</p> <p>Нестачі і втрати від псування матеріальних цінностей у цехах, що виявлені у процесі інвентаризації та підлягають списанню в межах норм природного убутку</p> <p>Витрати на оплату простоїв у межах діючих норм (витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи працівників за час простоїв, викликаних технологією виробництва), вартість непродуктивно використаної сировини, матеріалів, палива, енергії за час простоїв</p> <p>Витрати на внутрізаводське переміщення матеріалів, деталей, напівфабрикатів, інструментів зі складів до цехів і готової продукції на склади, включаючи витрати на утримання та експлуатацію транспортних засобів, зайнятих на таких роботах, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вартість матеріалів, запасних частин, палива, витрачених у зв'язку з експлуатацією таких транспортних засобів; - оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників (водіїв, вантажників, комірників), зайнятих переміщенням вантажів, вивантаженням матеріалів, підвезенням до цеху інструментів і деталей до робочих місць, а також доставкою готової продукції на склади зберігання; - вартість послуг допоміжних цехів і господарств; - вартість послуг, наданих сторонніми організаціями <p>Інші загальновиробничі витрати (витрати, пов'язані з підготовкою та перепідготовкою кадрів; оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності виробничого персоналу за рахунок коштів роботодавця; втрати від технічно неминучого браку, якщо вони не виділені в окрему калькуляційну статтю і їх не можна віднести до конкретного об'єкта витрат, тощо)</p>

[згруповано автором за джерелом 28]

ДОДАТОК К

Таблиця К.1 – Бухгалтерський облік загальновиробничих витрат

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	Нараховано амортизацію необоротних активів загальновиробничого призначення	83*	13
		91	83
2	Передано запаси для використання в загальновиробничих цілях	80	20, 22, 28
		91	80
3	Передано напівфабрикати власного виробництва для використання в загальновиробничих цілях	91	25
4	Списано витрати на службові відрядження апарату управління цеху (дільниці)	84	372
		91	84
5	Списано витрати загальновиробничого призначення, раніше обліковані у складі витрат майбутніх періодів (наприклад, передплата періодичних видань)	84	39
		91	84
6	Нараховано забезпечення майбутніх виплат загальновиробничого призначення (наприклад, забезпечення виплат відпусток персоналу апарату управління цехом)	81, 82, 84	47
		91	81, 82, 84
7	Виконано роботи, надано послуги загальновиробничого призначення сторонніми організаціями	84	63, 685
		91	84
8	Нараховано заробітну плату загальновиробничому персоналу	81	661
		91	81
9	Нараховано ЄСВ на заробітну плату загальновиробничого персоналу	821	651
		91	821
10	Списано вартість послуг і робіт допоміжних цехів підприємства, використаних для загальновиробничих цілей	91	232
11	Нараховано податки, збори та обов'язкові платежі, що підлягають віднесенню до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	84	64
		91	84
12	Списано змінні та розподілені постійні загальновиробничі витрати на витрати виробництва	23	91
13	Уключено нерозподілені постійні загальновиробничі витрати до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг)	90	91

[згруповано автором за джерелом 29]

ДОДАТОК Л

Таблиця Л.1 – Класифікація видів контролю

Ознаки класифікації	Види контролю
1	2
За об'єктами управління	Зовнішній
	Внутрішній
За суб'єктами контролю	Самоконтроль виконавця
	Взаємоконтроль учасників господарської діяльності
	Лінійний (керівників виробничих підрозділів) і функціональний (працівників відділів та служб) контроль
За ступенем охоплення	Суцільний
	Вибірковий
За фазами виробничого циклу	Постачальницько-заготівельна діяльність
	Виробнича діяльність
	Фінансово-збутова діяльність
За сферами управління	Адміністративний
	Правовий
	Фінансово-економічний
	Інженерно-технічний
	Планово-диспетчерський
За часом проведення	Оперативний
	Поточний
	Наступний
За стадіями проведення	Попередній
	Проміжний
	Кінцевий
В просторовому аспекті	Вхідний
	Процесний
	Вихідний
За характером	Направляючий
	Фільтруючий
За функціональністю	Технічний
	Технологічний
	Економічний
	Організаційний
За способом організації взаємовідносин працівників	Односторонній
	Багатосторонній
За періодичністю проведення	Епізодичний
	Періодичний
	Систематичний
За повнотою охоплення	Комплексний
	Тематичний
За інтенсивністю проведення	Полегшений
	Нормальний
	Посилений

Продовження ДОДАТКУ Л

1	2
За ступенем організації	Системний
	Позасистемний
За способом одержання і обробки інформації	Ручний
	Автоматизований
	Автоматичний
За призначенням і використанням результатів	Для використання в виробничих підрозділах
	Для використання керівництвом підприємства
	Для використання функціональними службами
	Для відомчого використання
	Для позавідомчого використання
За способами представлення	Первинні та зведені документи
	Машинограми
	Машинні носії інформації
	Екран дисплея
За способом вимірювання	Контроль, який допускає кількісні вимірювання
	Контроль якісних та вартісних ознак

[згруповано В.М. Рожелюк 60]

ДОДАТОК М

Таблиця М.1 – Характерні помилки, які зустрічаються під час перевірки готової продукції

№ п.п	Вид помилок	Зміст допущеної помилки
1	2	3
1	Облік ГП	<ol style="list-style-type: none"> 1. неправильно і несвоєчасно оформляються документи при одержанні, руху та реалізації готової продукції; 2. неукладені договори про матеріальну відповідальність з комірниками; 3. неправильно формується фактична собівартість готової продукції; 4. не ведеться аналітичний облік руху готової продукції, товарів в бухгалтерії; 5. нерегулярне проведення звірки даних руху готової продукції у бухгалтерії і на складах підприємства; 6. порушення регулярності проведення інвентаризації; 7. зберігання на складах великої кількості невикористаної готової продукції; 8. неправильне проведення списання готової продукції за видами витрат; 9. невірне ведення обліку ПДВ готової продукції; 10. інші порушення в обліку, оцінці готової продукції.
2	Документальне оформлення операцій, пов'язаних з використанням та рухом ГП	<ol style="list-style-type: none"> 1. не оформляються бухгалтерські довідки під зниження вартості матеріальних цінностей; 2. не оформляються прибуткові накладні, виписані одержувачем цінностей; 3. відсутність довіреностей на отримання ТМЦ.
3	Внесення інформації в реєстри бухгалтерського обліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. порушується відповідність синтетичних даних аналітичним у реєстрах бух обліку; 2. не оформляються бухгалтерські довідки (відсутність реквізитів в реєстрах бухгалтерського обліку)

[згруповано автором за джерелом 61]

ДОДАТОК Н

Робоча інструкція з обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ»

З метою отримання інформації про собівартість одиниці продукції для ціноутворення, контролю витрат, оцінки незавершеного виробництва та готової продукції, в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» застосовується попередільний метод розрахунку собівартості.

Умовно переділи в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» можна розподілити на такі види:

- основне виробництво – здійснюється виготовлення готової продукції;
- допоміжне виробництво, виробництво напівпродуктів – здійснюється виготовлення напівпродуктів.

Об'єктом калькуляції при попередільному методі виступає переділ. Переділ – це закінчена частина технологічного процесу або сукупність виробничих операцій, у результаті яких із сировини та матеріалів виходить проміжний продукт (напівфабрикат) або з напівфабрикату готовий виріб. Виділення цього проміжного продукту здійснюють за умови, що він має власний напрям використання, а отже, може бути реалізований на сторону.

Суть попередільного методу, який застосовується в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ», полягає в тому, що процес випуску готової продукції складається з декількох послідовних технологічно закінчених переділів, в яких обчислюють собівартість продукції кожного переділу, тобто не тільки готового продукту, а й напівфабрикатів, оскільки вони можуть бути частково (деколи у значних розмірах) реалізовані на сторону як готова продукція.

В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» складаються калькуляції собівартості на окремі види продукції. Об'єктом калькуляції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕШНЛ» є окремий вид продукції кожного переділу.

Застосування попередільного методу обліку в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП

ІНТЕРНЕСНЛ» зумовлено тим, що підприємство відноситься до хімічної промисловості, якому характерне виробництво з повторюваною, однорідною за вихідною сировиною, матеріалами та характером випуску масовою продукцією. При цьому продукцію виготовляють в умовах однорідного, безперервного і короткого технологічного процесу.

При попередільному методі обліку, витрати на виробництво продукції в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» обліковують за цехами (переділами), номенклатурними групами і статтями витрат.

Прямі витрати відображають у поточному обліку за переділами або стадіями виробництва, навіть якщо в одному переділі можна отримати продукцію різних видів. Усередині кожного переділу прямі витрати обліковують за видами напівфабрикатів або готових виробів. Витрати з утримання та експлуатації обладнання обліковують за переділами, а всередині переділу розподіляють пропорційно об'єму випущеної в переділі продукції.

Загальновиробничі витрати обліковують відповідно за цехами та підприємством у цілому та розподіляють між напівфабрикатами і готовими виробами з урахуванням бази розподілу - пропорційно об'єму випуску.

Фактичну собівартість продукції визначають щомісячно шляхом ділення загальної суми витрат на кількість випущеної продукції за переділом. Відповідно до отриманих даних за переділами і складають калькуляції собівартості продукції (напівфабрикатів). Калькуляція останнього переділу є калькуляцією собівартості готової продукції. На кожному переділі можуть бути витрати в незавершеному виробництві. Це вимагає розмежування витрат за переділом між продукцією, закінченою обробкою, і незавершеним виробництвом. Якщо ж залишки незавершеного виробництва незначні та нестабільні, то всі витрати слід відносити тільки на собівартість продукції, що випускається.

Попередільний метод обліку виробничих витрат має супроводжуватися використанням найважливіших елементів нормативного методу, що передбачає систематичне виявлення як відхилень фактичних витрат від

поточних норм, так і змін цих норм. У первинній документації та в оперативній звітності при цьому відображають (за зміну, добу, декаду тощо) не тільки фактичну витрату сировини, основних матеріалів, напівфабрикатів, технологічного палива та енергії, але й витрата їх за нормами або укрупненими нормативами (рецептурами тощо).

Аналітичний облік витрат в ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕСНЛ» здійснюється за номенклатурними групами. Про цьому, на кожен вид готової продукції відкривається окрема номенклатурна група. Якщо одна і та ж продукція виготовляється в одному періоді і фасується в різну тару, то на кожен таку продукцію відкривається окрема номенклатурна група.

Облік витрат за кожним переділом ведеться на рахунку 23 «Виробництво», без відкриття окремих субрахунків. Собівартість одиниці продукції переділу визначають як результат ділення накопиченою за період часу або за час виконання процесу (переділу) суми витрат на кількість одиниць продукції, виготовленої за даний період часу або на цьому процесі (переділі). Собівартість одиниці готової продукції буде сумою собівартості одиниць продукції всіх тих переділів, на яких оброблявся цей готовий виріб.

Випуск продукції оформляється документом «Звіт виробництва за добу».

Всі витрати виробничого характеру, суми яких немає можливості віднести до визначеної номенклатурної групи, оприбутковуються як загальновиробничі. Нараховується сума витрат по рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» по підрозділах підприємства.

В кінці місяця оформляється документ «Закриття місяця» з операцією «Розрахунок і коригування собівартості продукції (послуг)». При розрахунку собівартості готової продукції система здійснює перевірку за підрозділами та номенклатурними групами, за якими вироблялась готова продукція та накопичувалися витрати. У випадку, якщо випуск продукції відсутній, документ «Закриття місяця» повідомить про відсутність бази розподілу виробничих витрат і собівартість буде розрахована неправильно.

Результат накопичення та розподілу сум витрат виробничого характеру можна переглянути у звітах Оборотно-сальдової відомості за рахунком 231 та управлінського звіту «Незавершене виробництво» (Звіти – Виробництво).

Аналіз собівартості продукції проводиться за допомогою звіту довідка-розрахунок «Розрахунок собівартості продукції та послуг». При використанні попередільного методу розподілу перевірити коректність розрахунку калькуляцій даного звіту можна таким чином:

1) розділити суму загальновиробничих витрат за місяць (обороту по рахунку 91 «Загальновиробничі витрати») на загальну кількість виготовленої продукції;

2) отриману суму помножити на кількість виготовленої продукції окремої номенклатурної групи.

Таким чином, облік витрат попередільним методом ведуть за кожним відокремленим переділом. Кожен виробничий підрозділ здійснює будь-яку частину загального процесу виробництва і передає виріб після цієї операції до наступного підрозділу, де воно обробляється на наступній операції. Після завершення виробництва в останньому підрозділі виріб відправляють на склад готової продукції. В ТОВ «ЛІДЕР ГРУП ІНТЕРНЕТІОНЛ» об'єктом обчислення витрат є не вся продукція переділу, а окремі її види.

ДОДАТОК П

Операційний лист

Затверджено Наказ по підприємству
№02/12 від 02.12.2020р.

ОПЕРАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПІДПРИЄМСТВО _____

ТОВ «Лідер Груп Інтернешнл»

Дата: _____

Найменування продукта/полупродукта _____

необхідне підкреслити

Отримав(Завантажив) _____

ПІБ., посада, підпис

найменування сировини	кг	Вид операції	тривалість, хвил.(год)

Щільність: _____

Тара _____ л _____ шт.

Тара _____ л _____ шт.

Злив Апаратник
змішування _____

ПІБ., посада, підпис

Вихід
продукта/полупродукта _____ шт/кг/л

необхідне підкреслити

Рисунок П.1 – Операційний лист

ДОДАТОК Р

Накладна-вимога на відпуск /внутрішнє переміщення/ матеріалів

_____ (підприємство, організація)

Типова форма N М-11
Затверджена
наказом Мінстату України
від 21.06.96 р. N 193

Ідентифікаційний код
ЄДРПОУ

Код за УКУД

НАКЛАДНА-ВИМОГА
на відпуск /внутрішнє переміщення/ матеріалів

Номер документа	Дата складання	Код				
		виду операції	відправника	одержувача		

Підстава _____

Кому _____ Через кого _____

Кореспондуючий рахунок		Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна	Сума	Інвентарний номер	Номер пас-порта	Порядковий номер запису за складською картотекою
рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	Найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	відправлено (належить відпустити, затребувано)	прийнято (відпущено)					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Всього відпущено _____ найменувань, на суму _____
(прописом)

_____ крб.
(прописом)

Відпуск дозволив _____ Головний бухгалтер

Здав (відпустив) _____ Прийняв (одержав)

Друкувати із зворотом без заголовочної частини.
Підписи друкувати на звороті.

Формат А1/12

Рисунок Р.1 – Накладна-вимога на відпуск /внутрішнє переміщення/
матеріалів

ДОДАТОК С**Накладна на передачу готової продукції****Накладна на передачу готової продукції № від _____ 202_ р.**

Організація:

Склад: Готова продукція

Підрозділ: Основне виробництво

№	Продукція	Кіл-ть	Од.

Відвантажив(ла): _____

Рисунок С.1 – Накладна на передачу готової продукції

ДОДАТОК Т

Таблиця Т.1 – Бланк цехового завдання з підсистеми «POS-Виробництво»

Цехове завдання № ____ від				
Відповідальний (з виробництва)		Стан виконання		
Продукція				
Кількість (за планом)		Кількість (фактична)		
Специфікація				
Початок виробництва		Кінець виробництва		
№ п/п	Номенклатура	Кількість	Одиниця виміру	Час виконання (хвилин)
1			Кг	
...			кг	
	Всього компонентів			
Послідовність виконання завдання:				
1	Зважування			30
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
2	Завантаження			120
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
3	Фасовка			20
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
4	Промивання обладнання			20
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
5	Промивання дежі			20
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
6	Перемішування			60
	<i>Обладнання, інвентарний номер</i>			
ПІБ виконавця				

ДОДАТОК У

Таблиця У.1 – Бланк операційного листа з підсистеми «POS-Виробництво»

Операційний лист № ____ від					
Відповідальний (з виробництва)			Стан виконання		
Продукція			Артикул		
Кількість (за планом)		Кількість (фактична)	Щільність		
Специфікація					
Початок виробництва			Кінець виробництва		
			Вхідний контроль сировини:		
№ п/п	Номенклатура	Кількість		Одиниця виміру	ПІБ виконавця
...	...	...		кг	...
№ п/п	Номенклатура	Кількість		Одиниця виміру	Час виконання (хвилин)
...				кг	
	Всього компонентів				
			Послідовність виконання завдання:		
1	Зважування				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
2	Завантаження				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
3	Фасовка				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
4	Промивання обладнання				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
5	Промивання дежі				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
6	Перемішування				...
	<i>Обладнання, ІН</i>				
			Перелік протоколів з контролю якості:		
№ п/п	Вид перевірки	Відповідність нормативу		ПІБ виконавця	Час виконання
...	...	Так/ні		...	...
			Кількість витраченого часу працівниками підрозділу «Виробництво», хвилин		
			Кількість витраченого часу працівниками підрозділу «Відділ контролю якості», хв.		
			ПІБ виконавця		

[запропоновано автором]